

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Makroekonomický pohled na vývoj a stav ekonomiky
Irska**

Bc. Nikola Srbová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Nikola Srbová

Podnikání a administrativa

Název práce

Makroekonomický pohled na vývoj a stav ekonomiky Irska

Název anglicky

Macroeconomic View of Development and Current Condition of Economy of Ireland

---

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit vývoj a stav ekonomiky Irska. Budou identifikovány hlavní události, které ovlivnily irskou ekonomiku. V rámci práce dojde také k posouzení regionálních rozdílů a komparaci s vybranými státy. V práci budou vyhodnoceny faktory, které nejvýznamněji pozitivně a negativně ovlivňují ekonomický rozvoj tohoto státu.

Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Informace budou čerpány z českých i zahraničních materiálů. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Důležitým zdrojem dat bude Central Statistics Office Ireland a Eurostat. Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy a syntézy.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

ekonomický vývoj, export, HDP, import, inflace, Irsko, makroekonomické ukazatele, nezaměstnanost

---

Doporučené zdroje informací

FRANK, Jan. Irsko. 1. vyd. Praha: Libri, 2006. 135 s. ISBN 80-727-7294-5

MAC SHARRY, Ray, WHITE, Padraic, J O'MALLEY, Joseph. The making of the Celtic tiger: the inside story of Ireland's boom economy. Cork: Mercier Press, 2000. 409 s. ISBN 18-563-5231-5

MOODY, Theodore, MARTIN, Francis. Dějiny Irska. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny (NLN), 2012. 499 s. ISBN 978-807-4221-798

MÜNCHAU, Wolfgang. The Meltdown Years: The Unfolding of the Global Economic Crisis. New York: MCGRAW-HILL Companies, 2010. 266 s. ISBN 978-0-0717368-9

O' GRA' DA, Cormac. A rocky road: the Irish economy since the 1920. New York: Manchester University Press, 1997. 246 s. ISBN 0719045843.

ROVNÁ, Lenka, KASÁKOVÁ, Zuzana, VÁŠKA, Jan. Evropská unie v členských státech a členské státy v Evropské unii: europeizace vybraných zemí EU. Praha: VIP Books, 2007. 333 s. ISBN 978-80-87134-10-8

SWEENEY, Paul. Ireland's economic success: reasons and lessons. Edinburgh: Dunedin, 2008. 233 s. ISBN 978-1903765982

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Dana Stará, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 10. 2015

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Makroekonomický pohled na vývoj a stav ekonomiky Irska" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2016

Gutova!

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí práce Ing. Daně Staré, Ph.D. za poskytnuté konzultace, rady a vstřícnost při vedení diplomové práce.

Makroekonomický pohled na vývoj a stav ekonomiky Irska

Souhrn

Irsko se dříve řadilo mezi nejchudší evropské státy. Velký hladomor, masivní emigrace, a celková agrární zaostalost nenasvědčovala budoucímu ekonomickému rozvoji země. Situace se změnila až od roku 1973, kdy se Irsko připojilo k Evropskému hospodářskému společenství. V průběhu 90. let a s počátkem 21. století země zažila významný hospodářský růst, přezdívaný též jako růst Keltského tygra. Zvýšilo se roční tempo růstu HDP, stoupala životní úroveň a emigrace, která byla doposud doménou Irů, se změnila v čistou imigraci. Během roku 2002 se rostoucí veřejné zadlužování začalo měnit v obrovskou realitní bublinu. Irské banky se dostaly do problémů a vládní výdaje prudce stoupaly. Ceny domů a pozemků se vyšplhaly na nejvyšší úroveň na světě a irské obyvatele zachvátilo šílenství půjček. V roce 2008 realitní bublina v okázalé míře praskla. Irská vláda následně musela v roce 2010 požádat EU a MMF o záchranný balíček finanční pomoci. Tento záchranný balíček Irsko úspěšně opustilo v roce 2013, ale bankovní trh i nadále podléhá vyššímu stupni regulace.

Klíčová slova: ekonomický vývoj, export, HDP, import, inflace, Irsko, makroekonomické ukazatele, nezaměstnanost

Macroeconomic View of Development and Current Condition of Economy of Ireland

Summary

Ireland used to be one of the poorest European countries. Neither The Great famine, nor the massive emigration or the overall agrarian backwardness suggested the future economic development of the country. The situation changed when Ireland joined the European Economic Community in 1973. The country experienced significant economic growth during the 90s and early 21st century, when it was also known as the Celtic Tiger. The annual GDP growth increased, the living standards were rising and the emigration, which was previously the main problem of the country, changed into a net immigration. The growth of public debt started turning into a huge real estate bubble during 2002. Irish banks got into difficulties and government spending started rising significantly. The prices of houses and land increased to the highest level in the world and the Irish population was borrowing money on a massive scale. The real estate bubble burst spectacularly in 2008. The Irish government then had to ask the EU and IMF for a financial assistance programme in 2010. Ireland has successfully left this programme in 2013, but the Irish banking sector still remains highly regulated.

Keywords: economic development, export, GDP, import, inflation, Ireland, macroeconomic indicators, unemployment

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska Irské ekonomiky	13
3.1 Obecná charakteristika Irska	13
3.1.1 Geografický charakter Irska.....	13
3.1.2 Demografický charakter Irska	15
3.1.3 Vnitro-politický charakter Irska.....	16
3.2 Hospodářská odvětví Irska	17
3.2.1 Primární sektor Irska.....	17
3.2.2 Sekundární sektor Irska	18
3.2.3 Terciární sektor Irska	20
3.3 Historický vývoj Irska.....	21
3.3.1 První obyvatelé Irska	21
3.3.2 Vývoj středověkého Irska	22
3.3.3 Postupný úpadek gaelského Irska	23
3.3.4 Osmnácté století irského hospodářství	25
3.3.5 Devatenácté století irské ekonomiky – doba Velkého hladomoru	27
3.3.6 Dvacáté století irské ekonomiky.....	31
3.3.7 Jednadvacáté století irské ekonomiky – pád Keltského tygra	41
3.4 Členství Irska v mezinárodních organizacích	47
3.5 Severní Irsko	47
3.6 Hospodářská politika.....	50
3.6.1 Fiskální politika	50
3.6.2 Monetární politika.....	53
3.6.4 Bankovní systém Irska.....	56
3.6.5 Vnější hospodářská politika.....	57
3.6.6 Irská politika zaměstnanosti.....	59
3.6.7 Hospodářské cykly.....	60
4 Praktická část - Makroekonomický vývoj Irska.....	62
4.1 Vývoj irského hrubého domácího produktu.....	62
4.1.1 Podíl složek irského HDP v roce 1995 a 2014	63
4.1.2 Podíl sektorů hospodářství na irském HDP v roce 1995 a 2014	64
4.2 Vývoj irské míry inflace.....	66

4.2.1	Vývoj irské míry inflace a reálné úrokové míry v letech 1995 - 2015	66
4.2.2	Vývoj počtu poskytnutých půjček a jejich hodnoty v Irsku v letech 1995 - 2014	67
4.2.3	Vývoj irské míry inflace vzhledem k míře inflace zemí eurozóny a cílené míře inflace ECB v letech 1997 - 2014.....	68
4.2.4	Vývoj průměrné ceny nemovitosti a počtu dokončených nemovitostí v Irsku v letech 1995 - 2014	69
4.3	Vývoj irské míry nezaměstnanosti	70
4.3.1	Vývoj míry nezaměstnanosti a míry nezaměstnanosti podle pohlaví v Irsku v letech 1995 - 2014	70
4.1.1	Podíl zaměstnaných mužů a žen v jednotlivých sektorech hospodářství irského HDP v roce 1995 a 2014.....	71
4.3.2	Vývoj genderové nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání v Irsku v letech 1995 - 2014	72
4.3.3	Vývoj genderové míry nezaměstnanosti podle dosaženého věku v Irsku v letech 1995 - 2015.....	74
4.3.4	Vývoj imigrace a emigrace v Irsku v letech 2002 - 2013	75
4.3.5	Vývoj vládních výdajů do programů aktivní politiky zaměstnanosti Irska v letech 1998 - 2013.....	76
4.4	Vývoj irské obchodní bilance.....	78
4.4.1	Vývoj irského vývozu a dovozu zboží v letech 1995 - 2015.....	78
4.4.2	Vývoj irského vývozu a dovozu služeb v letech 1995 - 2014	79
4.4.3	Vývoj irské obchodní bilance zboží a služeb v letech 1995 - 2014.....	79
4.5	Vývoj irského veřejného dluhu	81
4.6	Vývoj irského běžného účtu platební bilance	82
5	Zhodnocení výsledků	83
6	Závěr.....	89
7	Seznam použitých zdrojů	90
7.1	Knižní zdroje.....	90
7.2	Elektronické zdroje	92
8	Přílohy	97

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vývoj irského reálného HDP (v %) a nominálního HDP (v běžných cenách v bil. €) v letech 1995 – 2015	63
Tabulka 2 Vývoj irské míry inflace (v %) a reálné úrokové míry (v %) v letech 1995 - 2015	66
Tabulka 3 Vývoj počtu poskytnutých půjček a jejich hodnota (v mil. €) v Irsku v letech 1995 - 2014	67
Tabulka 4 Vývoj průměrné ceny nemovitosti (v €) a počtu dokončených nemovitostí (v ks) v Irsku v letech 1995 - 2014	69
Tabulka 5 Vývoj míry nezaměstnanosti a míry nezaměstnanosti podle pohlaví v Irsku v letech 1995 - 2014 (v %)	70
Tabulka 6 Vývoj nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání v Irsku v letech 1995 – 2014 (v %)	73
Tabulka 7 Vývoj míry nezaměstnanosti podle věku (v %) v Irsku v letech 1995 – 2015	74
Tabulka 8 Počet imigrantů a emigrantů Irska v letech 2002 – 2013	75
Tabulka 9 Vývoj irského vývozu a dovozu zboží v letech 1995 - 2015 (v mil. €)	78
Tabulka 10 Vývoj irského vývozu a dovozu služeb v letech 1995 – 2014 (v mil. €)	79
Tabulka 11 Vývoj irského veřejného dluhu (v bil. € a v % z HDP) v letech 1995 – 2014	81
Tabulka 12 Vývoj irského běžného účtu platební bilance (v bil. € a v % z HDP) v letech 1995 – 2015	82

Seznam grafů

Graf 1 Složky HDP Irska v roce 1995 (v % z HDP)	65
Graf 2 Složky HDP Irska v roce 2014 (v % z HDP)	65
Graf 3 Sektory hospodářství irského HDP v roce 1995 (v % z HDP)	66
Graf 4 Sektory hospodářství irského HDP v roce 2014 (v % z HDP)	66
Graf 5 Vývoj irské míry inflace vzhledem k míře inflace zemí eurozóny a cílené míry inflace ECB v letech 1997 – 2014 (v %)	69
Graf 6 Podíl zaměstnaných mužů v sektorech hospodářství v roce 1995 (v %)	72
Graf 7 Podíl zaměstnaných žen v sektorech hospodářství v roce 1995 (v %)	72
Graf 8 Podíl zaměstnaných mužů v sektorech hospodářství v roce 1995 (v %)	73
Graf 9 Podíl zaměstnaných žen v sektorech hospodářství v roce 1995 (v %)	73
Graf 10 Vývoj celkových vládních výdajů (v mil. €) do APZ* Irska v letech 1998 – 2013	77
Graf 11 Vývoj vládních výdajů (v mil. €) do vybraných programů APZ Irska v letech 1998 – 2013	78
Graf 12 Vývoj irské obchodní bilance zboží a služeb v letech 1995 – 2014 (v mil. €)	81
Graf 13 Významné události ovlivňující irskou ekonomiku během posledních 20-ti let	84

1 Úvod

Irský ostrov byl kvůli své poloze po dlouhou dobu izolován a jeho vývoj tak značně zaostával za evropskými zeměmi. V roce 1921 se ostrov rozdělil na Irský svobodný stát a Severní Irsko, které je od roku 1992 součástí Velké Británie, a je jedním z nejproblémovějších míst na světě. Irsko si během svého vývoje prošlo řadou velkých změn. Až do roku 1973, kdy se připojilo k Evropskému hospodářskému společenství, patřilo mezi nejchudší evropské země. Velký hladomor, masivní emigrace, a celková agrární zaostalost nenasvědčovala budoucímu ekonomickému růstu země. Na první pohled nemožné, se během 90. let stalo skutečností a Irsko se proměnilo v jednu z nejbohatších zemí Evropy, přezdívanou Keltský tygr.

Růst Keltského tygra se od poválečné historie stal jedním z největších fenoménů růstu průmyslové země. Klíčem irského úspěchu byl především masivní příliv zahraničních investic a mladá, vzdělaná irská pracovní síla. Zvýšilo se roční tempo růstu HDP, stoupala životní úroveň a emigrace, která byla doposud doménou Irů, se změnila v čistou imigraci.

Během roku 2002 se rostoucí export, založený na vývozu technologií, začal měnit v obrovskou bublinu na trhu s nemovitostmi. Irské banky, které byly poháněné zvláštními daňovými pobídkami a nízkými úrokovými mírami, se dostaly do problémů. Vládní výdaje, které byly doposud financovány z výnosů na trhu s nemovitostmi, prudce stouply. Ceny domů a pozemků se vyšplhaly na nejvyšší úroveň na světě a irské obyvatele zachvátilo šílenství půjček.

Realitní bublina v okázalé míře praskla v roce 2008. Ceny začaly prudce klesat a ztratily přibližně 60 – 80 % ze své původní hodnoty. Veškeré irské banky se ze dne na den staly insolventními, schodek státního rozpočtu se vyšplhal do nepředstavitelné výše a nezaměstnanost se ztrojnásobila. Vláda si velmi rychle uvědomila, že pouze půjčky na mezinárodních trzích k řešení nebudou stačit a v roce 2010 požádala MMF a EU o přímou finanční pomoc.

Irsko se poté díky přísnému dohledu během let 2010 – 2013 z velkých finančních problémů vymanilo. Obrovský schodek státního rozpočtu se snížil a budoucí existence irských bank byla vyřešena. V současnosti podléhá bankovní trh vyššímu stupni regulace a důvěra obyvatel ve finanční systém se opět obnovila. Stále však platí, že je Irsko nuceno nastavovat svou politiku, vůči svým věřitelům, na velmi střídmou úroveň.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnotit vývoj a stav ekonomiky Irska pomocí hlavních makroekonomických ukazatelů. V práci budou uvedeny historické události a nejvýznamnější okamžiky, které pozitivně či negativně ovlivnily irské hospodářství a ekonomiku již od dob příchodu prvních obyvatel.

2.2 Metodika

Práce bude rozdělena na tři hlavní části – teoretickou část, praktickou část a závěrečnou část. Pro zpracování teoretické části bude využita metoda studia odborné literatury. Informace budou čerpány z českých i zahraničních materiálů. Aktuální informace budou čerpány z odborných publikací a internetových zdrojů. Důležitým zdrojem dat budou internetové stránky irského statistického úřadu, Eurostatu, OECD a Světové banky. Pro vypracování této části bude využita metoda deskripce, komparace, analýzy a syntézy. Bude popsána obecná charakteristika Irska, hospodářská odvětví Irska, historický vývoj Irska, členství Irska v mezinárodních organizacích a problematika Severního Irska. V této části jsou také definovány vybrané makroekonomické ukazatele.

Praktická část práce se bude zabývat analýzou jednotlivých makroekonomických ukazatelů Irska během posledních dvaceti let. Mezi hlavní makroekonomické ukazatele byl zvolen hrubý domácí produkt, míra inflace, míra nezaměstnanosti, obchodní bilance, platební bilance a veřejný dluh. Ukazatele budou kvantitativně a kvalitativně hodnoceny na základě výpočtu tempa růstu, indexových a podílových ukazatelů. Výpočty poslouží k naplnění cíle práce - ke zhodnocení irského ekonomického vývoje v průběhu posledních dvaceti let. Závěrečná část práce bude obsahovat zhodnocení výsledků praktické části.

3 Teoretická východiska Irské ekonomiky

3.1 Obecná charakteristika Irska

3.1.1 Geografický charakter Irska

Oficiální název země je Republika Irsko, irská podoba názvu „Ireland“ je „Éire“ (Embassy of Ireland, [2015]). Země se nachází severozápadní Evropě na ostrově Irsko, který je ze západu a severu omýván Atlantským oceánem, na východě Irským mořem a na jihu je obklopen Keltským mořem. Právě kvůli své poloze byl ostrov po dlouhou dobu izolován a jeho vývoj tak značně zaostával ve srovnání s ostatními státy Evropy. Ostrov je rozdělen na dvě části, z 83 % ho tvoří Irský svobodný stát, který vznikl 6. 12. 1921. Na druhé části ostrova leží Severní Irsko, které je od roku 1922 součástí Velké Británie. Rozloha Irské republiky je 70 282 km². (Lang, [2016]) Irsko je země plná protikladů, zatímco Severní Irsko je jedním z nejvíce problémových míst na světě, tak naopak Irská republika patří k těm nejbezpečnějším. (Levy, 2004, s. 5).

Ostrov se dělí na čtyři provincie - Leinster na východě, Munster na jihu, Connacht na západě a Ulster na severu. Součástí provincií je čtyřicet krajů – 26 krajů je v republice a zbylých 6 je v Severním Irsku. (Hollis, 2001, s. 2) Rozdělení ostrova je uvedeno v příloze č. 1.

Ostrov je tvořen velkou centrální vápencovou nížinou s reliéfem pahorkatin a malým množstvím hor. Jih země pokrývají hřebeny hor z červeného pískovce, které dělí vápencová údolí řek, na ostatních místech ostrova převažuje žula. Výjimku tvoří severovýchod země, na kterém se rozkládá čedičová plošina. Na rovině ve středu území se vyskytují glaciální ložiska jílu a písku. Tuto oblast přetínají nízké pahorkatiny a nacházejí se zde rozlehlé slatiny a značné množství jezer, díky nimž krajina působí velmi malebně. Na podobu ostrova měla vliv dvě celková zalednění, která se promítla do ledem ohlazených skal, horských jezer, ledovcových údolí a ložisek písku, šterku a jílu. (Velvyslanectví České republiky, 2014a) Na celém území se nachází rozsáhlé plochy rašeliny, které jsou pozoruhodným a ojedinělým rysem krajiny (Encyclopaedia Britannica, 2016b). Irská krajina je tvořena z 68 % pastvinami, 13 % zaujímá orná půda, 14 % ostatní půdy a podíl lesů je 5 %.

Podnebí Irska je ovlivněno teplým Golským proudem od Atlantického oceánu. Místní klima je tak poměrně teplé a daleko mírnější než v ostatních zemích s podobnou

zeměpisnou šířkou. Teploty nedosahují výraznějších výkyvů - v nejchladnějším období se průměrná teplota pohybuje kolem 5 °C, v nejteplejších obdobích kolem 15 °C. Průměrný roční úhrn srážek je vysoký, v rozmezí 750 - 1000 mm, a právě díky nadměrným srážkám je irský ostrov stále zelený. Vlivem silného větru je místní počasí velmi proměnlivé. (Lang, [2016])

Hlavním a zároveň největším městem Irské republiky je Dublin. Město je největším irským přístavem a nachází se v Dublinském zálivu, ve středu irského východního pobřeží. Anglické jméno města se odvozuje ze staroirského dubh-linn¹, což znamenalo černá či tmavá tůň a značilo původní název pro řeku Liffey. Rozloha města je 115 km² a žije zde více než milion obyvatel. V Dublinu se koncentruje až jedna čtvrtina veškeré irské výroby. Mezi nejdůležitější výrobní odvětví patří chemický a textilní průmysl, elektronika a železářství. Na Dublinský přístav připadá až polovina zakázek z irského zahraničního obchodu. (Frank, 2006, s. 127 - 128) „*Současná metropole je známá po celém světě především svými malebnými uličkami, typickými historickými budovami a nejslavnějším černým pivem Guinness* (Lang, [2016]).“

Ekonomický rozkvět Dublinu se v posledních letech odráží i na tváři města. Otevírá se velké množství restaurací, kaváren a barů a vedle vyhlášených hospodských středisek dublinského společenského života se začínají stejnou měrou prosazovat i kluby. Dublin se tímto zařadil mezi evropská hlavní města, kam turisté přijíždí především za alkoholem. (Connolly, 2002, s. 59)

Druhým největším městem Irska je Cork na jižním pobřeží, který je specifický loďářstvím a je také centrem výroby piva. Město Galway je přístavní a univerzitní město ve středozápadním Irsku a je považováno za nejgaelštější z irských měst, neboť mnoho jeho obyvatel ještě stále mluví kvalitní irštinou. Dalším velkým městem je Limerick, který se nachází na západním irském pobřeží. Město je jedním z nejrepublikánštějších irských měst. Příjmů dosahuje především z obchodování s mléčnými a zemědělskými produkty a z lovu lososů. Posledním velkým městem na jihovýchodě Irska je Waterford, který proslul výrobou křišťálu, který si od roku 1783 rychle získal na celosvětové proslulosti. (Frank, 2006, s. 128 - 129)

---

¹ Tento název je používán již od poloviny 9. století a na jeho vzniku se podíleli Vikingové.

3.1.2 Demografický charakter Irska

V zemi žije 4 588 252 obyvatel s 45,5 % podílem ekonomicky činného obyvatelstva. Hustota osídlení se pohybuje kolem 65,3 obyvatel na km², nejvíce osídlen je východ, kde leží Dublin, a jih země. Podíl mužů a žen je téměř vyrovnaný, muži tvoří 49,53 % populace a ženy 50,47 %. Z celkového počtu obyvatel tvoří Irové 88 % a zbylých 12 % připadá na migranty především z Polska a Velké Británie. (MZV, [2016]) Mnoho původních irských obyvatel ovšem žije v emigraci, především v USA, Velké Británii, Austrálii a Kanadě. Dle dostupných údajů v emigraci žije až 1,5 krát více Irů než v samotném Irsku. (Frank, 2006, s. 130) Emigrace byla pro Irsko velkým problémem od konce 17. století, k masové emigraci došlo v období velkého hladomoru (1845 – 1851). Ke zlepšení a vlně imigrace došlo až po vstupu Irska do EHS (1973). V příloze č. 2 je uveden přehled počtu obyvatel v období let 1841 – 2011.

„Irsko se v současné době může pochlubit nejvyšší porodností v rámci EU, která v průměru dosahuje 2,05 dítěte na ženu (DFAT, 2013, s. 15).“ V letech 2001 až 2011 vzrostla populace o 2,1 %, což bylo vůbec nejvyšší procento růstu porodnosti v celé Evropě (Mánert, 2015).

„V Irsku při vytváření etnické příslušnosti nebyl na prvním místě jazyk, ale náboženství. Jazyk (irština) se opouštěl poměrně snadno, ale tím hlavním, na co se během sporů a bojů s Angličany dával důraz, byl u Irů katolicismus.“ (Kokaisl, 2009, s. 31) Římskokatolickou církev uznává 84 % populace, 3 % obyvatel se hlásí k protestantismu (MZV, [2016]). Převaha katolictví má podobně jako například v Polsku² silný vliv na konzervativní tvář celé země. V minulosti byly například zakázány i rozvody nebo antikoncepce, doplněné značnou cenzurou. (Lang, [2016]) Dle Kokaisla (2009, s. 32) je přetrvávající krvavý zápas na severu ostrova, na místo náboženského sporu, spíše etnickým, sociálním, historickým a kulturním konfliktem, přičemž označení „katolický“ a „protestantský“ jsou užívána pouze jako rekvizity dramatu plného násilí.

Z keltské minulosti je nejdůležitějším dědictvím Irů jazyk - gaelština, v níž se dochovaly staré indoevropské prvky. Od počátku 10. století se z gaelštiny postupně vyvíjela irština, která byla ovšem v 19. století převážně vytlačena angličtinou. (Velvyslanectví české republiky, 2014b) Irština se společně s angličtinou stala hlavním

---

² Irsko a Polsko, společně s Maltou jsou dnes jedinými třemi zeměmi Evropy, ve kterých je uzákoněn zákaz potratů.

dorozumívacím a úředním jazykem Irska. Dle ústavy je irština považována za první úřední jazyk Irské republiky a je povinně vyučována ve všech školách. Rodilých mluvčích ovšem neexistuje příliš mnoho a téměř všichni žijí ve venkovských oblastech na západě Irska. Dle průzkumů se však až 41 % obyvatel irsky domluví. (Embassy of Ireland, [2015])

3.1.3 Vnitro-politický charakter Irska

Irsko je parlamentní republika s všeobecným volebním právem od 18 let věku. V čele státu stojí prezident, který může být zvolen maximálně dvakrát, a to na sedmileté období.

„Zákonodárnou moc má parlament (Oireachtas), který tvoří dvě komory - sněmovna poslanců (Dáil Éireann) a senát (Seanad Éireann). Poslanci, kterých je 166, jsou voleni na 5 let systémem jednoho přenosného hlasu. Senátorů je celkem 60, menší část z nich jmenuje premiér a část se volí na vybraných univerzitách. Většinu senátorů volí sbor volitelů tvořený poslanci sněmovny, odstupujícími senátory a členy okresních zastupitelstev.“ (Zenkner, [2016]) Ve specifických případech může prezident postoupit napadnuté zákony lidovému referendu. V parlamentních volbách se volí systém poměrného zastoupení, který je produkován koaliční vládou. (Frank, 2006, s. 130)

„Výkonnou moc má vláda. Předsedu vlády na návrh sněmovny jmenuje prezident, ostatní členy vlády na návrh předsedy vlády schvaluje sněmovna. Člen vlády musí být poslancem nebo senátorem. Rezignaci člena vlády přijímá nebo jej na návrh předsedy vlády odvolává prezident. Rezignace předsedy vlády znamená rezignaci celé vlády.“ (MZV, [2016])

„Irský politický systém se vyznačuje dominancí pravicových a pravicově-středových stran, které však ve svých programech mají značnou dávku sociálně solidárních opatření. V Irsku také neexistuje významnější strana komunistického typu.“ (Zenkner, [2016]) Pozoruhodné je i to, že přes značný vliv katolické církve v zemi nepůsobí žádná křesťansko-demokratická strana.

Mezi hlavní irské politické strany patří Fianna Fáil, Fine Gael, Labour Party a Progressive Democrats. V parlamentních volbách v únoru 2011 vyhrála strana Fine Gael, což bylo po mnoha letech vnitropolitické dominance strany Fianna Fáil. Vyjednávání o nové vládě vyústilo v dohodu o vytvoření většinové koalice Fine Gael a labouristů. Program vlády se soustřeďuje na reformaci irského bankovního sektoru, zajištění růstu

pracovních míst, obnovení výkonnosti a posílení konkurenceschopnosti irské ekonomiky. (MZV, [2016])

Specifikem irského politického systému je prostupnost politických uskupení se Severním Irskem. Irská ústava umožňuje Irům ze Severního Irska usadit se v Irsku a požívat zde plných občanských práv. Nejsilnější a politicky nejdůležitější irské politické strany se však na Severu neangažují. (Zenkner, [2016])

Irským prezidentem je od listopadu 2011 Michael Daniel Higgins, který zemi vládne společně s kabinetem vedeným premiérem Endym Kennym (MZV, [2016]). V parlamentních volbách, které se konaly v únoru 2016, došlo k volebnímu patu. Stávající vládní koalice přišla o parlamentní většinu. Vítězná vládní strana Fine Gael v čele s Endy Kennym tak buď uzavře velkou koalici s největší opoziční stranou – Fianna Fáil, nebo budou muset Irové opět k volbám. Prezidentské volby se budou konat v říjnu 2018, v příloze č. 3 jsou uvedeni bývalí i současní prezidenti a předsedové vlády Irské republiky.

3.2 Hospodářská odvětví Irska

3.2.1 Primární sektor Irska

Primární sektor, označovaný též jako sektor surovin, zahrnuje veškerá odvětví lidské činnosti, která přeměňují přírodní zdroje na základní produkty. V Irsku se podíl primárního sektoru neustále snižuje na úkor sekundárního a terciárního sektoru.

Ačkoliv bylo zemědělství v minulosti hlavní oporou irského hospodářství, tak v současnosti ztrácí na své síle. Pro zemědělské účely se využívá přibližně 5 mil. ha půdy. Pastviny a louky zabírají 68 % povrchu a orná půda tvoří přibližně 14 % rozlohy země. Zemědělskými oblastmi jsou zejména střední a jižní části země, kde jsou pro zemědělství nejvhodnější podmínky. (Lukáš, 1999, s. 13 – 17) Dle Conollyho (2002, s. 751) je intenzita využívání země o dost nižší než v mnoha jiných evropských zemích – malé zemědělské podniky, které spojují rostlinou a živočišnou výrobu v Irsku převažují.

Místní klima je ideální pro bohaté pastviny, které dobytku umožňují pást se zde po celý rok. Irsko exportuje přes polovinu své zemědělské výroby. Na hrubé zemědělské produkci se z největší části podílí produkce hovězího masa ze střední části země, Irsko je mimo jiné jeho největším vývozcem v EU. Následuje produkce mléka z jihu země a dále také produkce vepřového masa. Dalšími významnými položkami produkce jsou obiloviny, zejména ječmen a pšenice, které jsou pěstovány na východě a jihovýchodě. (Encyclopaedia

Britannica, 2016c) Irsko je považováno za světovou velmoc v produkci potravin a velmi si zakládá na kvalitě, v roce 2012 však Irsko poškodila událost se záměnou hovězího masa za koninu.

V roce 1922, kdy se Irsko stalo nezávislým státem, tvořily lesy méně než 1 % z celkové plochy země. Po druhé světové válce došlo ke značnému zalesňování a zalesněnost země se tak zvýšila téměř osmkrát. (Encyclopaedia Britannica, 2016c) Dnes jsou původní lesy až na výjimky dochovány pouze v národních parcích na západním pobřeží. Irsko patří mezi nejméně zalesněné státy EU (lesy zaujímají přibližně 3 % plochy země) a je tak značně závislé na importu dřeva.

Od poloviny 20. století se rozvíjel i rybolov a akvakultury, ale ostatním státům EU Irsko v rybolovu není schopné konkurovat (Encyclopaedia Britannica, 2016c).

Rašelinště, která se vytvořila v centrální, hůře odvodňované oblasti, se až do současnosti krájí a melou na „trávník“, jak Irové rašelině na zahrady nebo na topení říkají (Somerville, 2006, s. 22). Přibližně jedna sedmina plochy Irska je tvořena rašelinštěm, jedná se zhruba o 1 200 000 ha, ať již ve formě pokryvnatého rašelinště nebo vrchoviště. Pokryvnaté rašelinště se vyskytuje na západě, obvykle v nadmořských výškách přesahujících 300 m. Usušená rašelina – „trávník“ – dobře a dlouho hoří a tisíce let se těžila pro domácí účely. Těžba rašeliny se skokově zvýšila v roce 1946, kdy byla založena Bord na Móna (Komise pro rašelinu), která ji měla vytěžit co nejvíce pro elektrárny, jako zahradní rašelinu a jako rašelinné brikety pro domácnosti. Rašelinště se tehdy považovala za prakticky nevyčerpatelné zásobárny a byly produkovány miliony tun rašeliny ročně. Vzhledem k současným snahám o obnovení dřívější fauny a flóry Irska, již Bord na Móna rašelinště neskupuje a zavázala se, že do roku 2030 těžbu zastaví úplně. (Somerville, 2006, s. 258 - 259)

Nerostné bohatství v Irsku je málo prozkoumané a nezajišťuje potřeby irského průmyslu. V zemi se nacházejí ložiska olova, sádry a zinku. V menším množství se vyskytují též rudy mědi, stříbra, zlata a jiných kovů. (Lukáš, 1999, s. 13 – 17)

3.2.2 Sekundární sektor Irska

Sekundární sektor, nazývaný též jako zpracovatelský či výrobní sektor, zahrnuje odvětví lidské činnosti, která přeměňují suroviny na výrobky nebo zboží. Do sekundárního

sektoru patří kromě výroby strojů a zařízení také druhotné zpracování surovin a výroba potravinářských výrobků.

Na růstu průmyslové produkce se podílí především farmaceutický a technologický průmysl, dále chemický a potravinářský průmysl, ale také produkce nápojů, pivovarnictví a výroba zdravotnických zařízení. (CIA, 2016)

Irsko má jedno z předních postavení na farmaceutickém trhu. Ve farmaceutickém průmyslu působí v Irsku jak místní, tak i mezinárodní firmy. Přibližně 120 zámořských společností má své závody v Irsku, včetně 9 z 10 největších farmaceutických společností na světě. Farmaceutický průmysl je v irské ekonomice relativně nový, většina firem působí v tomto oboru od roku 1960. Původně se tento průmysl zaměřoval pouze na export léčivých účinných látek, které byly v jiných zemích dále zpracovávány na hotová léčiva – tablety, kapsle a další druhy léků. Postupně se ale i v Irsku přešlo k samotné výrobě léků. V roce 1973, kdy se země stala členem EHS, bylo ve farmacii zaměstnáno 2 000 lidí a vývoz činil méně než 100 milionů eur ročně. Sektor nyní zaměstnává více než 24 500 lidí a je největším vývozcem léčiv v EU. Důležitým aspektem, který pomohl k takovému rozvoji farmacie v Irsku, byla především diverzifikace investic. (IPHA, [2016])

Na růstu irské ekonomiky se také podílí moderní technologie, díky nimž se do země podařilo přilákat zahraniční investory. Rozvoj technologií je spojován se státními dotacemi, daňovými úlevami, irskou vysoce kvalifikovanou pracovní silou, ale také účastí Irska na jednotném evropském trhu. Největšího rozmachu bylo dosaženo v oblasti počítačových technologií. ICT sektor Irska je světově proslulý a stále roste. Devět z deseti předních světových ICT firem se nachází právě v Irsku a Industrial Development Agency (IDA) podporuje více než 200 dalších firem. Počítačové technologie zaměstnávají více než 37 000 lidí a podílí se 35 biliony eur na ročním vývozu země. Irsko je také díky tomu nazýváno „srdcem počítačových technologií Evropy“. (IDA Ireland, 2016)

Dle DFAT (2013, s. 19): *„Rozvoj podnikání, inovací a investic v Irsku podporuje Ministerstvo zahraničních věcí a obchodu a síť velvyslanectví Irska ve spolupráci s řadou státních agentur. Mezi ně patří například Enterprise Ireland, napomáhající rozvoji irského podnikání s mezinárodním potenciálem, či IDA Ireland, jejímž úkolem je přinášet do Irska zahraniční investice a přispívat k jejich dalšímu rozvoji. Dále zde působí organizace Forfás, která poskytuje všeobecné poradenství a zajišťuje koordinaci rozvoje podnikání a vědy, technologií a inovací.“*

3.2.3 Terciární sektor Irska

Terciární sektor zahrnuje všechna odvětví lidské činnosti, jejichž podstatou je poskytování služeb. Jedná se tedy o poskytování práce, znalostí, finančních prostředků, infrastruktury, výrobků, či jejich vzájemná kombinace.

Stejně jako pro ostatní ekonomicky vyspělé země Evropy, jsou služby pro Irskou ekonomiku velmi důležité, což dokládá i jejich celkový podíl na HDP. Nejvíce se na růstu sektoru služeb podílí cestovní ruch, finančnictví a telekomunikační služby.

Cestovní ruch hraje v irské ekonomice velmi důležitou roli. Jeho hodnota od roku 1950 výrazně vzrostla a hlavní zásluhu na tomto růstu měla Irská turistická rada (Bord Fáilte Éireann). Rada byla hlavním impulsem pro novou hotelovou výstavbu, rozvoj rekreačních středisek a rozšíření sportovních zařízení. Také se postarala o celkový nárůst vybavení, které bylo potřebné pro plnohodnotný rozvoj irského turistického ruchu. Turisté, kteří dnes směřují do Irska, jsou většinou z Velké Británie a ostatních států Evropy, dále z USA, blízkého východu a v posledních letech i z Číny. (Encyclopaedie Britannica, 2016d) „Každoročně Irsko navštíví zhruba 7 milionů turistů, kteří zde utratí přibližně 3,4 miliardy EUR (DFAT, 2013, s. 23).“ Dublinské letiště dlouhodobě spadá do prvních dvaceti evropských letišť s nejvíce odbaveným počtem cestujících ročně.

V roce 1987 bylo irskou vládou zřízeno Středisko mezinárodních finančních služeb (International Financial Services Centre – IFSC), jehož cílem bylo vytvořit v Irsku silný sektor mezinárodních finančních služeb a přilákat tak bankovní investory. Irsko je dnes sedmým největším poskytovatelem hromadných finančních služeb v EU. S více než 500 mezinárodních finančních institucí, se Irsko stalo předním světovým centrem pro celou řadu aktivit od správy fondů až po leasing letadel. Ve finančním sektoru je zaměstnáno více než 35 000 lidí a ročně do daní průměrně přispějí 2 miliardami eur. (IDA, 2016)

Irský telekomunikační systém je jedním z nejmodernějších a nejpokročilejších v Evropě. Telecom Éireann je státem financovaná společnost poskytující široké spektrum telekomunikačních služeb. Celkový počet telefonních linek v Irsku stále roste. Telecom Éirean je klíčovým hráčem v oblasti telekomunikací, svá call centra si v Irsku zřídilo více než 30 mezinárodních společností, jako například UPS, Gateway 2000, Best Western a Dell.

3.3 Historický vývoj Irska

3.3.1 První obyvatelé Irska

Značný vliv na osidlování ostrova měla jeho poloha na západ od Evropy, neboť právě kvůli ní bylo Irsko cílem mnoho nájezdů a vpádů, jejichž výsledkem je nyní pestrá směsice obyvatel a tradic (Velvyslanectví České republiky, [2016]). První obyvatelé na irský ostrov přišli na přelomu 7. a 6. tisíciletí před n. l. především ze Skandinávie, Skotska, Walesu, ale i z jihozápadní Evropy. (Frank, 2006, s. 8) Živili se lovem a rybolovem (Ó hEithir, 1996, s. 5).

Pěstování obilovin se v Irsku rozšířilo s další vlnou migrantů z Británie a Evropy, kteří na ostrov přišli 3 000 před n. l. Lidé chovali domácí zvířata, káceli lesy a používali různé důmyslné nástroje, některé z těchto nástrojů dále prodávali do Británie. V období let 2 000 – 600 před n. l. do Irska dorazili kovotepci, kteří na toto území přišli hledat kovy, především měď. Vrcholem kovotepeckého umění byly zlaté náhrdelníky, které kovotepci směňovali v Británii a na kontinentu za fajáns³, který se vyráběl na Blízkém východě a za jantar, který byl dovážen z pobřeží Baltského moře. (Frank, 2006, s. 9)

Keltové do Irska přišli v období 5. a 4. století před n. l. z jihozápadní Evropy, ale také ze Skotska a severní Anglie. Podmanili si původní obyvatelstvo, prosadili svůj jazyk i náboženství, a právě proto jsou keltské zvyky a kultura dodnes základním symbolem irské civilizace. (Frank, 2006, s. 11) „*Za jejich éry se navíc ostrov rozčlenil na desítky menších království* (Lang, [2016]).“ Keltské Irsko bylo rozděleno přibližně na 150 malých království a pět provincií, z nichž každá měla svého krále. Města tehdy neexistovala a prostředkem směnného obchodu byla kráva. (Ó hEithir, 1996, s. 9) Nejdůležitějšími skupinami této doby byli válečníci, bohatí zemědělci, ale především druidové (kněží), kteří se učili nazpaměť zákony i historii, zaznamenávali první vědecké poznatky a byli hlavními náboženskými a kulturními představiteli (Frank, 2006, s. 12).

---

³ Druh bílé keramiky.

3.3.2 Vývoj středověkého Irska

Na území Irska žily osamocené skupiny křesťanů již před rokem 432, ale o zásadní rozvoj křesťanské víry na celém území se zasloužil svatý Patrik, který roku 432 dorazil do Irska jako misionář. Svatý Patrik a jeho následovníci přinesli do Irska nejen křesťanskou víru, ale i latinský jazyk a abecedu. (Ó hEithir, 1996, s. 11 - 13)

Ačkoli je toto období někdy nazývané temnou dobou, tak pojmenování není zcela na místě. Mezi kmeny sice docházelo k neustálému válčení, ale země byla na poměrně vysokém stupni kulturní a náboženské stability. (Connolly, 2002, s. 732) Během 6. a 7. století došlo k velkému rozmachu irského umění a vzdělanosti, který měl své centrum v irských kláštorech (Velvyslanectví České republiky, [2016]). V jejich okolí vznikala první polo-světská městečka, která byla kromě samotného kláštera tvořena i několika málo uličkami, domky a kostelem. (Frank, 2006, s. 20)

Irsko se stalo cílem mnoha vikinských nájezdů. „*Cílem prvního vikinského nájezdu na Irsko v roce 795 byl ostrov Lambay nedaleko Dublinu* (Ó hEithir, 1996, s. 16). “ Během nájezdů, docházelo k loupežným útokům na kláštery a kostely, při nichž Vikingové nejen drancovali cennosti, ale také zabíjeli a odváželi zajatce do otroctví (Frank, 2006, s. 26). V roce 837, při ústí řek Boyne a Liffey, Vikingové založili stálé základny, ze kterých se vydávali do vnitrozemí. Během roku 841 se účel vikinských nájezdů změnil, jejich cílem bylo získání půdy, na které následně budovali opevněné osady. (Ó hEithir, 1996, s. 16) Irové, usazení Vikingů nedokázali zabránit a nájezdy Vikingů přerostly v hromadnou invazi v roce 914 (Connolly, 2002, s. 732).

„*Vikingové do počátku 10. století založili první skutečná města, především při pobřeží, která sloužila jako centra řemeslné výroby a obchodu, a to nejen na území Irska. Obchodovali s textilem, vínem, vlnou nebo kůží. Stavbou bohatých obchodních měst a rozvíjením domácího i zahraničního obchodu Vikingové zcela změnili charakter dosavadního patriarchálně agrárního hospodářství na ostrově. Se vznikem tržní ekonomiky souviselo užívání stříbrných mincí, s jejichž ražbou severané začali už před koncem 10. století.*“ (Frank, 2006, s. 27)

Ke zlomení vikinského vlivu došlo v roce 1014 v bitvě u Clontarf, svůj obchodní vliv si však především v Dublinu, Wexfordu a Waterfordu ponechali. Následně prostřednictvím sňatků splynuli s rodilými Iry. (Ó hEithir, 1996, s. 16) Porážka Vikingů

umožnila Irsku stát se ucelenou společností s rozvíjející se vlastní kulturou (Levy, 2004, s. 22).

Příchod Normanů, kteří se již předtím usadili v Anglii a Walesu, znamenal konec všech snah o vytvoření centralizovaného státu pod vládou jediného nejvyššího krále (Velvyslanectví České republiky, [2016]). První Normané se vylodili ve Wexfordu v roce 1169, a tím začal politický boj mezi Anglií a Irskem, který ovlivňuje Irsko dodnes. Dobyvatelé sice potlačili místní odpor, ale velmi rychle začali přejímat irské zvyky - naučili se irsky a také s Iry uzavírali sňatky. (Ó hEithir, 1996, s. 20)

Normanská přítomnost Irsko ovlivnila na následujících 400 let, irskou společnost vývojově posunula vpřed a více ji přiblížila soudobé západní Evropě. Normané pomohli dotvořit irský feudální a tržní systém, ale také v Irsku rozšířili anglické politické, právní a správní tradice. Země byla rozdělena do dnes existujících správních celků, zvaných hrabství, a do větších krajů. Normané kladli důraz na zemědělství a podnikání. V největších městech znovu ožil mezinárodní obchod, obchodovalo se s anglickým železem, pivem, plátnem a solí. Z Irska se nejvíce vyváželi lososi, obilí, koně a vlna. (Frank, 2006, s. 33 - 35)

„Do 14. století splynuli anglonormanští usedlíci s původním irským obyvatelstvem natolik, že angličtí panovníci se ve snaze získat moc pokoušeli vrazit trvalý klín mezi původní obyvatele a kolonisty zavedením tzv. Kilkennských zákonů⁴ v roce 1366 (Connelly, 2002, s. 732).“ Tato opatření však byla neúčinná a koncem 15. století bylo „anglické území“ omezeno pouze na úzký pruh země kolem Dublinu (Connelly, 2002, s. 732).

3.3.3 Postupný úpadek gaelského Irska

V Anglii došlo ke změně náboženství, což mělo na Irsko velký dopad, bylo uzákoněno anglikánství jako státní náboženství a nová příslušnost byla okamžitě velmi tvrdě vyžadována i na katolických Irech (Lang, [2016]). V Irsku byly tři jasně definované politické skupiny: „staroanglická“, která byla vůči králi loajální, ale odepírala mu právo být duchovním vůdcem; „nezávislá skupina gaelských Irů“ zastávajících tvrdě prokatolický postoj a „noví protestanti“, z nichž mnozí získali hmotný prospěch nabytím církevního

---

⁴ Smyslem Kilkennských zákonů bylo zabránit další asimilaci. Normanští usedlíci měli zakázáno uzavírat s Iry sňatky, mluvit irsky, používat irská jména a ošacení, či přejímat irské zákony. (Levy, 2004, s. 22)

majetku (Connelly, 2002, s. 733). „*Kvůli náboženským rozdílům a politice anglické koruny, která na ostrov posílala nové osadníky z Británie, došlo v Irsku k mnoha povstáním. Galský odpor byl nakonec zlomen v roce 1603, kdy se koruně musela podříditi i poslední galská bašta Ulster⁵* (Velvyslanectví České republiky, [2016]).“

V roce 1641 se gaelští Irové poprvé vzbouřili proti anglické vládě a novým majitelům půdy a vytvořili povstalecké shromáždění známé jako Kilkennská konfederace. Brzy se ovšem zapletli do občanské války mezi anglickým králem a parlamentem. Vzbouření krutě potlačil Oliver Cromwell se svou parlamentní armádou a v zápětí následovala velká konfiskace půdy. (Ó hEithir, 1996, s. 23 - 24) Prioritou se stalo podrobení celého Irsku, a již v roce 1649 se vojska zmocnila celé země. Celá jedna čtvrtina katolického obyvatelstva byla pobita a osoby bez půdy byly prodány do otroctví do Západní Indie. Zákon o osídlení z roku 1652 zkonfiskoval rodilým Irům půdu v obrovském rozsahu. (Connelly, 2002, s. 735) „*Majitelé byli vyhnáni asi z jedenácti milionů akrů půdy, která byla předána protestantským kolonistům natrvalo věrným anglickému parlamentu. Neúprosnou skutečností bylo, že po skončení války s Cromwellem poklesl počet obyvatel následkem hladu, moru i systematickým vyvražďováním na pět set tisíc.*“ (Ó hEithir, 1996, s. 23 - 24) Novou pozemkovou aristokracií Irsku se stalo přibližně tisíc podnikatelů a několik desítek tisíc vojáků, kteří ovšem v Irsku žít nechtěli, nepřivedli nové kolonisty a nabytou půdu rychle prodali (Frank, 2006, s. 61).

V průběhu 17. století se opět opakovaly boje o nadvládu. Boje ukončily až bitvy u Boyne v roce 1690 a u Aughrimu v roce 1691, v nichž původní Angličané byli galskými Iry výrazně poraženi. (Frank, 2006, s. 64) Mnoho anglických vůdců i stoupenců poté opustilo Irsko a začalo vojenskou, kněžskou i obchodnickou dráhu v cizině. Protestanti patřící ke státní církvi převzali politickou moc i vlastnictví pozemků a časem se začali považovat za irský národ. (Velvyslanectví České republiky, [2016])

Postupně se vzpamatovalo irské hospodářství, spoutané řadou zákonů zvýhodňujících anglickou konkurenci. Hospodářství těžilo především z vývozu vlny do

---

⁵ Ulster - nejsevernější část Irsku, tvořená devíti provinciemi. Z tohoto důvodu je také Severní Irsko často nazýváno jako Ulster. Šest provincií (Antrim, Armagh, Down, Fermanagh, Derry a Tyrone) tvoří Severní Irsko a zbylé tři provincie (Cavan, Donegal a Monaghan) jsou součástí Irské republiky.

Anglie a obchodu s masem a máslem. Následně začala růst i populační křivka, zatímco po válce počet obyvatel Irska byl na úrovni půl milionu, tak kolem roku 1685 již Irsko mělo přibližně 2 miliony obyvatel. (Frank, 2006, s. 62)

K odstranění zákona o osídlení nikdy nedošlo, ale v protestantském povědomí zůstala zakotvena představa, že katolíci stále uplatňují právo na svůj bývalý majetek. V roce 1641 vlastnili katolíci 41 % půdy v Irsku, v roce 1688 již jen 22 % a v roce 1703 se jednalo pouze o 14 % půdy. Protestanti, kteří tvořili přibližně jednu desetinu obyvatelstva Irska, žili neustále ve strachu před povstáním katolíků a vůči protestantským přistěhovalcům značně zatrpkli. (Connelly, 2002, s. 735)

3.3.4 Osmnácté století irského hospodářství

Irští katolíci byli považováni za hrozbu politické stability, a proto byly odhlasovány tzv. Trestní zákony, které měly i nadále udržet rodilé katolíky v bezmocném postavení. Katolíkům bylo zakázáno volit, vstupovat do armády či námořnictva, ale také vychovávat dítěte v katolické víře. Nesměli vyučovat, zakládat vlastní školy nebo posílat děti na vychování do zahraničí. Nemohli též kupovat půdu nebo ji dědit. (Connolly, 2002, s. 735) Cíle trestního práva byly jasné – na katolické většině provést etnickou čistku tím, že bude vytlačena ze společenského a politického života (Somerville, 2006, s. 27).

Typickými irskými profesemi se po vydání zákonů stali obchodníci a rolníci. Na opačné straně stáli protestanti s výhradním zastoupením ve státní správě, armádě a politických funkcích, vlastníci téměř veškeré půdy a obchodu. Třetí skupinu tvořili presbyteriáni, na které trestní zákony dopadaly stejně tvrdě jako na katolíky, desetitisíce presbyteriánů tak v průběhu 18. století odešlo do severní Ameriky. Ostatní se v Ulsteru věnovali zemědělství, úspěšně rozvíjeli plátenictví a v nových městech zcela ovládli obchod a řemesla. (Frank, 2006, s. 67)

Katolíci před vydáním zákonů vlastnili 14 % půdy, poté již půdu nesměli kupovat, ani ji pronajímat na dobu delší než 31 let, takže do roku 1778 jim zůstalo sotva 5 % půdy. Celkový podíl katolíků na výnosech z pozemkové renty, jež se odhadovaly na 4 000 000 liber ročně, byl pouhých 60 000 liber. (Moody a Martin, 2012, s. 157)

„Na irskou politiku měla významný vliv americká válka za nezávislost. Příklad amerických kolonistů povzbudil irské protestanty, aby usilovali o určitou míru koloniální

samosprávy.“ (Ó hEithir, 1996, s. 27) I když Irsko nebylo zdaňováno přímo britským parlamentem, irští protestanti měli stále pocit, že jejich zájmy nejsou v politických cílech britské země patřičně zastoupeny (Connolly, 2002, s. 736). *„Stagnace obchodu způsobená válkou nadměrně vysilovala slabé hospodářství a v roce 1778 se zvedly ostré protesty proti obchodním restrikcím, které byly považovány za hlavní příčinu ekonomických potíží (Moody a Martin, 2012, s. 167).“*

Britská vláda byla dostatečně vyděšena představou irského povstání, a proto byly v roce 1778 zrušeny trestní zákony o půdě. V roce 1782 byla prosazena i ústavní nezávislost pro Irsko. (Connolly, 2002, s. 736) Ačkoli irskou vládu stále ještě jmenoval král, tak Irsko bylo de facto samostatným královstvím, které s Anglií mělo společného panovníka (Ó hEithir, 1996, s. 28). Nezávislost dublinského parlamentu ovšem trvala pouze 18 let, během kterých toho nebylo příliš mnoho dosaženo (Connolly, 2002, s. 736).

Irsko smělo od roku 1780 volně obchodovat, vyvážet vlnu a sklo a v obchodu s koloniemi mělo stejná práva jako Británie (Frank, 2006, s. 72). *„Zemědělství se slibně rozvíjelo, i když podle rychle stoupajících anglických měřítek mělo stále ještě co dohánět. Veškeré předpoklady k rozvoji měl také průmysl, poněvadž disponoval levnou pracovní silou a hojností vody, již bylo zapotřebí k pohánění strojů.“* (Moody a Martin, 2012, s. 168 - 169) Nové silnice a průplavy svědčili o horlivé snaze zlepšit komunikace. V rámci rychlého rozvoje textilního průmyslu nastal také rozkvět plátenictví. (Moody a Martin, 2012, s. 191)

Povstání přicházela a odcházela a každé z nich bylo krutě potlačeno. Tajně se formovaly skupiny rebelů, které plánovaly revolty. Poslední rebelii 18. století uspořádali Irové v roce 1798 za pomoci 1 100 Francouzů. Povstání začalo úspěšně - drtivou porážkou Angličanů u Castlebaru, ovšem skončilo stejně jako veškeré předchozí vzpoury - rozdrčením rebelantů a smrtí jejich vůdců. (Somerville, 2006, s. 27)

V roce 1800 byl schválen Zákon o Unii, kterým byl zrušen Irský parlament, a na zem byla uvalena přímá nadvláda Londýna (Somerville, 2006, s. 27). *„500 let stará irská parlamentní tradice přestala existovat. Od této chvíle 100 irských poslanců dolní a 32 zástupců horní sněmovny zasedalo v britském parlamentu o 658 členech. Irsko mělo do společného rozpočtu přispívat dvěma sedmnáctinami z celkové sumy a vzájemný obchod*

byl zcela liberalizován.“ (Frank, 2006, s. 76) Reakcí na Zákon o Unii bylo několik vln povstání, která byla ovšem rychle potlačena.

Celý zbytek století následně věnovali irští nacionalističtí politici agitaci za dosažení tří hlavních cílů - katolické emancipace (stejná práva pro katolíky i protestanty), autonomii (tzv. Home rule - ustavení parlamentu pro celé Irsko) a vlastnictví půdy lidmi, kteří na ní pracují, čímž by bylo skoncováno s feudalismem, který byl zaveden Normany. (Ó hEithir, 1996, s. 30)

3.3.5 Devatenácté století irské ekonomiky – doba Velkého hladomoru

Irsko se v prvních desetiletích 19. století potýkalo se dvěma hlavními problémy. Prvním problémem byla práva katolíků, druhým pak pokračující sociální neklid na venkově, který ve 20. a 30. letech gradoval a souvisel s celkovou ekonomickou situací země. Irský průmysl měl smíšené úspěchy - rozvíjelo se bavlnářství a pivovarnictví, ulsterský Belfast šel ke světově výsadnímu postavením v produkci plátna. Na druhé straně však některá odvětví krachovala, protože nestačila konkurovat odvětvím v Británii. Zásadní vliv měla i hospodářská recese, která nastala po napoleonských válkách. Ceny zemědělských výrobků prudce klesly, zatímco poptávka po půdě stále trvala a narůstala. Následkem byly útoky zemědělských dělníků a malých nájemníků půdy, kteří se bouřili proti placení desátků, pohybům cen a moderním úsporným formám hospodaření. (Frank, 2006, s. 78)

Irsko nemělo dostatek zemědělské půdy, která by všechny uživila. Pozemky nebyly obdělávány efektivně, kromě Ulsteru většina zemědělců neměla půdu v trvalém užívání a ze zkušenosti věděla, že pokud ji zúrodní, tak se jim v důsledku zvedne i nájem. (Moody a Martin, 2012, s. 178) *„Ačkoli hospodářství stagnovalo, počet obyvatel se neustále zvyšoval. V roce 1800 jich mělo Irsko podle odhadů 5 milionů, do roku 1821 už přes 6,5 milionů a v roce 1841 více než 8 milionů. Po roce 1815 stálo před problémem masové nezaměstnanosti. Jenom 7 % propachtované půdy tvořily pozemky o výměře větší než 12 ha a 45 % bylo menších než 2 ha. Rostoucí produktivita a rozvoj britského průmyslu těžce zasáhly menší irské výrobce.*“ (Moody a Martin, 2012, s. 192)

Otázka další právní emancipace irských katolíků zůstávala otevřená. Aktivní, ale dosud neúspěšní byli irští politici, v čele s Danielem O'Connell⁶. Během jeho politické dráhy byla nejvýznamnější dvě hnutí – úspěšný boj za zrovnoprávnění katolíků ve 20. letech a neúspěšný zápas o zrušení unie s Británií ve 40. letech. (Moody a Martin, 2012, s. 179)

V roce 1829 byl O'Connell zvolen do parlamentu, ač jako katolík nemohl složit povinnou přísahu uznávající svrchovanost krále jako hlavy státní církve. Anglická vláda totiž po narůstajícím tlaku ze strany anglických a irských katolíků zrušila prakticky všechna omezení, která se katolíků týkala. (Ó hEithir, 1996, s. 31) Roku 1840 založil O'Connell Svaz za zrušení unie a domníval se, že demonstrace irského lidu postačí, aby byl britský parlament pro zrušení unie. Ovšem mezi roky 1829 a 1843 byly podstatné rozdíly – roku 1829 se O'Connell těšil silné parlamentní podpoře, ovšem v roce 1843 byl parlament proti zrušení unie téměř jednomyslně. (Moody a Martin, 2012, s. 184 - 186)

Konec napoleonských válek měl na irské hospodářství velký dopad. Po válkách zemědělci změnilí ornou půdu na pastviny, což vyvolalo značnou vlnu nezaměstnanosti. Lidé bez práce byli závislí pouze na políčkách, na kterých pro svou obživu pěstovali brambory. (Ó hEithir, 1996, s. 34) Značnou část populace tvořili zemědělci, kteří putovali zemí a hledali práci. Výzkum z roku 1835 ukázal, že bez práce bylo více než 2 miliony lidí. Neexistoval zde systém sociálního zabezpečení, takže pokud se rodina dostala do hmotné nouze, jediným místem kam se mohla uchýlit, byl chudobinec. (Litton, 2003, s. 10)

Když bramborová plíseň⁷ zničila úrodu brambor, která byla jediným zdrojem obživy, znamenalo to katastrofu (Ó hEithir, 1996, s. 34). Podle Litton (2003, s. 7) byl Velký hladomor, který zdevastoval Irsko během let 1845 až 1850, jednou z nejtragičtějších událostí v irské historii. „*K velkému hladomoru přispěla strukturální zaostalost irského zemědělství, úpadek průmyslu a ohromný nárůst populace. Irsko bylo stejně chudobné a zbídačené jako před 100 lety.*“ (Frank, 2006, s. 81)

---

⁶ Daniel O'Connell se narodil roku 1775 jako syn drobného statkáře v hrabství Kerry. Když zákon z roku 1792 umožnil katolíkům věnovat se právníké profesi, stal se jako jeden z prvních příslušníků tohoto vyznání advokátem a brzy patřil v Irsku k nejúspěšnějším. Zanedlouho vstoupil také do politiky a zhruba od roku 1814 až do své smrti v roce 1847 stál v čele irské politické scény. (Moody a Martin, 2012, s. 178)

⁷ *Phytophthora infestans* (Somerville, 2006, s. 27).

Britská konzervativní vláda sira Roberta Peela reagovala poměrně rychle, v USA nakoupila kukuřici a obilí a iniciovala vznik pracovních příležitostí pro chudé⁸, takže práci získalo až 150 000 lidí. Krize Peela přiměla, aby v Británii prosadil zrušení tzv. obilných zákonů, jež britskou zemědělskou produkci ochraňovaly před cizí konkurencí, ale navyšovaly tak ceny zemědělských produktů. Vzápětí však jeho vláda kvůli tomu padla. (Frank, 2006, s. 82) Jak zdůrazňuje Somerville (2006, s. 27), tak úřady zcela ochromil rozsah katastrofy - počet postižených lidí, nedostatečná infrastruktura, především nedostatek nemocnic, středisek pomoci, přístavních zařízení a dokonce i silnic⁹ na území irského venkova, ale také rychlost, s jakou se šířily nemoci a smrt.

V roce 1846 se brambory neurodily znovu, tentokrát po celém Irsku. Nový liberální kabinet Johna Russella, odmítal pokračovat v ekonomice přímé finanční pomoci Irsku. Toto břímě tak po dlouhou dobu nesli irští statkáři a charitativní organizace z USA, Británie a Kanady. (Frank, 2006, s. 82) Britskou ekonomickou strategií v polovině 19. století byla tzv. „laissez-faire“¹⁰, která hladomor nevnímala jako přímý problém vlády, a tudíž se příliš nesnažila nabídnout jakoukoli pomoc či podpořit obchod se zbožím (Litton, 2003, s. 22).

Russellova vláda posléze dotovala pracovní příležitosti, zřídila velko-vývařovny polévek a vyhradila více míst v útulcích pro chudé, do nichž se do roku 1848 nastěhoval až 1 milion hladovějících. Pro přístup liberální vlády bylo příznačné, že Irsko v letech hladomoru potravinu vyváželo! (Frank, 2006, s. 82) Ač se brambory opět neurodily, tak Irsko pěstovalo a vyváželo obilí, namísto toho, aby jím uživilo irské obyvatelstvo – jednalo se o „plodinu na prodej“, nikoli o „plodinu na jídlo“, a obilí se tedy poskytnout nesmělo (Ó hEithir, 1996, s. 34).

„Kvůli této katastrofě, jedné z největších k jakým došlo v evropské zemi v době míru, Irové rozhodně odmítali unii s Británií. Liknavý způsob, jakým krizi řešili v Londýně, vycházel z naprosté ignorance.“ (Ó hEithir, 1996, s. 35)

---

⁸ Muži byli zaměstnáváni na budování veřejných komunikací, stavbu odvodňovacích systémů nebo pomocnou práci v přístavech (Litton, 2003, s. 33).

⁹ Po celém Irsku jsou dodnes silnice z této doby, které nikam nevedou, protože záchranné operace byly často jen narychlo připravené. Nazývají se „kukuřičné silnice“, protože za den vykonané práce se platilo porci dovezené kukuřičné mouky. (Ó hEithir, 1996, s. 34)

¹⁰ „Prostor pro hospodářskou politiku představoval ekonomický liberalismus, hlásající minimalizaci státních zásahů státu a jejich omezení pouze na případy ochrany vlastnictví, obrany státu a konstrukci a spravování právního řádu (Holman, 2010, s. 36).“

V období mezi lety 1841 a 1851 v Irsku zemřelo v důsledku hladomoru a s ním spojené epidemie horečky, tyfu a dalších chorob 1,4 milionu osob a dalších 1,4 milionu lidí emigrovalo do Spojených států a dalších zemí. Přesná čísla však byla u obou skupin pravděpodobně vyšší. Jedním z následků masové emigrace bylo vytváření velkých irských komunit v zahraničí, které dodávaly mezinárodní rozměr boji za irskou nezávislost. (Connolly, 2002, s. 738) V příloze č. 4 jsou uvedeny počty úmrtí v letech 1843 – 1852, ovšem až do roku 1864 nebylo povinné tyto statistiky provádět, tudíž uvedená data mají tendenci počty úmrtí značně zkruslovat.

Pozemkový systém země byl velmi otřesen, velké množství majitelů půdy zkrachovalo, zemědělci byli v podstatě vyhlazeni. Malé farmy byly zkonsolidovány s těmi většími. (Litton, 2003, s. 13) Pokles počtu obyvatelstva se projevil menším počtem pozemků. Podíl pozemků o rozloze menší než 2 ha se snížil z 45 % na 15 %, a naopak podíl pozemků o rozloze větší 12 ha se z původních 7 % zvýšil na 26 % celkové výměry. Rozloha obdělávané půdy se zvýšila o více než 405 000 ha. (Moody a Martin, 2012, s. 198)

Dopady hladomoru transformovaly irskou sociální strukturu a hospodářství. (Frank, 2006, s. 84). Začal se rodit základ moderního irského zemědělství – rodinná farma se smíšeným pěstitelským a chovatelským hospodářstvím, pro kterou byl zdrojem finančních prostředků dobytek, na místo obilí (Moody a Martin, 2012, s. 198).

Irové, kteří emigrovali, se i nadále angažovali v irské politice a byli ochotni podpořit jakýkoliv pokus o svržení britské vlády v Irsku. Díky americkým Irům vznikla revoluční organizace Feniánské bratrstvo, z kterého vyrostla Irská republikánská armáda (IRA). (Ó hEithir, 1996, s. 35) „*Na rozdíl od předchozích revolučních hnutí získávali přívržence téměř výlučně mezi pracujícími – drobnými zemědělci, námezdními zemědělskými dělníky, úředníky, prodavači a řemeslníky* (Moody a Martin, 2012, s. 201).“ Dle odhadů k Feniánům patřilo až 40 000 ozbrojených mužů. „*Velkou předností a zároveň zásadní politickou slabostí této tajné společnosti bylo, že se ve svých cílech nezatožovala sociální politikou. Pouze se chtěla zbavit Britů a nastolit irskou vládu* (Ó hEithir, 1996, s. 36).“

„Irští zemědělci si v 50. a 60. letech 19. století nevedli nejhůře. Poté ale ceny jejich produktů začaly klesat, protože britští odběratelé dávali přednost obchodu s USA. V letech 1877 a 1878 následovaly znovu velké neúrody brambor. Množství malých hospodářství se dostalo do platební neschopnosti vůči landlordům. Půdu musely opustit tisíce rolníků i s rodinami.“ (Frank, 2006, s. 88 - 89)

Druhá polovina 19. století byla charakterizována vzájemným působením politických a hospodářských faktorů. Nejdůležitější z nich byl boj o půdu a práva pachtýřů¹¹ (Connolly, 2002, s. 738). V roce 1879 vznikla tzv. Pozemková liga, jejíž podstatou byl nenásilný bojkot landlordismu, doprovázený demonstracemi, irský sociální systém ztotožnila s britskou nadvládou (Frank, 2006, s. 89). Úkolem Ligy bylo organizovat odpor proti vypovídání nájemců z půdy a dosáhnout snížení nájemného s konečným cílem přeměnit nájemce v majitele (Moody a Martin, 2012, s. 207). Následně došlo k prosazení Pozemkového zákona, který byl platný od roku 1881 a nájemcům zajišťoval spravedlivé nájemné a zaručení jeho lhůty (Somerville, 2006, s. 29). Na konci 80. let se nástupkyní Pozemkové ligy stala tzv. Irská národní liga, která se zastávala rolníků postižených ekonomickou depresí (Frank, 2006, s. 90).

V zemi následně došlo k průmyslové revoluci, z které měl hlavní užitek Ulster, zvláště pak Belfast. Rozsáhlá industrializace v exportních odvětvích, jakými byla stavba lodí, výroba tkanin a strojírenství, způsobila v celé zemi ještě větší závislost na britském hospodářství. (Connolly, 2002, s. 738)

3.3.6 Dvacáté století irské ekonomiky

Velikonoční povstání

V roce 1912 byl britským parlamentem odhlasován Zákon o samosprávě (Home Rule), čímž se zdálo, že v Irsku dozrály podmínky pro vypuknutí občanské války, ovšem dříve než k ní došlo, vypukla první světová válka. Uplatnění zákona o samosprávě tak bylo odloženo na neurčito. (Connolly, 2002, s. 739)

Irské republikánské bratrstvo a další ozbrojené skupiny začaly plánovat povstání. Následně na Velikonoční pondělí v roce 1916 vypukly v ulicích Dublinu boje. Aktivisté předpokládali, že se do akce vrhne na 10 000 sympatizantů z celého Irska. Kvůli špatné

---

¹¹ Angličtí velkostatkáři na svých statcích nežili, ale nadále z nich měli zisky. Nájem pro pachtýře byl mnohem vyšší, než většina byla schopna platit a docházelo tak k rozsáhlým soudním vystěhováním. (Connolly, 2002, s. 738)

koordinaci a komunikaci se k povstání nakonec přidalo pouze 2 000 vzbouřenců. (Somerville, 2006, s. 30) Britové ihned po potlačení povstání zavedli v Irsku výjimečný stav, pozatýkali na 2 000 lidí a popravili 16 vůdců povstání (Frank, 2006, s. 98).

Vznik Svobodného irského státu

Stoupenci povstání využili veřejného rozhořčení vyvolaného popravou povstaleckých vůdců a zvítězili ve všeobecných volbách (Velvyslanectví České republiky, [2016]). Politická strana Sinn Féin¹² dosáhla ve volbách v roce 1918 obrovského vítězství a odmítla se zúčastnit jednání ve Westminsterském parlamentu. Namísto toho se nově zvolení poslanci sešli v Dublinu jako Irské shromáždění a vyhlásili nezávislost. Zákon o irské vládě z roku 1920 vytvořil oddělené parlamenty pro „Severní Irsko“ a pro „Jižní Irsko“, které tvořilo 26 hrabství dnešní republiky. (Connolly, 2002, s. 740)

Anglo-irská válka za nezávislost, která trvala od začátku roku 1919 do července 1921 vzájemné vztahy mezi Irskem a Británií těžce poškodila a k jejímu ukončení došlo až na základě amerického a britského veřejného mínění (Moody a Martin, 2012, s. 225 - 226).

Následně byla 6. prosince 1921 v Londýně podepsána Anglicko-irská smlouva a v lednu 1922 byla v Irsku vytvořena prozatímní vláda (Connolly, 2002, s. 740). Díky této dohodě vznikl Svobodný irský stát o dvaceti šesti hrabstvích, Ulster na severovýchodě dostal statut zvláštního státu s vlastním parlamentem. Irsko se tak konečně osvobodilo od Británie a mělo volnou cestu začít se rozvíjet. Tuto šanci však nevyužilo. Kvůli rozdělení přišlo o průmyslově vyspělejší sever kolem Belfastu, na druhou stranu zdědilo britský právní, sociální a vzdělávací systém, a také kvalitní bankovníctví (Erbenová, 1998, s. 2)

Občanská válka

Pro militantní irskou menšinu, která požadovala nastolení republiky, tato dohoda nebyla dostatečná. V červenci roku 1922 De Valera¹³ v Irsku rozpoutal hospodářsky zničující občanskou válku, která stála životy další tisíce lidí. Skončila v červnu roku 1923 porážkou De Valerových republikánů.

---

¹² Základní myšlenkou Sinn Féin, což původně znamenalo „My sami“, bylo osamostatnění irských členů Westminsterského parlamentu a založení vlastního parlamentu v Dublinu. Vládnout Irsku by pak bylo možné na základě nenapadnutelného morálního práva a bylo by možné dosáhnout významného hospodářského rozvoje. (Connolly, 2002, s. 738 - 739)

¹³ De Valera byl poslední žijící vůdce Velikonočního povstání, irský politik a vlastenec, který byl předsedou vlády mezi lety 1932 – 1959 a později se stal i prezidentem (1959-1973). V roce 1937 transformoval Irsko v suverénní stát s novým názvem Éire. (Gwynn, 2016)

Tato krutá válka měla katastrofální následky na ekonomiku země. Vzrostla nezaměstnanost, což vedlo k další vlně emigrace. Po celá další léta se stala nezaměstnanost a chudoba složitým, neřešitelným problémem. Stále nejdůležitějším sektorem, také z hlediska exportu, bylo zemědělství, které v roce 1926 zaměstnávalo 53 % pracovní síly. (Sharry, White a O'Malley, 2000, s. 17)

„Země se musela zotavit z důsledků občanské války, navíc jí chyběly průmyslové tradice, rozdělení ostrova ji odřízlo od průmyslově vyspělých oblastí kolem Belfastu a postrádala kvalifikované síly i odborné školství. Průmyslová politika vlády odrážela ideologické nedostatky její ekonomické koncepce i vliv státních úředníků a ekonomů, kterým zázemí a vzdělání nedovolily přijmout myšlenky, jež se vymykaly tradici britského liberalismu a laissez faire.“ (Moody a Martin, 2012, s. 244)

Nová vláda začala Irsko během roku 1923 měnit v nezávislou zemi, nebyla sice schopna řešit problémy nezaměstnanosti, chudoby a emigrace, začala však provozovat první cukrovar v Carlow (Ó hEithir, 1996, s. 58). *„Byla ustavena občanská správa s policejními oddíly a byl vypracován plán na stavbu hydroelektrárny na řece Shannon, což vedlo k zřízení Úřadu pro energetiku (ESB – Electricity Supply Board)“* (Connolly, 2002, s. 741).

Hospodářská válka

Nová politická strana s názvem Fianna Fáil (Vojáci osudu), kterou roku 1926 vytvořil De Valera, zvítězila ve volbách v roce 1932. Stala se hlavní stranou irské politické scény až do 70. let. Za její vlády vznikly různé státní orgány, jako Coras Iompair Éireann (ministerstvo dopravy), Aer Lingus (letecká doprava) či Bord na Mona (rašelinová produkce). V roce 1933 pak byla založena konkurenční strana Fine Gael (Gaelské kmény). (Connolly, 2002, s. 741)

Vláda se připravila realizovat program rychlé industrializace, jež přispěje k zajištění průmyslového rozvoje. Na zemědělské produkty byla uvalena cla. V místech, kde soukromý sektor neuspěl, byl vytvořen státní podnik. (Moody a Martin, 2012, s. 245) Tato nová politika se zdála zpočátku úspěšná, což bylo patrné ze stále se snižující emigrace, nicméně nezaměstnanost v tomto období zůstávala stále vysoká.

Celá 30. léta prožívalo irské hospodářství těžké chvíle. Nejen že v této době svět pohltila hospodářská krize, ale navíc ještě došlo k hospodářské válce Irska s Velkou

Británií. De Valera odmítl splácet Británii pozemkovou rentu v celkové výši 5 milionů liber, které měli zemědělci platit jako náhradu za finanční prostředky, které britská vláda vynaložila na výkup půdy od velkostatkářů. Británie přijala odvetné opatření v podobě celních poplatků na dovoz jatečního dobytka z Irska a Irsko reagovalo uvalením cel na britské zboží. Tato válka měla neblahé následky především pro irské zemědělce. Nakonec byl spor v roce 1938 vyřešen tím, že Irsko zaplatilo Británii jednorázovou sumu ve výši 10 milionů liber. (Moody a Martin, 2012, s. 239)

Podle Jacksona (1951, s. 328) měla tato válka i jisté pozitivum - napomohla totiž vzniku irského ochranného systému, který podpořil rozvoj nových průmyslových odvětví. V roce 1938 byla totiž mezi Británií a Irskem uzavřena dohoda o bezcelním přístupu většiny irských výrobků na britský trh a některých britských výrobků na irský trh. Irsko následně zvolilo politiku protekcionismu a zcela se uzavřelo okolním státům. Na dovoz průmyslového zboží byla uvalena vysoká cla, čímž byl příliv kapitálu ze zahraničí prakticky znemožněn.

Vznik Irské republiky

V roce 1938 vznikla nová ústava, na jejímž základě na Velikonoční pondělí v roce 1949 vstoupil v platnost zákon o Irské republice (Republic of Ireland Act) a tím pádem Irsko opustilo Britské společenství. Svobodnému státu s novým názvem Éire¹⁴ vládnul dvoukomorový parlament s prezidentem a ministerským předsedou (Connolly, 2002, s. 741).

Jak uvádí Ó hEithir (1996, s. 71), tak irská ekonomika ve svých prvopočátcích stagnovala, uvízla v zemědělských i společenských stojatých vodách. Posléze se začala využívat alespoň rašeliniště, která sloužila jako zdroj paliva a energie.

Vláda v roce 1948 nastolila ekonomickou politiku, v rámci níž byl zaveden kapitálový rozpočet. Jak se od té doby jednotlivé vlády střídaly, tak státní kapitálový rozpočet stále více nabýval na své důležitosti. (Moody a Martin, 2012, s. 245)

Začalo se rozvíjet zemědělství, rozvíjela se stávající i nová průmyslová odvětví, byla započata bytová výstavba, čímž se zlepšila i situace na trhu práce (Moody a Martin,

---

¹⁴ Název je inspirován lidově-nacionalistickým směrem, který má svůj původ v De Valerově vizi: „země s krajinou rozjasněnou útulnými usedlostmi, jejíž pole a vesnice budou rozeznívat zvuky průmyslu, dovádění silných dětí, závodění atletické mládeže a smích lepých děv a jejíž krby se stanou fóry moudrosti poklidného stáří...“ (Somerville, 2006, s. 34)

1996, s. 246). Emigrace, která se během druhé světové války snížila, se ovšem začala opět zvyšovat. Především kvalifikovaná pracovní síla byla nespokojená s nízkými mzdami. (Ó hEithir, 1996, s. 67) Značná cenzura, která sílila jak ze strany církve, tak i státu, zakazovala různé filmy, knihy, či dovoz a prodej antikoncepce. (Somerville, 2006, s. 34)

V roce 1949 vznikl Úřad pro průmyslový rozvoj (IDA - Industrial Development Authority), jehož původní úloha se měla týkat dozoru v oblasti cel a kvót, ale následně se jeho hlavním úkolem stala podpora zahraničních investic a irských firem.

Až do konce 50. let se ovšem hospodářská situace o mnoho nezlepšila. Ekonomický růst se pohyboval pouze okolo 2 % a zemědělství ani rybolov velký obrat k lepšímu nezaznamenal. Menší rozvoj byl patrný jen u několika odvětví průmyslu. Problémem se stal vysoký deficit platební bilance. (Moody a Martin, 1996, s. 255-258) Téměř 90 % irského vývozu, především zemědělské produkce, směřovalo na sousední britský trh, což byl výsledek politiky protekcionismu (Sharry, White a O'Malley, 2000, s. 20).

Nová hospodářská politika

S modernizací irské ekonomiky od počátku 60. let souvisela celková společenská transformace, v jejímž důsledku Irsko přestalo být pouze zaostalou agrární zemí (Frank, 2006, s. 105). Irsko se rozhodlo přestat chránit svůj domácí trh a začalo se otevírat okolnímu světu (Ó hEithir, 1996, s. 72).

V průběhu 60. let vláda kladla důraz na hospodářský růst země a prioritními se stala vývozní průmyslová odvětví (Ó hEithir, 1996, s. 72). Úřad pro průmyslový rozvoj se během 60. a 70. let snažil přilákat nové firmy, zvláště zahraniční, které měly dobrý exportní trh. Tato snaha se vyplatila a Irsko se stalo střediskem různých průmyslových odvětví, především v chemické výrobě, elektronice a elektrotechnice. Exportní trhy se výhodně diverzifikovaly, takže Irsko přestalo být tolik závislé na britském trhu. (Moody a Martin, 2012, s. 258) Značné daňové úlevy mimo jiné podporovaly i příliv zahraničního kapitálu.

Již v roce 1958 byl vydán První program ekonomického rozvoje, který vycházel z předpokladu, že země potřebuje daleko více produktivních kapitálových investic, které pomohou k jejímu bohatství, zvýší sociální úroveň a nebudou se omezovat pouze na přerozdělení současných zdrojů. Tento program je předmětem dohadů až do dnešních dnů. Otázkou je, zda pozoruhodné ekonomické oživení, ke kterému v Irsku došlo

v následujících letech, bylo zapříčiněno právě tímto programem, nebo zda šlo pouze o náhodnou shodu okolností. (Moody a Martin, 2012, s. 245)

Na základě programu se v průběhu 60. let zvýšil reálný příjem, klesala nezaměstnanost a s ní i počet emigrantů do USA a Británie. Ve srovnání s 50. lety poklesla emigrace o více než polovinu a lidé se začali do země opět vracet, počet obyvatel se tak po dlouhé době začal zvyšovat. (Ó hEithir, 1996, s. 72) Jak ovšem zdůrazňuje Moody a Martin (2012, s. 260), vážným problémem se stal nedostatek volných pracovních míst, přes 20 % občanů stále žilo v chudobě. Na konci 60. let také došlo k obratu v oblasti vyjednávání o růstu mezd. Do této doby se stát do jednání nevměšoval, ukázalo se však, že jsou původcem vysokých mezd, a tím i vysoké inflace, která ohrožovala příliv investic do Irska. (European communities, 1996, s. xi)

Rok 1965 se stal pro Irsko velice významným, neboť byla s Británií podepsána Anglo-irská obchodní dohoda (AIFTA), čímž vznikla (do roku 1975) mezi oběma státy zóna volného obchodu.

Ač v průběhu 60. let docházelo k ostrým hospodářským výkyvům, tak Republika prosperovala. Od Druhého programu ekonomického rozvoje musela vláda nakonec upustit ještě před vypršením termínu jeho realizace v roce 1970 a totéž platilo i pro Třetí program, kterým se ekonomika měla řídit v letech 1969 – 1972. (Moody a Martin, 2012, s. 256)

70. léta irské ekonomiky – období vstupu do EHS a ropné krize

V roce 1972 byl ekonomický výhled lepší než na konci padesátých let. Irsko mělo prospěch z celosvětového ekonomického boomu v šedesátých a z počátku sedmdesátých let. Nárůst zahraničních investic napomohl rozvoji ekonomiky a rostoucí průmysl se stal hnací silou budoucího hospodářského vývoje.

Vstup do EHS se jevil pro Iry jako jediná možnost. Pokud by Irsko do Společenství nevstoupilo, ale Británie ano, došlo by k izolaci od britského trhu, na kterém bylo doposud Irsko stále závislé. Členství slibovalo Irům řadu výhod - přístup na společný evropský trh, odstranění mnoha bariér v zahraničním obchodě, lákavé prostředky z Evropských fondů či členské výhody pro zemědělce. (Ó hEithir, 1996, s. 79 - 80)

Irsko do EHS vstoupilo v roce 1973. Roční hospodářský růst se následně pohyboval kolem 4 % a díky členství těžili z rozsáhlých subvencí jak irští farmáři, tak i irští exportéři (Frank, 2006, s. 105). Na konstantním HDP se podle Moodyho a Martina (1996, s. 271) podílel také rozvoj některých odvětví průmyslu, kde našla své místo řada výkonných

zahraničních firem, a tak se Irsko mohlo spoléhat na dobře rozvinutý elektrotechnický či chemický průmysl. Navíc se zbavilo vývozní závislosti na britském trhu. Zemědělství, ve kterém se zvýšily ceny některých výrobků, se dočkalo prosperity. Složitější situace nastala v rybářství, kde bylo nutno se vypořádat s novými předpisy a vyspělejšími konkurenty (Ó hEithir, 1996, s. 80).

Jak uvádí Ó hEithir (1996, s. 97) - Irsko se postupně stalo jedním z největších příznivců Evropské unie, což je možné vysvětlit štědrými dotacemi z EU, ale také skutečností, že Irové nacházejí svou identitu spíše ve vztahu k Evropě, než k Británii. Právě Irsko je příkladem, který dokazuje, jak členství v Evropském společenství dokáže pozvednout ekonomiku a napomoci k nastartování hospodářského růstu. Pro Irsko byl rok 1973 jistě jedním z nejdůležitějších mezníků v jeho hospodářském vývoji, i když jeho ekonomický vzestup se dostavil až o dvě desetiletí později.

Hluboký hospodářský pokles související s ropnou krizí v letech 1974 – 1975 zasáhl Irsko stejně jako ostatní západní svět. Na úkor této krize se průměrný hospodářský růst stále držel na 4 % ročně. (Moody a Martin, 2012, s. 256) Irská vláda na ropnou krizi reagovala expanzivní vládní politikou, která ovšem byla financována z peněz, které Irsko nemělo k dispozici, a země se tak stále zadlužovala. V Irsku již od vzniku nezávislého státu byl zvykem vyrovnaný státní rozpočet, ale rozpočtové schodky začaly narůstat. (Sweeney, 2008, s. 6)

Irská ekonomika nebyla dost silná a vláda dostatečně připravená, aby zamezila růstu inflace, jejíž hodnoty dosahovaly v této dekádě až 12,8 %, ale také růstu nezaměstnanosti, která se pohybovala okolo 10,6 % (Cihelková a Jakš, 2004, s. 305 - 306). Vláda ve snaze snížit míru nezaměstnanosti snížila daně a zvýšila sociální podpory, nicméně tuto snahu financovala vydáváním státních dluhopisů. Irské veřejné finance tak byly v této době ve špatném stavu, byly zranitelné a nepřipravené na druhý ropný šok, který nastal v roce 1979, a na mezinárodní recesi, která následovala.

Mnoho podniků se dostalo do neřešitelných problémů. Bylo zapotřebí snížit vládní výdaje, které neustále rostly, a zbavit se veřejného dluhu, který v tomto desetiletí dosahoval v průměru 103,3 % HDP. (Cihelková a Jakš, 2004, s. 305 - 306)

80. léta irské ekonomiky – hospodářská krize

Na začátku 80. let bylo Irsko sužováno hlubokou hospodářskou recesí, která byla kvůli veřejnému dluhu mnohem prudší než v ostatních zemích a počet emigrantů začal opět narůstat.

Irsko hospodářskou krizi, která začala v roce 1979, řešilo pomocí zahraničních půjček, prostřednictvím kterých bylo schopné krýt veřejné výdaje potřebné pro přebujelou soustavu státních institucí. Vnější zadluženost země obrovsky vzrostla. (Moody a Martin, 2012, s. 262) Pohybovala se okolo 99,9 % HDP (Cihelková a Jakš, 2004, s. 309). Při pokusech omezit vnitřní, a především obrovské zahraniční zadlužování země, rozpočtovými úsporami v letech 1981 - 1982 padla koalice Fine Gael i vláda Fianna Fáil (Frank, 2006, s. 106 - 107).

Nezaměstnanost opět stoupala, což způsobilo velké zpomalení růstu mezd, a to i při neexistenci jakékoliv národní dohody o mzdách. Pouze v průmyslové výrobě měly mzdy tendenci k růstu, což mělo také vliv na konkurenceschopnost. (European communities, 1996, s. vii - x)

V roce 1983 byla uspořádána velká a dlouhodobá konference nazvaná Fórum pro Nové Irsko (New Ireland Forum). V květnu 1984 z něho vzešel nepříliš překvapivý závěr, jak vyřešit přetrvávající konflikt se Severním Irskem, sjednocením Irska. V listopadu 1985 pak byla podepsána Anglo-irská dohoda (Anglo-Irish Agreement), v níž Irové oficiálně uznali právo lidu Severního Irska rozhodnout o své politické budoucnosti a Britové se zavázali, že budou s Irskem projednávat otázky vývoje v provincii. (Frank, 2006, str. 107)

V průběhu druhé poloviny 80. let se Irsko stalo jedním z nejoddanějších členů EU a základem irské politiky se stal proces evropské integrace (Moody a Martin, 2012, s. 278). Irská ekonomika vykazovala známky zlepšení - inflace byla na nejnižší úrovni za posledních 20 let, čemuž napomáhaly i nízké ceny ropy. Nicméně rozpočtový deficit a vysoká nezaměstnanost, která dosahovala téměř 20 %, i nadále představovali velký problém a recese se prodlžovala. (Encyclopaedia Britannica, 2016e) Nová finanční politika nevedla k vytváření ani krátkodobých pracovních příležitostí a emigrace tak vzrostla na úroveň srovnatelnou s padesátými léty. Zásadním rozdílem ovšem bylo lepší vzdělání i kvalifikace nové generace emigrantů a díky členství v EU si emigranti mohli vybrat, do které země odejdou za prací. (Ó hEithir, 1996, s. 88)

Ještě v roce 1987 dosahovala irská životní úroveň měřená podle soukromé spotřeby 65% průměru zemí EHS (Frank, 2006, str. 109). Jak uvádí Ó hEithir (1996, s. 74),

tak zásadní chybou v rozvoji irského průmyslu byla snaha přilákat zahraniční firmy poskytováním výhodných krátkodobých daňových úlev. Jakmile tyto daňové prázdny skončily, firmy ze země odešly.

Během roku 1987 se zemědělství podílelo na tvorbě HNP z více než 10 %, průmysl tvořil 36 % a služby, jejichž význam se pomalu dostával do popředí, tvořily asi polovinu HNP (Sharry, White, O'Malley, 2000, s. 34). S koncem 80. let se díky rozsáhlým škrtům snížil deficit státního rozpočtu o polovinu a hospodářský růst opět vzrostl na 4 % ročně, nezaměstnanost se nicméně pohybovala kolem 17 % (Sweeney, 2008, s. 14).

V roce 1987 přijalo Irsko tzv. „Tallaght Strategy“, politiku nízkých daní, na níž se dohodla vláda s opozicí, ta měla za cíl podpořit a přilákat pro irskou ekonomiku zaoceánské investice (Sweeney, 2008, s. xi). Dále byl představen vládní ekonomický program – Program národního oživení (PNR - Programme for National Recovery) který měl být základem ekonomického zotavení. Rok 1987 by se dal označit bodem zvratu v irských dějinách.

90. léta irské ekonomiky a přelom století – období Keltského tygra

V prezidentských volbách v roce 1990 zvítězila labouristická kandidátka, právnička a aktivistka za ženská práva, jež proslula i úsilím o legalizaci antikoncepce a rozvodů, Mary Robinsonová. Její vítězství znamenalo symbolickou porážku stávajících rigidních politických a sociálních tradic v Irsku. (Frank, 2006, s. 108) *„Prezidentka vnesla do této funkce a vůbec do irské politiky nový život – jako žena i jako zastánkyně řešení problémů, jež dosud zůstávaly mimo dosah zájmu obou stran. Její zvolení dalo mnohým lidem především naději, že přichází nové období větší spolupráce a liberalismu v politice a možná i určité ústupnosti v neřešitelných problémech Severu.“* (Connolly, 2002, s. 742) Jak zmiňuje Frank (2006, s. 108), tak krátce po jejím nástupu také došlo k referendu, v němž se voliči vyslovili pro možnost vycestovat za potratem do zahraničí, Dáil „povolil“ homosexualitu a další referendum z roku 1995 rozhodlo o legalizaci rozvodů. Díky těmto událostem se Irové odpoutali od značného vlivu církve a dosavadní silné cenzury.

Pro období let 1991 – 1993 byl přijat Program pro ekonomický a sociální pokrok (PESP - Programme for Economic and Social Progress), jehož hlavním cílem bylo zejména dát do pořádku veřejné finance, zlepšit konkurenceschopnost ekonomiky a učinit další změny na trhu práce. Díky tomuto programu a Tallaght Strategy došlo k zmírnění růstu mezd.

Z předčasných voleb na konci roku 1994 vyšla vítězně koalice Fine Gael, labouristů a Demokratické levice, a právě za jejich vlády se Irsku začalo přezdívát „keltský tygr“¹⁵. Země začala úspěšně vzkvétat a z Irska se stal jeden z nejrychleji se rozvíjejících států. Kirby ([2016]) dodává, že nezaměstnanost byla prakticky eliminována a imigranti přicházeli především z východní Evropy, Afriky, Latinské Ameriky a Asie. V polovině roku 2000 tak tvořili přistěhovalci více než 10 % irského obyvatelstva.

Nová vláda těžila z komplexních škrťů veřejných výdajů, ke kterým došlo na počátku 90. let. Úsporná opatření byla úspěšná a ekonomická situace v Irsku se zlepšila. Míra inflace byla nízká, rozpočtový deficit se snížil a meziroční tempo růstu HDP se v průměru pohybovalo okolo 5 %. (Encyclopaedia Britannica, 2016e) V letech 1995 – 2007 dosahoval průměrný hospodářský růst 7,5 % ročně, v určitých letech až 10 %. Tento až trojnásobek průměrného evropského hospodářského růstu dělal z Irska jednu z nejvíce ekonomicky úspěšných zemí světa. (Kirby, [2016])

Postupně se během 90. let podařilo státní rozpočty dostat do přebytků, vládní dluh se dostal pod kontrolu a během následujících deseti let se ho povedlo snížit na polovinu. To vše bylo možné především díky tomu, že se Irsko vydalo správným směrem – přestalo uplatňovat politiku protekcionismu, otevřelo svůj trh a podporovalo příliv zahraničních investic. *„Za světově unikátními výsledky irské ekonomiky posledních dvou desetiletí stojí prozíravá fiskální a monetární politika, regulovaný růst mezd, dotace z evropských strukturálních fondů, a především průmyslový vývoz. Hlavními vývozními položkami jsou přitom výrobky počítačového, elektrotechnického, farmaceutického a chemického průmyslu.“* (Frank, 2006, s. 109) Díky nízké dani ze zisku a vzdělané, kvalifikované pracovní síle získalo Irsko pověst země, do které se vyplatí investovat. Irsko těžilo ze zájmu mnoha zahraničních firem, irská ekonomika byla vysoce konkurenceschopná a těšila se exportnímu růstu. (Moody a Martin, 2012, s. 306)

„Irský model“ se tak stal symbolem úspěchu pro vývojově zaostalejší země východní Evropy, Latinské Ameriky, jižní Afriky, ale dokonce i mezi vyspělými státy, jakým je například Kanada (Kirby, [2016]).

---

¹⁵ Pojem „keltský tygr“ odkazuje na označování prudce rostoucích ekonomik jihovýchodní Asie, coby asijských tygrů. Toto označení pro Irskou republiku zřejmě poprvé použil Kevin Gardiner v ekonomické zprávě pro Morgan Stanley. (Burke-Kennedy, 2014)

3.3.7 Jednadvacáté století irské ekonomiky – pád Keltského tygra

„V závislosti na světových trendech začala irská ekonomika v polovině roku 2001 vykazovat známky poklesu. Tradiční průmyslová odvětví jako textilní průmysl a ocelářství vykazovaly sice nadbytky, ale informačně-technologický sektor zaznamenal ztráty. Turistický průmysl byl krutě ochromen slinivkou a kulhalkou ve Spojeném království, což vedlo k omezení cestování a zrušení nejvýznamnějších akcí. Tato krize vytvořila další tlak na ekonomiku, která se již beztak potkala s důsledky hospodářského poklesu ve Spojených státech. Navzdory těmto příznakům a upozorněním Evropské unie na inflační tlaky se Irové nikdy neměli tak dobře.“ (Moody a Martin, 2012, s. 294)

V roce 2003, kdy mohla vláda vytvořit „spotřebitelsky vstřícnou“ finanční regulaci, zavedla systém, který se ukázal naprosto neúčinný a značně přispěl k bankovní krizi. Vláda se přiklonila k regulačnímu modelu, který vycházel z přesvědčení, že méně je více a stačí tedy jen upravovat obecná pravidla. V roce 2003 byl založen Irský regulační úřad pro finanční služby (Irish Financial Services Regulatory Authority), který se držel filosofie „měkké hodnoty“ a byl založený na principu důvěry. (Moody a Martin, 2012, s. 301 - 302)

„Objem investic výrazně vzrostl, o čemž svědčí rychlý růst objemu poskytnutých úvěrů. Díky téměř neomezené možnosti dovozu prakticky jakéhokoli zboží nebyl v Irsku zaznamenán příliš významný růst cen – s výjimkou zboží, které nelze dovážet. Ze samotné podstaty věci nelze dovážet zejména nemovitosti. To je také důvod, proč se růst peněžní zásoby projevil tak výrazně právě v této oblasti. Tempo růstu překonalo většinu ostatních vyspělých trhů. Index cen irských komerčních nemovitostí rostl v období od počátku roku 1997 do první poloviny roku 2000 průměrným 31 % anualizovaným tempem ročně. Ceny nemovitostí ve Velké Británii a v USA (reprezentováno regiony New York a San Francisco) však rostly v průměru „pouze“ zhruba 14 % ročním tempem.“ (Kohout, 2013, s. 180)

Nadměrná úvěrová expanze v sektoru developmentu a hypoték udělala z Irska nejzadluženější zemi Evropy. Během 10 let počínaje rokem 1998 vzrostl objem dluhu v soukromém sektoru ze 60 % HDP na 215 % HDP. V nominálním vyjádření vzrostly dluhy irského soukromého sektoru 5,5 krát. (Kohout, 2010b; 2010a)

„Úvěrový boom byl ve skutečnosti úvěrovou bublinou. Ta měla za následek cenovou bublinu na trhu nemovitostí. Bezprostřední příčinou je prasknutí úvěrové bubliny. Hlubší příčina vzniku bubliny je jednoznačná: euro, ještě jednou euro a nic než euro.“(Kohout, 2011, s. 280) Úrokové sazby byly nastaveny na úroveň německé

ekonomiky s vysokou mírou kapitalizace a relativně nízkým růstem. V Irsku tak došlo k expanzivnímu úvěrovému efektu - euro zafungovalo jako nejmohutnější zesilovač hospodářského cyklu (Kohout, 2010b).

Bankovní krize a splasknutí realitní bubliny

Během roku 2000 Státní kontrolní úřad (Controller and Auditor General) upozornil, že irské banky se ve velkém dopouštěly daňových úniků. Rozsah a dopad na státní pokladnu byl vysoce alarmující, podle zpětného auditu přišel stát na daních z úroků a penále ve výši 220 milionů eur. V době, kdy Irsko přijalo euro (v roce 2002), byly dvě největší banky v Irsku – Spojená irská banka (AIB - Allied Irish Bank) a Irská banka, tak velké, že nepřicházelo v úvahu, že by se zhroutily a zároveň tak velké, aby bylo možné je regulovat. Neschopnost Centrální banky zastavit nezákonné praktiky v irských finančních službách naznačovaly, že bankovní sektor je na regulaci příliš rozsáhlý. V této době navíc Irsko vstoupilo do měnové unie, což bankám umožnilo snazší přístup k většímu kapitálu, přitom by však irský bankovní sektor spíše vyžadoval neustálý dohled a přísná pravidla. (Moody a Martin, 2012, s. 303- 305)

V roce 2001 pronikla na irský hypoteční trh Skotská banka, která nabízela nižší úrokové sazby než hlavní irské banky. Ve snaze bance konkurovat, snížily úrokové sazby i Irská banka a AIB, čímž ovšem klesala cena jejich akcií. V mezibankovní válce, jež následovala, byly hlavními aktéry hypotéky s flexibilní výší splátek a zničující stoprocentní hypotéky. Ceny nemovitostí exponenciálně vzrostly. Ještě v roce 2000 stál dům průměrně 143 508 eur, v polovině roku 2006, kdy se realitní bublina nejvíce nafoukla, stoupla cena až na 310 831 eur. Irské banky již nespolehalo na domácí vklady, vstup do eurozóny jim umožnil krátkodobé půjčky za nízké úrokové sazby mezi jednotlivými bankami EU. Varování před cyklickým poklesem, který předpovídaly některé bankovní domy a ekonomové, považovala vláda za mylné a ignorovala je. (Moody a Martin, 2012, s. 306 - 308) Pro toto období byla charakteristickým rysem irských bank ochota riskovat na finančních trzích. Tyto praktiky se následně odrazily jak v koncentraci úvěrů, tak stále více rizikovějších praktikách. (European Commission, 2012)

V roce 2007 dosáhl trh s nemovitostmi svého vrcholu. Daňové příjmy začaly výrazně klesat, počet nově dokončených domů se poprvé snížil od roku 1988 a během roku 2008 se Irsko začalo potýkat s významným nárůstem nezaměstnanosti. Irské banky začaly mít problémy – ztrácely na důvěře a docházelo k značnému odlivu kapitálu. Kvůli finanční

krizi se staly krátkodobé mezibankovní půjčky, na které byly irské banky silně závislé, obtížně přístupné. (European Commission, 2012) „*Praxe spoléhat na vzájemné půjčky mezi bankami mnohonásobně zvýšily dopad globálního bankovního krachu v září 2008, jenž následoval po zhroutilí americké investiční banky Lehman Brothers* (Moody a Martin, 2012, s. 306 - 307).“ Značný růst v bankovním sektoru a ve stavebnictví, vytvořil obrovskou bublinu bez návratnosti kapitálu. Irsko se tak dostalo do velmi hluboké recese po několik následujících let. (Encyclopaedia Britannica, 2016f)

Vzhledem k nedostatečným finančním prostředkům a prudce klesající ceně akcií následně zástupci dvou nejvyšších irských finančních ústavů požádali o pomoc vládu. Vláda vydala státní záruky na všechny pohledávky největších bank. Z dluhů soukromých se staly dluhy státu. Opatření k záchraně bank stálo přinejmenším 100 miliard eur a tyto záruky přivedly Irsko na pokraj státního bankrotu. (Moody a Martin, 2012, s. 309)

Během roku 2009 se HDP snížil o 7,1 % a HNP o 11,3 %. Nezaměstnanost dosáhla více než 13 % od počátku roku 2010 a mnoho mladých lidí znovu emigrovalo do Austrálie, Nového Zélandu a Kanady. Dle vyjádření MMF bylo Irsko možná „nejvíce přehřáté“ ze všech vyspělých ekonomik a irská krize odpovídala nejzávažnějším ekonomickým nesnázím v historii od dob druhé světové války. S počátkem roku 2010 byl irský schodek rozpočtu nejvyšší v EU, překonal i Řecko. (Kirby, [2016])

„*Koncem roku 2009 vláda zřídila státem financovanou národní konsolidační banku Národní správu aktiv (NAMA - National Asset Management Agency). Ta měla za úkol zbavit komerční banky nedobytných pohledávek ze stavebních a hypotečních úvěrů, aby mohly uspokojovat poptávku průmyslového sektoru. Tento krok však úvěrování ekonomiky ani důvěru v bankovní systém neobnovil.*“ (Moody a Martin, 2012, s. 309) Irsko, jež sloužilo jako vzor fungování v globálním tržním prostředí, se stalo jasným příkladem, jak se nemá v době hospodářského boomu chovat.

Záchranný balíček EU a MMF

29. 11. 2010 irská vláda požádala EU a MMF o záchranný balíček finanční pomoci ve výši 85 miliard eur (European Commission, 2012). Principem bylo zvýšení daní, snížení výdajů a snížení minimální zákonné mzdy, ve snaze snížit irský deficit o 20,5 miliard dolarů během následujících 4 let (Encyclopaedia Britannica, 2016f).

Celkem 35 miliard eur dostaly irské banky na rekapitalizaci, 50 miliard eur dostal k dispozici stát, aby srovnal svůj dluh. Irsko z 85 miliard platilo úrok ve výši 5,8 procenta,

což bylo výrazně více než sazba 5,2 procenta, kterou dostalo Řecko. Jen na pokrytí úroků z dluhu irská vláda v roce 2014 spotřebovala 20 procent svých ročních příjmů. (Euro.E15.cz, 2010)

Program záchranného balíčku obsahoval tři hlavní prvky: reformu bankovního sektoru, která napomáhá lépe kapitalizovat bankovní sektor; fiskální konsolidaci, která využívá veřejné finance země na udržitelný rozvoj ve střednědobém horizontu; a ambiciózní strukturální reformu, jejíž podstatou je obnova konkurenceschopnosti a růstového potenciálu ekonomiky. (European Commission, 2012)

V rámci reformy bankovního sektoru byla během následujících let dokončena rekapitalizace bank, dokonce i za podstatně nižší cenu, než se očekávalo. Prostřednictvím fiskální konsolidace vláda podniká kroky k obnovení udržitelnosti veřejných financí v dlouhodobějším horizontu. A pomocí strukturálních reforem se vláda podílí na tvorbě opatření na trhu práce a usiluje o větší konkurenceschopnost chráněných odvětví a úsporu provozních nákladů. (European Commission, 2012)

Jak ovšem zdůrazňuje Moody a Martin (2012, s. 310 - 232) – tato úsporná opatření prohloubila ekonomickou recesi, protože škrty v rozpočtu a zvýšení daňové zátěže podryly důvěru obyvatelstva a snížily tak domácí poptávku, během následujících 4 let se exponenciálně zvýšila nezaměstnanost a opět stoupla emigrace. Pokud mladí Irové v zemi zůstávali, tak pouze proto, že museli splácet vysoké hypotéky na nemovitosti, které nyní měli velmi nízkou hodnotu.

Počet nezaměstnaných, snížená poptávka na domácím trhu a pokles daňových příjmů způsobily rozpočtový deficit. „*Příjmy státní pokladny z daně z nemovitostí v letech 1999-2007 stouply na více než dvojnásobek. Bankovní krize a krach cen nemovitostí je výrazně snížily a zanechaly ve veřejných financích obrovskou díru.*“ (Moody a Martin, 2012, s. 310)

Sanace skomírajících bank spolykala prostředky Národního rezervního penzijního fondu (National Pension Reserve Fund), který vznikl za dob keltského tygra. V roce 2011 ohlásila ECB několikrát zvýšení úrokové sazby, což zesílilo tlak na držitele hypoték, kteří se ocitli v těžké situaci. (Moody a Martin, 2012, s. 323) I když se výdaje domácností značně snížily, tak postupem času začala spotřebitelská důvěra opět narůstat a Irsko vstoupilo do skromného hospodářského oživení (Encyclopaedia Britannica, 2016f). Došlo

k oživení irského vývozu, trh s nemovitostmi se stabilizoval a začala narůstat i zaměstnanost (European Commission, 2012).

Ekonomický vývoj posledních let

Záchranný program Irsko opustilo v roce 2013. Během roku 2014 začala ekonomika opět růst, výběr daní překonává očekávání, nezaměstnanost klesá a úrok, za který si irská vláda půjčila, spadl na historické minimum. Irská ekonomika však stále stojí před mnoha riziky – problémem je především nerovnoměrnost ekonomického oživení. Stále nejsou vypořádány pozůstatky realitní bubliny. Centrální banka v roce 2014 odhadovala, že u 17 % domácností převyšuje dluh na hypotékách aktivní hodnotu nemovitostí. (E15.cz, 2014)

V období let 2010 - 2013 udělala irská ekonomika jen mírný pokrok, navzdory zvýšenému vývozu, spotřebitelé a firmy nebyli ochotni utrácet. V posledních dvou letech se domácí poptávka zvyšuje. Ačkoli investice do stavebního sektoru jsou stále v útlumu, tak výdaje rostou společně s výdaji podniků. Spotřebitelské výdaje v roce 2014 rostly o 2 % a začátkem roku 2015 o 3,3 %. Stejně jako ve zbytku zemí eurozóny, byly irské domácnosti schopny utrácet více díky nižším cenám energií, které měly podobný vliv jako nižší daně. Přítomnost nadnárodních společností také Irsku pomohla v rozvoji, Irsko těží především z vývozu do Ameriky a Británie. (The Economist, 2015)

Kromě toho, že se zotavuje ekonomika, klesla i nezaměstnanost z maxima 15,2 % z roku 2012 na 8,9 % v roce 2015. Ekonomové předpovídají, že by mohla dosáhnout hranice 6 %. Pokles dluhu také naznačuje, že domácnosti jsou schopné více utrácet. (The Economist, 2015)

Irská vláda ukončila úspornou rozpočtovou politiku už v roce 2014. Vláda přebytky rozpustila před volbami v roce 2016 ve vyšších výdajích, které podpoří ekonomické oživení a přinesou prospěch každé rodině. (Finanční noviny.cz, 2015) Irská vláda později v roce 2016 uvolní do ekonomiky dalších 1,5 miliardy eur. Rozpočet předpokládá snižování daní z osobních příjmů, zvýšení příspěvků na děti a zrušení řady škrtů z doby dluhové krize. Vláda bude schopna pohodlně udržet rozpočtový deficit pod unijní hranicí 3 % HDP. (Finanční noviny.cz, 2015)

Irsko nechalo krizi úspěšně za sebou. Vedle rychlého růstu HDP lze také pozorovat značný růst cen nemovitostí, ve druhém čtvrtletí roku 2015 ceny rostly meziročně o 10,7 % oproti růstu o 16,8 % ve čtvrtletí předcházejícím. V Dublinu jsou ceny nemovitostí oproti

roku 2014 vyšší o čtvrtinu. Nejedná se přitom pouze o obytné prostory, ale také o prostory komerční. (Kyněra, 2015) „*Obnovená poptávka po nemovitostech s sebou nese také vyšší úrokové sazby hypotečních úvěrů. Ačkoli průměrná úroková sazba pro hypoteční úvěry v Evropské unii se drží u dvou procent, v Irsku to bylo dvakrát tolik.*“ (Kyněra, 2015) Irsko by si tak mělo dát velký pozor, aby nedošlo ke vzniku nové realitní bubliny.

3.4 Členství Irska v mezinárodních organizacích

Irsko je od roku 1955 členem Organizace spojených národů (OSN) (Frank, 2006, 131), kde usiluje o podporu opatření týkajících se odzbrojení, mírového úsilí, lidských práv a všeobecného rozvoje. Během působení v Radě bezpečnosti OSN v letech 2001 - 2002 Irsko potvrdilo svou snahu přispívat ke světovému míru a bezpečnosti. V listopadu 2012 bylo Irsko poprvé zvoleno členem Rady OSN pro lidská práva pro období 2013 – 2015. (DFAT, 2013, s. 37)

V roce 1973 Irsko vstoupilo do Evropského hospodářského společenství (EHS) a po schválení Maastrichtské smlouvy se stalo členem Evropské Unie (Frank, 2006, 131). Vstup Irska do EHS zmírnil závislost země na Velké Británii a zároveň určil směr zahraniční orientace na kontinentální Evropu. Členství v EU je pro politiku irské vlády klíčové (DFAT, 2013, s. 38).

Irsko je členem mnoha dalších mezinárodních organizací. Patří například do Světové obchodní organizace (WTO) a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) (Hollis, 2001, s. 9). Je členem Hospodářské a měnové unie (EMU) a Světové banky (IBRD). V roce 1949 bylo Irsko zakládajícím členem Rady Evropy, která sdružuje veškeré evropské parlamentní demokracie. Irsko je aktivním účastníkem Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Pro svou neutralitu Irsko není členem Severoatlantické aliance (NATO).

3.5 Severní Irsko

Severní Irsko se v roce 1920 stalo samosprávnou britskou provincií podle Zákona o irské vládě (Government of Ireland Act). Leží na území šesti z celkem devíti historických hrabství Ulsteru v severovýchodní části Irského ostrova (Frank, 2006, s. 111 - 112). Žije zde necelých 1,7 milionu obyvatel, více než 50 % z nich se hlásí k protestantství a 40 % pak tvoří katolíci. Hlavním městem je Belfast. (Česká televize, 2009) Současné politické rozdělení irského ostrova je výsledkem Anglo-irské smlouvy (Anglo-Irish Treaty), která byla uzavřena v roce 1921 (DFAT, [2015a]).

Podle Šlosarčíka (2007, s. 217 - 218) se Severní Irsko od Irské republiky odlišuje v řadě prvků: na rozdíl od Irské republiky existuje v Severním Irsku výrazné štěpení podle náboženských linií (katolíci vs. protestanti) a promítá se i do politické reprezentace; v Severním Irsku je mnohem slabší pozice irštiny, která zde není úředním jazykem; a až do

uzavření Velkopáteční dohody v roce 1998 byla intenzita ozbrojených útoků ze strany katolických i protestantských extremistů na území Severního Irsku výrazně vyšší než v Irské republice.

Původcem sérií útoků a rebelských pochodů byla značná diskriminace katolíků. Ti byli diskriminováni v otázkách bydlení, práce, policejním dohledu i v sociálních službách. (Somerville, 2004, s. 292)

Během let 1921 až 1972 mělo Severní Irsko svoji vládu, která byla nezávislá na Westminsteru, vláda byla ovšem stále pod kontrolou unionistické většiny a nacionalisté byli značně utlačováni. V roce 1969 byly represivním způsobem potlačeny nenásilné občanské protesty, což vedlo k obnovení násilných aktivit obyvatelstva a obnově polovojenských organizací. (DFAT, 2013, s. 31) „*Násilné spory mezi sebou vedli republikáni-katolíci usilující o to, aby se Severní Irsko odtrhlo a stalo se součástí Irska, a unionisté-protestanti, kteří upřednostňovali setrvání Ulsteru v rámci Británie* (Česká televize, 2012).“ Severní Irsko tak vstoupilo do vleklé hospodářské krize.

V roce 1972 ve městě Londonderry došlo k tzv. Krvavé neděli¹⁶, kdy britské oddíly v odvetě na vražedné útoky irských nacionalistů zastřelily během čtvrt hodiny 14 lidí. Sedmi obětmi bylo méně než 21 let a dalších 30 osob bylo zraněno. Tímto masakrem se odhodlání Londýna držet Iry násilím v jednom státě de facto vyčerpalo, ovšem kruh násilí neskonal. (Placák, 2011) „*Incident spustil jeden z nejtragičtějších roků ve vztazích mezi katolíky a protestanty - během roku 1972 zahynulo při nepokojích v Ulsteru celkem 467 osob* (Česká televize, 2012).“

V roce 1972 byla činnost severoirského parlamentu a vlády pozastavena, irská a britská vláda začaly těsněji spolupracovat a britská vláda převzala přímý dohled nad Severním Irskem. Od této doby funguje v Severním Irsku systém přímé vlády spadající do pravomoci ministra pro Severní Irsko, který je zároveň členem britského kabinetu. V roce 1985 obě vlády podepsaly Anglo-irskou dohodu¹⁷ (Anglo-Irish Agreement) (DFAT, 2013, s. 31).

---

¹⁶ „*O tom, proč k masakru došlo, se později vedly časté diskuze. Vojáci tvrdili, že stříleli v sebeobraně, zatímco příbuzní obětí to popírali. Závěr zprávy, zveřejněný 15. června 2010, říká, že všechny oběti zastřelené při protestním pochodu byly nevinné a že vojáci začali střílet, aniž by vydali varování.*“ (Česká televize, 2012)

¹⁷ Na základě této dohody se britská vláda vzdala jakéhokoli „sobecky strategického nebo ekonomického zájmu“ v Severním Irsku, zatímco Dublin akceptuje, že s jakoukoli změnou ústavního statutu provincie musí souhlasit většina jejích obyvatel (Somerville, 2004, s. 294).

„Po krvavé neděli se zástupy katolických mladíků začaly hlásit do Irské republikánské armády (IRA) a následující vleklý násilný střet si vyžádal na 3 600 mrtvých. Toto období, označované v Británii jako Troubles (Nepokoje), skončilo až v roce 1998.“ (Aktuálně.cz, 2010)

V roce 1993 obě vlády vydaly Společnou deklaraci (Joint Declaration), která definovala základní body pro zajištění míru a narovnání vztahů v Irsku. Díky deklaraci mohli obyvatelé Severního Irsku o své budoucnosti rozhodovat sami a rozhodnutí již nemusela být přebírána zvenčí (DFAT, [2015a]).

Na základě Belfastské (Velkopáteční) dohody, se podařilo dosáhnout dohody o ukončení ozbrojeného boje irských nacionalistů proti britské vládě, která postoupila pravomoci Severnímu Irsku a vymezila jeho postavení mezi Velkou Británií a Irskem (Placák, 2011). Signatáři dohody se zavázali, že při řešení politických sporů budou využívat „výhradně demokratické a mírové prostředky“ (Somerville, 2004, s. 294). Obyvatelé Irsku v roce 1998 o dohodě v samostatných referendech hlasovali (DFAT, [2015b]). Dohoda byla schválena 94 % jiho-irských voličů a 71 % severo-irských voličů (Encyclopaedia Britannica, 2016a).

Od Velkého pátku v Severním Irsku ovšem i nadále dochází k bombovým útokům, násilnostem i střelbě (Somerville, 2004, s. 294). Po deseti letech klidu, po Velkopáteční dohodě, došlo opět k novým atentátům proti britským vojákům v Severním Irsku. Atentáty spáchala Pravá IRA (Real IRA), která se stala odnoží bývalé IRA. (Česká televize, 2009) Přínosem pro nastolení mírového procesu v Severním Irsku je především podpora mezinárodního společenství, včetně partnerů z EU, USA, Kanady, Austrálie, Nového Zélandu i dalších zemí (DFAT, 2013, s. 34).

3.6 Hospodářská politika

Dle Musila (2009, s. 143) lze hospodářskou politiku státu obecně charakterizovat jako záměrné působení státu na ekonomiku, s cílem ovlivňovat čtyři hlavní makroekonomické agregáty neboli vrcholy tzv. magického čtyřúhelníku - růst HDP, míru inflace, míru nezaměstnanosti a vnější rovnováhu. Stát může k působení na hospodářství přistupovat různými způsoby.

Za základní členění hospodářské politiky je považováno dělení na makroekonomickou a mikroekonomickou. Makroekonomická hospodářská politika se snaží působit na hospodářství jako celek a působí zejména v oblasti makroekonomické rovnováhy a efektivnosti využití zdrojů – cíle představuje magický čtyřúhelník. (Žák, 2006, s. 6) „*Mikroekonomická politika pak působí na jednotlivá odvětví či trh s ohledem na cíle vytyčené v rámci makroekonomické hospodářské politiky* (Musil, 2009, s. 143).“

Hlavními nositeli a tvůrci hospodářské politiky jsou vláda a centrální banka, které k provádění hospodářské politiky používají příslušné nástroje. Hlavním nástrojem vlády je soustava státního rozpočtu a centrální banka využívá měnově-politické nástroje. (Musil, 2009, s. 143)

3.6.1 Fiskální politika

Hlavním cílem fiskální politiky je prostřednictvím veřejných rozpočtů udržovat stabilní ekonomický vývoj státu (Maaytová, Ochrana a Pavel, 2015, s. 158). „*Rozpočtové operace ovlivňují agregátní poptávku a změny v úrovni agregátní poptávky ovlivňují úroveň zaměstnanosti a cen* (Ochrana, Pavel a Vítek, 2010, s. 75).“ Mezi cíle fiskální politiky tedy patří ekonomický růst, plná zaměstnanost, stabilita cen a vnější ekonomická rovnováha (Jurečka, 2010, s. 187). Fiskální politika využívá k naplnění cílů různé nástroje, pomocí kterých působí na agregátní poptávku s cílem stabilizovat ji na úroveň potenciálního produktu. Vláda poptávku utváří buď přímo výdaji, nebo nepřímo pomocí daní a transferových plateb. (Maaytová, Ochrana a Pavel, 2015, s. 159)

Nástroje fiskální politiky mají dvojí mechanismus fungování, prvním jsou automatické (vestavěné) stabilizátory, které fungují samočinně, aniž by vláda přijímala zvláštní rozhodnutí o jejich využití (Helísek, 2002, s. 284). Vestavěné stabilizátory mají dlouhodobý charakter a vykazují relativní stabilitu. Nástroje působí automaticky expanzivně v době recese a restriktivně v období konjunktury. (Ochrana, Pavel a Vítek,

2010, s. 77) Mezi nástroje automatických stabilizátorů patří progresivní zdanění příjmů, sociální transfery, výplata dávek v nezaměstnanosti či pojištění v nezaměstnanosti (Maaytová, Ochrana a Pavel, 2015, s. 160).

Druhým mechanismem fiskální politiky jsou diskreční opatření, která vyžadují přímé rozhodnutí o změně daní nebo výdajů. Taková rozhodnutí jsou ovšem realizovaná se zpožděním, což je důvod, proč v některých zemích rozpočtové zákony stanovují vytváření speciálních fondů, které mohou být v případě potřeby diskrečního opatření vládou rychle zaktivovány. (Baldwin a Wyplosz, 2008, s. 422) Mezi nástroje tohoto typu je možné zařadit veřejné práce a výdajové programy, programy vytvářející nová pracovní místa financovaná vládou či změny ve výši výdajů na státní správu (Ochrana, Pavel a Vitek, 2010, s. 76).

Hrubý domácí produkt (HDP) a hrubý národní produkt (HNP)

„*Hrubý domácí produkt (HDP) je tržní hodnota všech finálních statků a služeb vyrobených v ekonomice za dané časové období* (Mankiw, 1999, s. 473).“ Hrubý domácí produkt může být vymezen jako nominální (běžný) HDP, který je vyjádřen v tržních cenách běžného roku nebo jako reálný HDP, který je vyjádřen v cenách výchozího roku tj. stálých cenách (Dvořáček a Slunčík, 2012, s. 21). Reálný hrubý domácí produkt je nejčastěji využívaným ukazatelem při srovnání výkonnosti různých zemí (Pavelka, 2007, s. 28).

Pavelka (2007, s. 30) ovšem zdůrazňuje, že HDP není dokonalým měřítkem, jelikož ekonomický blahobyt země je ovlivňován i jinými faktory, než pouhým množstvím produkce. Hrubý domácí produkt v sobě například nezahrnuje hodnotu volného času, domácí práce, stínovou ekonomiku či způsobené škody na životním prostředí.

Rozdíl mezi domácím a národním produktem je ve vlastnictví výrobních faktorů. HDP je definován bez ohledu na vlastnictví výrobních faktorů a rozhodujícím je zde geografický princip. Produkce je vyrobená na teritoriu dané země jak domácími, tak i zahraničními firmami. (Jurečka, 2010, s. 35) „*Celkovou produkci země s přihlédnutím k vlastnictví výrobních faktorů vyjadřuje hrubý národní produkt. HNP představuje celkovou produkci, vyrobenou v průběhu jednoho roku národními firmami a pracovními silami příslušné země, ať již v zemi samé nebo v zahraničí. Prakticky je rozdíl mezi domácím a národním produktem představován rozdílem mezi sumou důchodů převáděných ze zahraničí a naopak.*“ (Jurečka, 2010, s. 35)

Nezaměstnanost

„Lidé jsou nezaměstnaní, jestliže jsou dočasně nebo trvale bez práce a práci aktivně hledají, nebo když čekají na nástup do nového zaměstnání (Mankiw, 1999, s. 548).“ Jak uvádí Dvořáček a Slunčík (2012, s. 28), tak nezaměstnanost může být vyjádřena jako absolutní hodnota počtu nezaměstnaných (např. 1 mil.) nebo pomocí míry nezaměstnanosti¹⁸, jako procentní podíl počtu nezaměstnaných osob na ekonomicky aktivním obyvatelstvu (např. 8%). Ekonomicky aktivní obyvatelstvo společně tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní.

Podle různých příčin, které vedou ke vzniku nezaměstnanosti, je rozlišována frikční, strukturální a cyklická nezaměstnanost. *„Frikční nezaměstnanost vzniká v důsledku neustálého pohybu lidí mezi oblastmi a pracovními místy nebo v průběhu jednotlivých stádií životního cyklu.“* (Dvořáček a Slunčík, 2012, s. 28) Podle Jurečky (2010, s. 142) má tato nezaměstnanost většinou krátkodobý charakter a pro ekonomiku je spíše prospěšná, jelikož nemá výrazné negativní důsledky a je výrazem pružnosti trhu práce.

Strukturální nezaměstnanost vzniká v důsledku strukturálních změn v ekonomice (Pavelka, 2007, s. 119). K těmto změnám dochází kvůli kvalifikačnímu nebo místnímu nesouladu mezi poptávkou a nabídkou práce. (Dvořáček a Slunčík, 2012, s. 29) *„Strukturální nezaměstnanost bývá regionálně velmi odlišná a má tendenci v ekonomice přetrvávat dlouhou dobu, neboť je velmi obtížné sladit dostupná pracovní místa s kvalifikačními předpoklady uchazečů o zaměstnání. Proto je tento druh nezaměstnanosti považován z hlediska dopadu na ekonomiku a sociální sféru za nezávažnější.“* (Jurečka, 2010, s. 142)

Cyklická nezaměstnanost je spojena s cyklickým vývojem ekonomiky, při recesi počet nezaměstnaných roste a naopak při expanzi počet nezaměstnaných klesá. Při této nezaměstnanosti existuje všeobecný přebytek nabídky práce nad poptávkou po práci. (Pavelka, 2007, s. 120)

Samostatným typem nezaměstnanosti je nezaměstnanost sezónní, která se projevuje pravidelnými výkyvy během roku. Tento typ nezaměstnanosti se vyskytuje v odvětvích

---

¹⁸ Míra nezaměstnanosti se vykazuje jako průměrný údaj pro celou zemi, ale také za jednotlivé regiony. Při podrobnějším zkoumání trhu práce se určuje míra nezaměstnanosti u dílčích skupin pracovníků, například u mužů, žen, podle věkových skupin či úrovně dosaženého vzdělání. (Jurečka, 2010, s. 138)

ekonomiky, která jsou silně závislá na ročním období, jedná se například o zemědělství či stavebnictví. (Jurečka, 2010, s. 143)

Vláda využívá dva základní typy opatření, která souvisí s nezaměstnaností, jedná se o pasivní a aktivní politiku zaměstnanosti. Posláním pasivní politiky zaměstnanosti je zmírnit dopady nezaměstnanosti prostřednictvím vyplácení dávek v nezaměstnanosti. Aktivní politika zaměstnanosti se snaží udržet vysokou zaměstnanost prostřednictvím vytváření nových pracovních míst a zvyšováním flexibility a kvalifikace pracovní síly. (Pavelka, 2007, s. 129)

3.6.2 Monetární politika

Měnovou politiku lze definovat jako využívání měnově-politických nástrojů centrální bankou v rámci určitého měnově-politického režimu s cílem ovlivnit úrokové sazby, měnový kurz, množství peněz v ekonomice a objem úvěrů poskytovaných bankami. (Polouček, 2006, s. 77)

Centrální banka může provádět dva typy monetární politiky: expanzivní, kdy dochází ke zvyšování nabídky peněz a restriktivní, kdy je nabídka peněz naopak snižována. Změny v nabídce peněz probíhají v závislosti na změnách poptávky po penězích (Brčák a Sekerka, 2010, s. 222).

Centrální banka k prosazování svých měnově-politických cílů používá celou řadu nástrojů. Za nejvýznamnější jsou považovány nástroje přímé a nepřímé. „*Nepřímé nástroje monetární regulace lze charakterizovat jako opatření a postupy, které usměrňují činnost všech obchodních bank, takže, pokud jsou použity, působí na celý bankovní a současně i na finanční a ekonomický systém* (Rejnuš, 2014, s. 82).“ Jedná se především o diskontní nástroje, obchody na volném trhu či povinné minimální rezervy (Rejnuš, 2014, s. 82). Přímé nástroje jsou administrativní povahy, jejich používání je spíše výjimečné a svědčí o určitém selhání nepřímých nástrojů. Tyto nástroje bývají používány pouze k usměrňování činnosti bank, na které je regulace centrální banky konkrétně zaměřena. Za nejvýznamnější používané přímé nástroje lze považovat pravidla likvidity, úvěrové kontingenty, úrokové limity či povinné vklady. (Rejnuš, 2014, s. 89)

„*V případě krize, tj. ztráty důvěryhodnosti, jsou důležité státní garance ve funkci likvidity. Irská vláda vydala v roce 2008 garance na závazky irských bank ve výši 171 % HDP Irska, z čehož následně vyplynuly ztráty pro státní rozpočet ve výši 40 % HDP*

(včetně ztrát plynoucích z odkupu špatných aktiv irských bank). Není proto divu, že Irsko de facto zkrachovalo a v roce 2009 muselo požádat o zahraniční pomoc.“ (Mejstřík, Pečená a Teplý, 2014, s. 296)

Inflace

Brčák a Sekerka (2010, s. 173) definují inflaci jako projev ekonomické nerovnováhy, jehož vnějším znakem je růst cenové hladiny. Při růstu množství peněz v ekonomice dochází k poklesu jejich kupní síly a důsledkem inflace je tak především znehodnocení peněz. Konkrétním kvantitativním vyjádřením inflace je tzv. míra inflace, což je změna cenového indexu v procentech oproti minulému období.

Pro měření inflace se nejčastěji využívá index spotřebitelských cen (CPI), index cen výrobců (PPI) a deflátor hrubého domácího produktu (HDP). Index spotřebitelských cen je nejpoužívanějším cenovým indexem a měří náklady tzv. tržního koše výrobků a služeb. Index cen výrobců je založen na cenách komodit a jejich váha vychází z čistých dodávek a prodejů. (Finance.cz, 2015) Deflátor HDP je měřen jako poměr nominálního a reálného HDP a zachycuje veškeré statky a služby vyprodukované v dané ekonomice (Finance.cz, 2015; Pavelka, 2007, s. 138).

Inflace se podle své závažnosti dělí na mírnou, pádivou a hyperinflaci. Mírná (též plíživá) inflace je nízká, zpravidla jednociferná míra inflace, kdy ekonomické subjekty penězům důvěřují. Při pádivé inflaci lidé důvěru k penězům začínají ztrácet a preferují držbu jiných finančních nebo věcných aktiv. Pádivá inflace ročně dosahuje dvou či trojciferných hodnot. Při hyperinflaci roste cenová hladina o tisíce a více procent ročně. Peníze přestávají fungovat a rozšiřuje se barterová směna. Využívají se stabilnější zahraniční měny a je vyžadována měnová reforma. (Helísek, 2002, s. 214)

Inflace má negativní dopad na mzdy, jelikož jejich kupní síla klesá. Inflace sice nepostihuje vlastníky hmotných statků, protože cena majetku roste společně s inflací, ovšem z tohoto důvodu dopadá především na sociálně slabší skupiny obyvatel. Pokud je míra inflace vyšší než nominální úroková míra, dojde k poklesu hodnoty vkladů a půjček, ztrácejí tak věřitelé a získávají dlužníci. (Finance.cz, 2015)

Opakem inflace je deflace, kdy dochází ke snižování všeobecné cenové hladiny. Deflace je poměrně vzácná a znamená především reálné zdražení všech budoucích závazků. Pro toto období je charakteristický růst počtu insolvencí, konkurzů a nezaměstnanosti. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 175)

Veřejný dluh

Veřejný dluh lze podle Dvořáka (2008, s. 82) definovat jako souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu bez ohledu na to vznikly-li tyto pohledávky rozpočtovou cestou či jinak. „*Veřejný dluh představuje pohledávku vůči současné a budoucí daňové povinnosti obyvatelstva* (Dvořák, 2008, s. 79).“

Je důležité rozlišovat čistý a hrubý dluh, hrubý dluh vyjadřuje celkový objem závazků subjektu bez ohledu na objem jeho pohledávek. Čistý dluh představuje celkový objem závazků subjektu snížený o objem jeho pohledávek. (Dvořák, 2008, s. 84)

Příčiny vzniku veřejného dluhu lze rozdělit do dvou kategorií. Pokud dluh vznikl činnostmi vlády a dalších institucí, jedná se o aktivní příčiny, jestliže nezávisle na nich, pak se jedná o pasivní příčiny. Mezi aktivní příčiny patří expanzivní fiskální politika vlády, vládní populismus, provádění reformy či řešení určitých problémů sektorů ekonomiky, jakým byla v případě Irska bankovní krize. Mezi pasivní příčiny může patřit hospodářský pokles či mimořádné události v podobě živelních katastrof. (Černohorský a Teplý, 2011, s. 291 – 292)

Snížení objemu veřejného dluhu je možné také pasivní či aktivní cestou. Pasivní způsob je založen na pozitivním vlivu exogenních faktorů. Mezi tyto faktory spadá vysoké tempo ekonomického růstu, které by dlouhodobě převyšovalo úrokovou sazbu veřejného dluhu. Vliv inflace, díky níž se sníží reálná výše veřejného dluhu či využití zahraničních grantů, darů a výpomocí. Aktivní způsob představuje hospodářsko-politická opatření jakými je snaha o přebytek státního rozpočtu, monetizace dluhu, kdy centrální banka či stát nakupuje dluh, který nahradí penězi a následně jej zničí. Dále jednorázové paušální dávky z kapitálu či odmítnutí stávajícího dluhu novou vládou. Tato opatření se ovšem velmi často setkávají s nelibostí ze strany voličů, a tudíž i s neochotou vládních stran dluhový problém řešit. (Černohorský a Teplý, 2011, s. 292 – 293)

„*Nadměrná úvěrová expanze v sektoru developmentu a hypoték udělala z Irska nejzadluženější zemi Evropy. Objem úvěrů nefinančním podnikům a domácnostem činil v roce 2008 asi 210 procent HDP. Příčinou vysokého dluhu z 80. let bylo nedobré hospodaření z předchozí doby, kdy Irsko bylo zaostalou ekonomikou s vysokými daněmi. Reformy nastartovaly hospodářský růst, ve kterém se vysoký dluh nakonec „rozpuštěl“. Státní dluh zkrátka rostl pomaleji než velikost ekonomiky. Tak se stalo, že problém státního dluhu ustoupil samovolně do pozadí, aniž by vláda musela šetřit.*“ (Peníze.cz, 2010)

3.6.4 Bankovní systém Irska

Na fungování celé irské finanční soustavy dohlíží sdružený úřad Central Bank and Financial Services Authority. V současné době úřad v Irsku registruje 36 bank včetně poboček zahraničních bank. Hlavními bankami v zemi jsou: Allied Irish Banks (AIB), Bank of Ireland, Danske Bank a Ulster Bank (tzv. Big Four). (MZV, [2016]).

Centrální banka Irska

Irská centrální banka (Central Bank of Ireland) byla založena 1. 2. 1943 a členem Evropského systému centrálních bank (ESCB) se stala 1. 1. 1999. Guvernér Irské centrální banky je členem Rady guvernérů Evropské centrální banky (ECB) a podílí se tak na měnovém rozhodování. (CBI, 2010a; 2010e) Jednotná měna členských států - euro, se stala oficiální měnou Irska v roce 2002.

Hlavním úkolem jednotné měnové politiky je udržení cenové stability, která nepřesáhne 2 % inflaci, která je měřená podle Harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP). Udržování nízko-inflačního prostředí v ekonomice, je trvalým přínosem Irské centrální banky k vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst. Nástroji měnové politiky ECB jsou operace na volném trhu a automatické facility. Existují tři hlavní typy operací na volném trhu: hlavní měnový nástroj, doplňkový měnový nástroj a nástroje jemného ladění. Irská centrální banka využívá dvě facility: marginální zápůjční facilitu a depozitní facilitu. (CBI, 2010a; 2010d)

Irská centrální banka také pečuje o finanční stabilitu a bezpečné fungování finančního systému v Irsku. Banka identifikuje finanční a ekonomická rizika a navrhuje možná opatření, která slouží k odstranění těchto rizik a zároveň poslouží k zvýšení odolnosti systému. (CBI, 2010b)

V souladu s těmito hlavními cíli, dále Irská centrální banka vydává licence a provádí dohled nad různými finančními institucemi (CBI, 2010c). Dohled také provádí na irské burze cenných papírů, která se nachází v centrální části Dublinu a je jednou z nejstarších na světě (Encyclopaedia Britannica, 2016g). Banka se dále podílí na řešení finančních potíží úvěrových institucí, ve snaze o trvalé oživení hospodářství v Irsku. Provádí dohled nad platebními systémy, ve snaze o zajištění jejich bezpečnosti, efektivity a bezproblémového přístupu. Banka dále vydává bankovky a mince, řídí a dohlíží na jejich

oběh. V neposlední řadě se také zabývá výzkumem, provádí finanční poradenství a vydává finanční statistiky. (CBI, 2010c)

3.6.5 Vnější hospodářská politika

Platební bilance

„Platební bilance vyjadřuje ekonomické transakce subjektů dané země se zahraničním během určitého období a zachycuje mezinárodní pohyb statků, služeb, výrobních faktorů a pohledávek a závazků (Brčák a Sekerka, 2010, s. 233).“ *„Platební bilance se člení vertikálně, na položky kreditní (přírůstek na těchto položkách zlepšuje platební bilanci) a na položky debetní (přírůstek na těchto položkách zhoršuje platební bilanci). Horizontálně se pak platební bilance člení především na běžný účet, finanční účet a účet devizových rezerv.“* (Žák, 2006, s. 26)

„Běžný účet zachycuje vývoz a dovoz zboží a služeb, výnosy a důchody plynoucí ze zahraniční a do zahraničí a jednostranné převody (např. dary nebo dědictví). Finanční účet zachycuje vývoz kapitálu (nákupy zahraničních aktiv domácími osobami) a dovoz kapitálu (nákupy domácích aktiv zahraničními osobami).“ (Holman, 2010, s. 112)

Devizové rezervy představují zahraniční aktiva centrální banky, která mohou být použita především jako zdroj přímého financování platební nerovnováhy i nepřímé regulace velikosti této nerovnováhy prostřednictvím intervencí na devizovém trhu. Centrální banka drží tyto rezervy ve formě vkladů u zahraničních bank, poskytnutých úvěrů, pokladničních poukázek a vládních dluhopisů nenominovaných v klíčových světových měnách, zlatě či rezervní pozici u MMF. (Polouček, 2009, s. 364)

„Platební bilance je statistický účetní záznam fungující na principu podvojného účetnictví, proto musí být jako celek vždy vyrovnaná. Platební bilance země je významnou ekonomickou kategorií, která ve svém celku, výsledku a struktuře podává specifický obraz o stavu ekonomiky a o její vnější výkonnosti, charakteru jejího rozvoje i o zaměření a úspěšnosti prováděné hospodářské politiky v dané zemi.“ (Brčák a Sekerka, 2010, s. 233 - 234)

Zahraníční politika Irska

Irská zahraniční politika byla vždy značně závislá na Velké Británii, ale byla také ovlivňována silnými vazbami se Spojenými státy. Ze závislosti na Velké Británii se Irsko vymanilo po vstupu do EHS. Irské obchodní aktivity se tak mohly přesměrovat na ostatní členské země a zároveň Irsko získalo své zastoupení v různých evropských institucích.

Silné vztahy s USA si Irsko vytvořilo díky svým emigrantům, kteří za lepšími pracovními podmínkami směřovali do Ameriky již od dob Velkého hladomoru. Irské zastoupení v USA umožnilo rozvoj dlouholeté obchodní spolupráce mezi oběma zeměmi. Pro Irsko je vztah s USA nesmírně důležitý, jelikož celá řada předních amerických společností, jakými je například Google nebo Microsoft, má své sídlo právě v Irsku.

Irsko je tak typicky exportně orientovanou zemí, protože produkce mnoha nadnárodních firem v zemi se orientuje především na vývoz. Irský zahraniční obchod je dlouhodobě aktivní a irské podniky, které jsou vlastněné zahraničními firmami, se na vývozu podílejí cca z 85 %. Od svého vstupu do EHS v roce 1973 došlo k pasivní bilanci zahraničního obchodu pouze v období ropné krize, která začala v roce 1979.

Měnový kurz a irská měna

Měnový kurz je cena měny vyjádřená v jednotkách jiné měny. Měny různých zemí se směňují na měnovém (devizovém) trhu, kde se střetává nabídka dané měny s její poptávkou. Výsledkem je pak cena měny, tedy měnový kurz. Toto ovšem platí pro plně konvertibilní měnu, tedy měnu, která je volně směnitelná za jinou měnu či zlato. (Žák, 2006, s. 28) Výše měnového kurzu je primárně determinována kurzovým systémem, který je v dané zemi uplatňován (Radová, Dvořák a Málek, 2013, s. 280). Měnový kurz je nástroj, který umožňuje propojení vnitřní ekonomiky s vnějším prostředím. Výše měnového kurzu a jeho změny působí na dovozní a vývozní ceny zboží a služeb. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 240) K zhodnocení měny dochází při růstu kurzu a měna se naopak znehodnocuje, pokud kurz klesá (Žák, 2006, s. 29).

Bývalá měna Irska patřila k nejmladším v celé Evropské měnové unii. Irsko se své měny ovšem muselo vzdát po připojení k Unii v roce 1800. Od té doby byly místní peníze fixovány na britskou libru až do roku 1927. (IDNES, 2002) Spojená libra umožňovala stabilní vývoj obchodu, který probíhal výhradně s Velkou Británií¹⁹ (Kelly, 2003, s. 89). Libra se dělila na 20 šilinků a 240 pencí do roku 1971, poté byla zavedena desítková soustava s dělením na 100 pencí. V roce 1978 se Irsko, na rozdíl od Velké Británie, začlenilo do Evropského měnového systému (EMS). (IDNES, 2002) Dle Kellyho (2003, s. 90) očekávaná cenová stabilita nepřišla okamžitě, ale díky členství v EMS se postupně

---

¹⁹ První oficiální statistiky irského svobodného státu ukázaly, že v roce 1924 se Velká Británie a Severní Irsko společně podílely na 98 % irského vývozu a 80 % dovozu (Kelly, 2003, s. 90).

dostavila. V březnu roku 1979 se spojení liber nadobro zpřetrhalo zavedením plovoucího kursu irské libry (IDNES, 2002). Bankovky měly hodnotu 5, 10, 20, 50 a 100 liber. Mince dosahovaly hodnot 1, 2, 5, 10, 20, 50 pencí a 1 libra. Irská libra (IEP) byla platidlem v Irsku až do roku 2002, kdy ji nahradilo euro. Směnný kurz byl stanoven na 0,787564 IEP/1 €. (Peníze.cz, [2016])

3.6.6 Irská politika zaměstnanosti

Jak uvádí Sexton a O Connell (1996, s. 141), tak vládním úřadem, který je odpovědný za provádění politiky zaměstnanosti v Irsku je Ministerstvo podnikání a zaměstnanosti (Department of Enterprise and Employment), Ministerstvo sociálních věcí (Department of Social Protection) a Ministerstvo školství (Department of Education).

Odborové organizace v Irsku spravuje Irský kongres odborů (ICTU – Irish Congress of Trade Unions). Zájmy zaměstnavatelů zastupuje na národní úrovni Konfederace podniků a zaměstnavatelů (Irish Business and Employers Confederation). Mzdy a pracovní podmínky jsou obvykle předmětem kolektivního vyjednávání. Při řešení sporů je hlavním zprostředkujícím orgánem Komise pro pracovní vztahy (Labour Relations Commission) a Pracovní soud (Labour Court). (Encyclopaedia Britannica, 2016h)

Během posledních dvaceti let se v Irsku od uplatňování pasivní politiky zaměstnanosti ustoupilo (Sexton a O Connell, 1996, s. 141). Aktivní politika zaměstnanosti se v Irsku rozvinula s nárůstem počtu obyvatel a díky strukturálním reformám, které byly provedeny EU a MMF v souvislosti s poskytnutým záchranným balíčkem. Prvním krokem směrem k aktivní politice na trhu práce v roce 2004 bylo zavedení programu Národní akční plán zaměstnanosti (NAPZ) a později v roce 2006 zahájení programu „Towards 2016“. (Ó Giobúin, 2015) V období let 2010 - 2014 byla díky Croke Park Agreement (CPA), do jisté míry zachráněna i nabídka práce. CPA²⁰ byla dohoda mezi irskou vládou a ICTU. Principem dohody bylo zvýšení efektivity veřejného sektoru pomocí menšího objemu peněz i počtu zaměstnanců ve veřejné službě. Na oplátku se vláda zavázala, že nedojde k snížení mzdových sazeb a hromadnému propouštění ve veřejném sektoru. (O’Connell, 2012) V roce 2011 byla založena organizace NEES (The National Employment and

---

²⁰ Oficiální název dohody je Public Service Agreement, ale běžně se využívá název, který je odvozen podle místa, kde probíhala jednání – podle Croke parku.

Entitlements Service), jejímž úkolem se stala lepší integrace a přerozdělování financí do přímých programů zaměstnanosti (Ó Giobúin, 2015).

Vzdělávání, školení, rekvalifikace, odborná příprava a poradenství pro potenciální zaměstnance bylo dříve prováděno pomocí FÁS Employment Services. Tato organizace měla více než 50 kanceláří a 20 tréninkových center napříč celou zemí. (Sexton a O Connell, 1996, s. 142) FÁS dnes již neexistuje a nahradila ji organizace SOLAS (The Further Education and Training Authority), jejíž hlavní prioritou se také stalo vzdělávání potenciálních zaměstnanců (Ó Giobúin, 2015). V současné době SOLAS spustila nový program s názvem Further Education and Training Strategy. Jedná se o vzdělávací strategii pro období let 2014 - 2019 a prioritou této strategie je důraz na rozvoj čtení, psaní a početní gramotnosti u dospělých. (OECD Economic Surveys, 2015, s. 32 - 33)

Aktivní politiku zaměstnanosti provádí také Ministerstvo sociálních věcí (DPS). Své aktivační programy má rozdělené do čtyř skupin, jedná se o pracovní programy, stáže, vzdělávání a školení a podporu samostatně výdělečných osob. Jednotlivé programy, které DSP nabízí, jsou znázorněny v příloze č. 5.

Pracovní programy, které ministerstvo nabízí, jsou běžné aktivační intervence, které obvykle poskytují i ostatní země v období vysoké nezaměstnanosti. Nicméně využívání těchto dočasných programů zaměstnanosti v Irsku, v porovnání s jinými zeměmi, je poměrně vysoké. Programy vzdělávání a školení se v posledních letech v Irsku značně rozšířily a z hlediska návratnosti jsou z aktivačních programů i nejúspěšnější. Programy podporující OSVČ jsou zaměřeny především na osoby, které jsou dlouhodobě nezaměstnané, na rodiče samoživitele a na osoby se zdravotním postižením. (DSP, 2012, s. 18 - 30)

3.6.7 Hospodářské cykly

„V obecném smyslu je možno hospodářské cykly charakterizovat jako výkyvy (fluktuační) v ekonomické aktivitě v podobě opakovaného kolísání reálného produktu, zaměstnanosti, investic, zisků a jiných veličin (Brčák a Sekerka, 2010, s. 277).“ Pro hospodářské cykly je typické střídání fáze expanze a fáze recese, což je znázorněno v příloze č. 6. *„Celková doba mezi dvěma vrcholy určuje délku cyklu, která se pohybuje mezi jedním rokem až více než deseti lety (Kadeřábková a Žďárek, 2006, s. 17).“*

V hospodářském cyklu celkově dochází ke čtyřem fázím: recesi, sedlu, expanzi a vrcholu (Dvořáček a Slunčík, 2012, s. 22). Recese je fáze hospodářského cyklu, která nastává po fázi vrcholu, během níž dochází k zpomalování ekonomické aktivity. Toto období se také někdy definuje jako období, kdy reálný HDP po dobu dvou za sebou jdoucích čtvrtletí klesá a vrací se k potencionálnímu produktu. Hluboká a dlouhodobá recese se nazývá deprese (krize). Sedlo neboli dno, je fáze, která následuje po depresi. Jedná se o nejnižší bod ekonomické aktivity, takzvaný bod zvratu, po kterém většinou následuje oživení ekonomiky. Výkonnost ekonomiky je pod potencionálním produktem a ekonomika se nachází pod hranicí svých produkčních možností. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 279 - 280) Expanze představuje období oživení a růstu ekonomické aktivity. Při expanzi růst reálného HDP zrychluje a roste nad úroveň potenciálního produktu (Holman, 2002, s. 496). Vrchol nastává po fázi expanze a představuje nejvyšší bod ekonomického růstu, po němž dochází ke zpomalení ekonomické aktivity. V této fázi reálný produkt převyšuje potenciální produkt a ekonomika se většinou nachází až za hranicemi svých produkčních možností. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 280)

4 Praktická část - Makroekonomický vývoj Irska

Základem pro hodnocení ekonomiky Irska bylo zvoleno období let 1995 až 2015, či rok 2014, podle dostupnosti dat. Toto období bylo zvoleno na základně nejvýznamnějších událostí, které ovlivnily vývoj irské ekonomiky během posledních let. Od počátku 90. let zaznamenala irská ekonomika nevídaný hospodářský růst. Země začala úspěšně vzkvétat a postupně se stala jednou z nejrychleji se rozvíjejících zemí, přezdívána Keltský tygr. Země těžila z komplexních škrtů veřejných výdajů, ke kterým došlo počátkem 90. let. Díky nízké dani ze zisku, vzdělané, kvalifikované pracovní síle a masivním subvencím z Bruselu, získalo Irsko pověst země, do které se vyplatí investovat. Irská ekonomika byla vysoce konkurenceschopná a „Irský model“ se stal symbolem úspěchu pro vývojově zaostalejší země. Jelikož byl tento růst v průběhu 90. let konstantní, bez významnějších výkyvů, byl jako počáteční rok zvolen rok 1995. Během roku 2001 došlo k celosvětovému zpomalení ekonomiky, což mělo dopad i na ekonomiku Irska. Zásadní zlom přišel až v roce 2008, kdy došlo k splasknutí realitní bubliny, krizi irského bankovního sektoru, propojeného s celosvětovou finanční krizí a následnému pádu Keltského tygra. Na vzniku realitní bubliny se podílel především nepřiměřený růst objemu poskytnutých úvěrů a růst cen nemovitostí, který překonal i ceny nemovitostí v Británii a USA. V důsledku kolapsu irského bankovního sektoru musela irská vláda v roce 2010 požádat EU a MMF o záchranný balíček finanční pomoci, který Irsko úspěšně opustilo v roce 2013.

4.1 Vývoj irského hrubého domácího produktu

Data pro analyzování vývoje hrubého domácího produktu Irska jsou uvedena v běžných cenách a jsou zpracována v tabulce 1. Při výpočtu bazického indexu je jako výchozí rok brán rok 1995.

V Irsku došlo v období let 1995 – 2015 k nárůstu nominálního HDP o 121 % vzhledem k výchozímu roku 1995. Nejvyššího nárůstu nominálního HDP o 126 %, vzhledem k výchozímu roku, bylo dosaženo v roce 2008.

Průměrně se růst reálného HDP před rokem 2008 pohyboval kolem 7,02 %. V některých letech dosahoval až 10 %, tento až trojnásobek průměrného evropského růstu dělal z Irska jednu z nejvíce ekonomicky úspěšných zemí světa. V roce 2008 však došlo k poklesu reálného HDP o 2,2 %. Důvodem záporných hodnot po roce 2008 bylo dosažení vrcholu, v již beztak velmi přehřátém bankovním sektoru a ve stavebnictví, které vytvořilo

obrovskou bublinu bez návratnosti kapitálu. Následně v letech 2010 a 2012 byla míra růstu velmi nízká a průměrně dosahovala 0,25 %. Změna přišla v roce 2014. Tento rok byl pro Irsko nejúspěšnějším rokem od doby krize. Hospodářský růst činil 5,2 %, což bylo nejrychlejší tempo meziročního růstu od roku 2007 (tedy těsně před krizí), což také umožnilo Irsku stát se nejrychleji rostoucí ekonomikou Evropy. Irská ekonomika stále roste, v roce 2015 dosahovala míra růstu reálného HDP 5,6 %. Na tomto pozitivním růstu se podílí především vyšší výběr daní a zvýšená zahraniční poptávka. Irské ekonomice také prospívá rostoucí soukromá spotřeba.

Míra růstu nominálního HDP byla nejvyšší v roce 1998, kdy dosahovala 31,2 % a nominální HDP činil 109 505 mil. €. V následujících letech již k tak vysokému růstu nominálního HDP nedošlo. Druhé nejvyšší hodnoty dosáhl nominální HDP v roce 2008, kdy činil 180 593 mil. €, následně došlo k poklesu jeho hodnoty a záporné míře v roce 2010, a to na -6,6 %. S rokem 2015 nominální hodnota HDP dosáhla 184 776 mil. €, což byla také nejvyšší dosažená hodnota ve sledovaném období.

Tabulka 1 Vývoj irského reálného HDP (v %) a nominálního HDP (v běžných cenách v bil. €) v letech 1995 – 2015

Rok	Míra růstu reálného HDP (v %)	Nominální HDP (běžné ceny v bil. €)	Míra růstu nominálního HDP (v %)	Index bazický
1995	9,6	83 482	-	1,00
1998	8,9	109 505	31,2	0,31
2001	5,9	139 135	27,1	0,67
2004	4,4	158 554	14,0	0,90
2006	6,3	176 716	11,5	1,12
2008	-2,2	180 593	2,2	1,26
2010	0,4	168 622	-6,6	1,02
2012	0,1	172 755	2,5	1,07
2014	5,2	179 316	3,8	1,15
2015	5,6	184 776	3,0	1,21

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Economy watch a OECD

4.1.1 Podíl složek irského HDP v roce 1995 a 2014

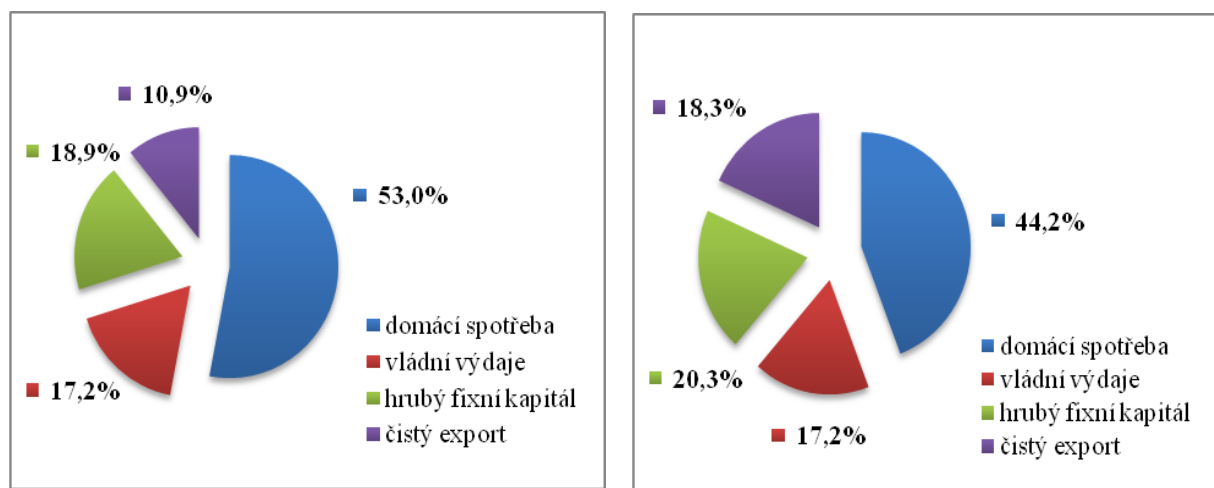
Pro porovnání vývoje složek irského HDP byl zvolen rok 1995 a rok 2014. Z grafu 1 a 2 je patrné, že v obou letech dominovala HDP domácí spotřeba. V roce 1995 domácí spotřeba činila 53 % HDP, v průběhu následujících let její podíl na HDP poklesl a průměrně se pohybovala kolem 45 %, o čemž svědčí i její výsledný podíl 44,2 % na HDP z roku 2014.

Zbylé tři složky HDP jsou si svým podílem na HDP již bližší. Hrubý fixní kapitál v roce 1995 činil 18,9 % HDP, poté se jeho podíl na HDP zvýšil, a až do roku 2008 se průměrně pohyboval okolo 25 %. K výraznějšímu nárůstu došlo během let 2005 – 2007, kdy dosahoval 31,9 % HDP. Od roku 2008 se jeho hodnota průměrně pohybovala okolo 19 % a v roce 2014 činila 20,3 % HDP.

Vládní výdaje v roce 1995 dosahovaly 17,2 % HDP, což byl podíl, který výdaje zaujímaly během prvních roků 90. let, následně se pohybovaly kolem 15 % HDP. Nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v letech 2008 – 2012, kdy průměrně činily 19 % HDP, s rokem 2013 a 2014 došlo k poklesu na 17,2 % HDP.

Poslední složkou HDP je čistý export, který od roku 1995 narostl o 7,4 % HDP. Čistý export činil ještě v prvních letech 20. století průměrně necelých 5 % HDP, od roku 1995 začal jeho podíl na HDP růst, vrcholu – 17,2 % HDP dosáhl v roce 2002. Na exportním růstu se podílel především zájem mnoha zahraničních firem, spojený s konkurenceschopností Irské republiky v proexportních odvětvích. Následně došlo k poklesu, který ukončil až rok 2009, v roce 2014 činil podíl na HDP 18,3 %.

Graf 1 Složky HDP Irska v roce 1995 (v % z HDP) Graf 2 Složky HDP Irska v roce 2014 (v % z HDP)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z The World Bank

4.1.2 Podíl sektorů hospodářství na irském HDP v roce 1995 a 2014

Podíl zemědělství na HDP, které bylo již od dob vzniku Irska nejpodstatnějším sektorem národního hospodářství země, byl neustále na ústupu. Ještě v roce 1990 dosahoval podíl zemědělství na irském HDP 8,1 %, postupem let ovšem začal velmi rychle

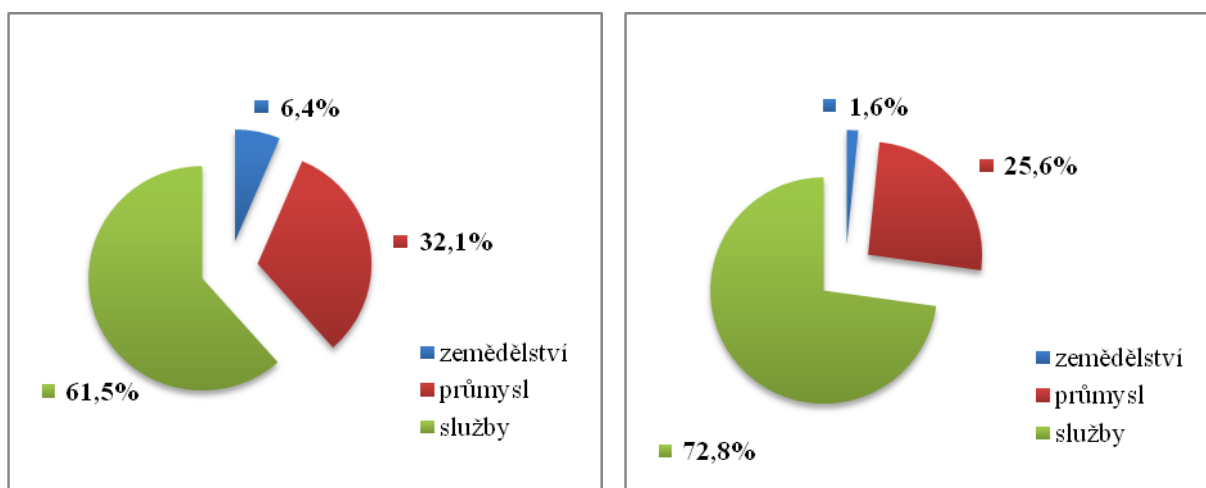

klesat a v roce 2008 dosahoval již jen 1 % z HDP. Od roku 2010 došlo k mírnému nárůstu, který pokračoval až do roku 2014, kdy podíl zemědělství na irském HDP byl 1,6 %. Od roku 1995 tak došlo k poklesu podílu zemědělství na irském HDP o 75 %. Odklon od zemědělství svědčí o rostoucí vyspělosti Irska, které přestalo být pouze zaostalou agrární zemí, otevřelo se světu a jeho doménou se stal vyspělý průmysl, hi-tech technologie a poskytované služby.

Jak je vidět z grafu 3 a 4, tak podíl průmyslu na irském HDP se od roku 1995 také snížil. Ještě v průběhu 90. let a začátkem 21. století se průmysl na HDP průměrně podílel z 35 %, po roce 2008 došlo k poklesu, který se zastavil na 25,6 % v roce 2014. Od roku 1995 tak došlo ke snížení podílu průmyslu na irském HDP o necelých 26 %.

Podíl zemědělství a průmyslu na HDP se snížil ve prospěch služeb, jejichž podíl na HDP má od roku 1995 stále rostoucí tendenci. K poklesu v růstu došlo pouze mezi lety 2001 – 2002, což bylo zapříčiněno celosvětovým zpomalením ekonomiky a vyšším dovozem služeb oproti jejich vývozu. Podíl služeb na irském HDP v roce 1995 byl 61,5 %, s rokem 2014 se podíl zvýšil na 72,8 %, což byl nárůst o 18,4 % od roku 1995.

Graf 3 Sektory hospodářství irského HDP v roce 1995 (v % z HDP) **Graf 4** Sektory hospodářství irského HDP v roce 2014 (v % z HDP)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z The World Bank

4.2 Vývoj irské míry inflace

4.2.1 Vývoj irské míry inflace a reálné úrokové míry v letech 1995 - 2015

Jak je vidět z níže přiložené tabulky 2, tak úroveň cenové hladiny se až do roku 2008 průměrně pohybovala okolo 3,3 %. To bylo o poznání více, než v následujících letech, kdy došlo k jejímu poklesu a deflaci. Nejvyšších hodnot dosahovala míra inflace v letech 2000 – 2003, na čemž se z jisté části podílely přípravy státu na přijetí nové měny - eura, ale především jeho následné přijetí. Cenová hladina také dosahovala vysokých hodnot v letech 2006 – 2008, průměrně se pohybovala okolo 4,3 %. S růstem množství peněz v ekonomice, došlo následně k poklesu jejich kupní síly v roce 2008 a pádu trhu s nemovitostmi. Nejvíce míra inflace poklesla v roce 2010, o 8,5 % a došlo tak k deflaci, která byla způsobena pádem cen ropy a poklesem spotřebitelské poptávky. V rámci deflace se cenová hladina snížila a zapříčinila především významný pokles cen nemovitostí a reálné zdražení všech budoucích závazků irských obyvatel a irského státu. Během tohoto období došlo k mnoha insolvencím, konkurzům a vysoké nezaměstnanosti. K nejvyššímu nárůstu míry inflace došlo v roce 2012 – o 6,2 %, kdy se z deflace stala 1,7 % inflace.

Reálná úroková míra se během sledovaných let průměrně pohybovala okolo 4,57 %. Nejvyšší úrovně 8,2 % bylo dosaženo v roce 1995 a té nejnižší v letech 2014 a 2015. Nejvíce reálná úroková míra poklesla během roku 2014, o 3,7 %. Úroková míra byla v Irsku od roku 2002, kdy Irové přijali euro, nastavena na úroveň německé ekonomiky, která měla vysokou míru kapitalizace a relativně nízký růst, což byl také důvod, proč došlo k expanzivnímu úvěrovému efektu a pádu Keltského tygra.

Tabulka 2 Vývoj irské míry inflace (v %) a reálné úrokové míry (v %) v letech 1995 – 2015

Rok	Míra inflace (v %)	Změna oproti předchozímu roku (v %)	Reálná úroková míry (v %)	Změna oproti předchozímu roku (v %)
1995	2,5	-	8,2	-
1998	2,4	-0,1	4,7	-3,5
2001	4,8	2,4	5,0	0,3
2004	2,2	-2,6	4,1	-0,9
2006	4,0	1,8	3,8	-0,3
2008	4,0	0	4,5	0,7
2010	-4,5	-8,5	6,0	1,5
2012	1,7	6,2	6,0	0
2014	0,2	-1,5	2,3	-3,7
2015	-0,3	-0,5	1,1	-1,2

Zdroj: Vlastní zpracování, data z OECD

4.2.2 Vývoj počtu poskytnutých půjček a jejich hodnota v Irsku v letech 1995 - 2014

Počet poskytnutých půjček i jejich hodnota průměrně meziročně rostla o více než 50 % až do roku 2006. Vzrostl objem investic, o čemž svědčilo i množství poskytnutých úvěrů, a s nimi spojený nárůst příjmů obyvatelstva. V roce 1995 průměrná hodnota roční půjčky činila 54 094,3 eur, v roce 2006 již průměrná hodnota stoupla na 273 857,9 eur, což překonalo původní průměrnou hodnotu roční půjčky v roce 1995 o 410 %! V roce 2008 byla průměrná hodnota roční půjčky stále velmi vysoká, ale počet poskytnutých půjček oproti roku 2006 se snížil na polovinu. V průběhu let 2009 – 2013, během nichž Irsko přijalo finanční pomoc od EU a MMF byl stát vystaven razantním úsporným opatřením a vládním škrtnům, které měly významný dopad především na daňové poplatníky. Irové tak museli značně omezit své dřívější markantní výdaje a zadlužování. Od roku 2008 se tak počet poskytnutých půjček rapidně snížil. Po opuštění záchraného balíčku se situace v Irsku zlepšuje a s ní opět narůstá i počet poskytnutých půjček. V roce 2014 dosahovala průměrná hodnota roční půjčky o 259 % vyšší hodnoty, než v roce 1995, jak je vidět z níže uvedené tabulky 3.

Tabulka 3 Vývoj počtu poskytnutých půjček a jejich hodnota (v mil. €) v Irsku v letech 1995 - 2014

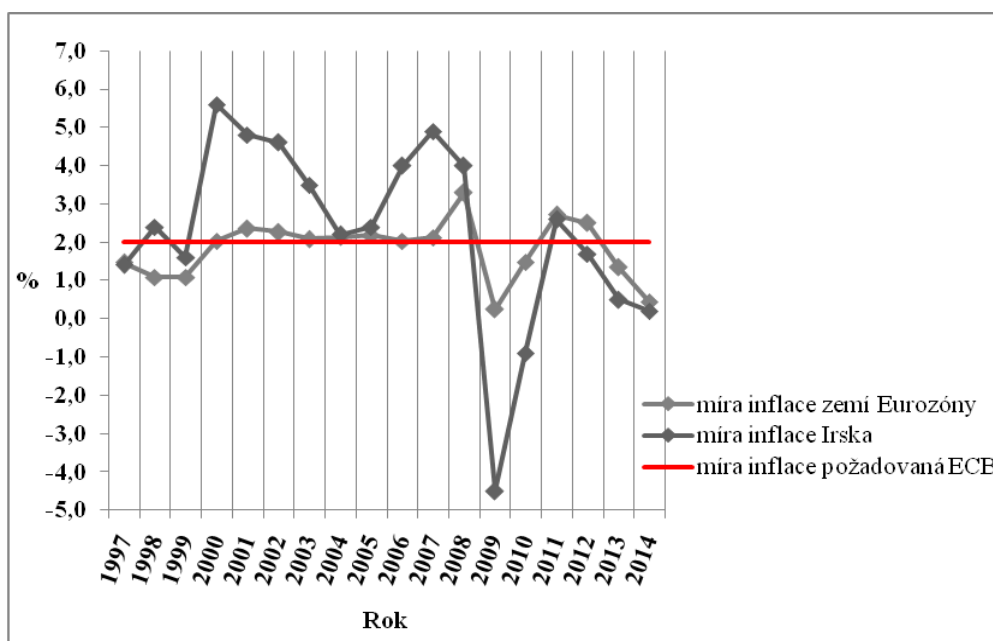
Rok	Počet poskytnutých půjček	Hodnota poskytnutých půjček (v mil. €)	Průměrná hodnota roční půjčky (v €)	Změna oproti předchozímu roku (v %)	Index bazický
1995	49 288	2 666,2	54 094,3	-	1,00
1998	68 925	5 654,9	82 044,25	51,7	0,51
2001	69 062	8 732,6	126 445,8	54,1	1,34
2004	104 305	21 019,2	201 516,7	59,4	2,73
2006	114 593	31 382,2	273 857,9	35,9	4,10
2008	55 879	15 140,3	270 947,9	-1,1	4,01
2010	20 021	4 153,9	207 477,1	-23,4	2,84
2012	17 769	3 225,0	181 495,9	-12,5	2,36
2014	31 897	6 187,2	193 974,4	6,9	2,59

Zdroj: vlastní zpracování, data z DECLG

4.2.3 Vývoj irské míry inflace vzhledem k míře inflace zemí eurozóny a cílené míře inflace ECB v letech 1997 – 2014

V roce 1998 definovala Rada guvernérů ECB cenovou stabilitu jako meziroční růst HICP pro eurozónu méně než 2 % ve střednědobém horizontu. Hlavním úkolem Irské centrální banky je, v rámci zachování cenové stability, udržení míry inflace na hladině, která bude pod 2 %, nebo se jí bude ve střednědobém horizontu přibližovat. V níže přiloženém grafu 5 je znázorněna výše míry inflace, kterou průměrně dosahovaly země eurozóny a vyžadovaná 2 % míra inflace ECB, podle které by se mělo řídit cílování míry inflace Irské centrální banky.

Graf 5 Vývoj irské míry inflace vzhledem k míře inflace zemí eurozóny a cílené míry inflace ECB v letech 1997 – 2014 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z OECD a ECB

Z grafu 5 je zřejmé, že cílování míry inflace Irské centrální banky není tak úspěšné, jako cílování míry inflace ostatních centrálních bank zemí eurozóny. V důsledku příprav Irska na přijetí eura a jeho následné přijetí dosahovala míra inflace v letech 2000 – 2002 průměrně o 3 % více, než u ostatních zemí eurozóny. Následně se na velikosti míry inflace projevil růst peněžní zásoby v irské ekonomice, který svého vrcholu dosáhl v roce 2008. Irská míra inflace během těchto let přesahovala průměrnou míru inflace eurozóny o necelá

2 %. Následně došlo v důsledku světové finanční krize k razantnímu propadu a deflaci -4,5 %. Od roku 2010, vlivem zásahu EU a MMF se irská míra inflace snížila a kopíruje vývoj světové ekonomiky a míry inflace zemí eurozóny.

4.2.4 Vývoj průměrné ceny nemovitosti a počtu dokončených nemovitostí v Irsku v letech 1995 - 2014

Tempo růstu cen v sektoru developmentu překonalo většinu vyspělých zemí, včetně Velké Británie a USA. V níže přiložené tabulce 4 je znázorněn nárůst cen nemovitostí ve sledovaných letech. K nejvyššímu nárůstu ceny nemovitosti došlo v roce 1998, kdy se cena zvýšila o 60,7 % oproti roku 1995. Průměrná cena nemovitosti se s počátkem 90. let pohybovala okolo 70 000 – 80 000 €, v následujících letech ovšem došlo k rapidnímu růstu. V letech 2006 a 2008 vzrostla výše průměrné ceny nemovitosti o skoro 300 % vzhledem k ceně v roce 1995. V roce 2007 dosáhl trh s nemovitostmi svého vrcholu, po kterém následoval pokles cen nemovitostí o 25,2 % v roce 2010. Od roku 2014 průměrná cena nemovitosti opět roste, nárůst od roku 2012 činil 11,8 % a cena je, vzhledem k roku 1995, vyšší o více než 200 %.

S vývojem na trhu s nemovitostmi také souvisel počet dokončených nemovitostí, který až do roku 2006 rostl, snížil se s krizovým rokem 2008. Ve stavebním sektoru následně došlo k poklesu ve výstavbě o 55 %. Tento pokles se s následujícími lety ještě stupňoval. V roce 2012 bylo postaveno vůbec nejméně nemovitostí za sledované období – 8 488 ks. S klesající cenou nemovitostí klesala i poptávka po nové výstavbě.

Tabulka 4 Vývoj průměrné ceny nemovitosti (v €) a počtu dokončených nemovitostí (v ks) v Irsku v letech 1995 - 2014

Rok	Průměrná cena nemovitosti (v €)	Změna oproti předchozímu roku (v %)	Index bazický	Počet dokončených nemovitostí (v ks)
1995	77 994	-	1,00	30 575
1998	125 302	60,7	0,60	42 349
2001	182 863	45,9	1,34	52 602
2004	279 191	52,7	2,58	76 954
2006	305 637	9,8	2,92	93 419
2008	305 269	-0,1	2,91	51 724
2010	228 268	-25,2	1,92	14 602
2012	220 415	-3,4	1,83	8 488
2014	246 378	11,8	2,16	11 016

Zdroj: Vlastní zpracování, data z DECLG

4.3 Vývoj irské míry nezaměstnanosti

4.3.1 Vývoj míry nezaměstnanosti a míry nezaměstnanosti podle pohlaví v Irsku v letech 1995 - 2014

Během počátku 90. let byla nezaměstnanost v Irsku velkým problémem, přetrvávajícím ještě z let osmdesátých. Začátkem 90. let dosahovala průměrně míra nezaměstnanosti 15 %, od roku 1995 se snižovala a průměrně se pohybovala okolo 5 %. Míra nezaměstnanosti začala opět růst od roku 2008 a během let následujících, kdy vláda zavedla úsporná opatření. Nejvíce meziročně narostla v roce 2010, o 7,5 %, což bylo zapříčiněno úspornými opatřeními vlády a nedostatkem pracovních míst. K největšímu poklesu došlo v roce 1998, o 4,3 %, následoval pokles o 4 % v roce 2001, což svědčilo o zlatých časech Keltského tygra.

Při porovnání míry nezaměstnanosti mužů a žen z následující tabulky 5, je patrné, že s vyšší nezaměstnaností se během sledovaného období potýkali spíše muži. Vyšší účast žen na pracovním trhu byla způsobena především díky novým právním předpisům, rovným pracovním podmínkám, ale také v důsledku lepších ekonomických podmínek a flexibilní pracovní době. Největší rozdíl – 7,2 %, v míře nezaměstnaných mužů a žen byl zaznamenán v roce 2010, kdy bylo bez zaměstnání 17 % mužů, kdežto žen 9,8 %. Během let 2010 – 2012 přesahovala míra nezaměstnanosti mužů 17 %, což mělo dopad na značnou vlnu emigrace a odliv kvalifikované pracovní síly z Irska. S rokem 2014 se míra nezaměstnanosti u obou pohlaví snížila, u mužů ovšem stále dosahovala 12,8, u žen 9,4 %.

Tabulka 5 Vývoj míry nezaměstnanosti a míry nezaměstnanosti podle pohlaví v Irsku v letech 1995 - 2014 (v %)

Rok	Míra nezaměstnanosti (v %)	Změna oproti předchozímu roku (v %)	Míra nezaměstnanosti mužů (v %)	Míra nezaměstnanosti žen (v %)	Rozdíl mezi pohlavími (v %)
1995	12,0	-	11,9	12,1	-0,2
1998	7,7	-4,3	7,9	7,3	0,6
2001	3,7	-4	3,8	3,5	0,3
2004	4,5	0,8	5,0	3,8	1,2
2006	4,4	-0,1	4,6	4,2	0,4
2008	6,4	2	7,5	4,9	2,6
2010	13,9	7,5	17,0	9,8	7,2
2012	14,7	0,8	17,7	11,0	6,7
2014	11,3	-3,4	12,8	9,4	3,4

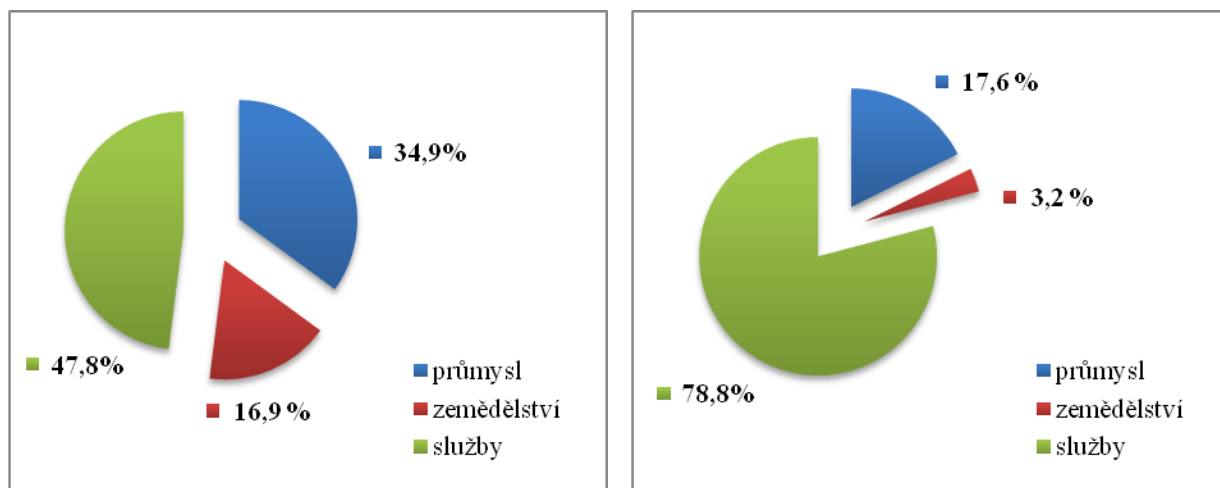
Zdroj: Vlastní zpracování, data z The World Bank

4.1.1 Podíl zaměstnaných mužů a žen v jednotlivých sektorech hospodářství irského HDP v roce 1995 a 2014

Na grafech 6 a 7 je porovnán podíl zaměstnaných mužů a žen v jednotlivých sektorech irského hospodářství v roce 1995 a v roce 2014. Během sledovaného období 1995 – 2014 bylo vždy nejvíce osob zaměstnáno ve službách, poté následoval průmysl a nejméně zaměstnaných bylo v zemědělství. Podíl zemědělců na irském hospodářství je velmi nízký, irské ekonomice dominují poskytované služby, především cestovní ruch, finančníctví a telekomunikační služby.

V roce 1995 bylo ve službách zaměstnáno 78,8 % žen z celkového počtu zaměstnaných žen. Mužů bylo ve službách zaměstnáno 47,8 % z celkového počtu zaměstnaných mužů. V průmyslu převažovali zaměstnaní muži – 34,9 % nad zaměstnanými ženami - 18,6 %. V zemědělství byli zaměstnaní také více muži – 16,9 %, než ženy, které tvořily pouhá 3,2 %.

Graf 6 Podíl zaměstnaných mužů v sektorech hospodářství v roce 1995 (v %) **Graf 7 Podíl zaměstnaných žen v sektorech hospodářství v roce 1995 (v %)**

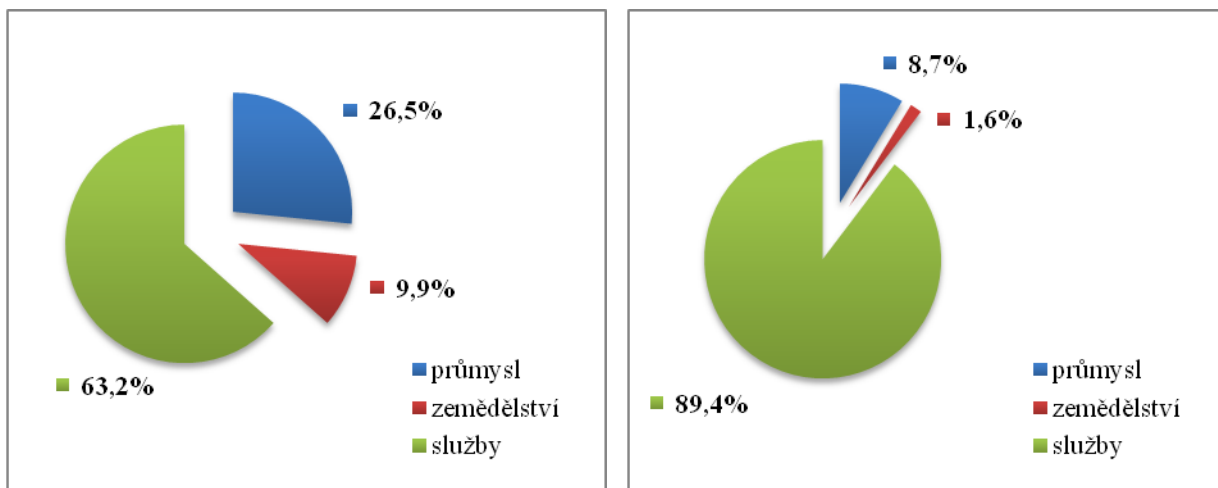

Zdroj: Vlastní zpracování, data z The World Bank

V roce 2014 poklesl ve prospěch služeb podíl zaměstnaných osob v průmyslu i zemědělství. Počet zaměstnaných žen ve službách od roku 1995 narostl o 13,5 % na 89,4 %. Podíl zaměstnaných mužů ve službách se zvýšil na 63,2 %, což byl nárůst od roku 1995 o 32 %. Podíl zaměstnaných mužů v průmyslu se snížil na 26,5 % a podíl zaměstnaných žen na 8,7 %. V zemědělství bylo zaměstnáno 9,9 % mužů a 1,6 % žen

z celkového počtu zaměstnaných osob. Podíly jsou znázorněny v níže přiložených grafech 8 a 9.

Graf 8 Podíl zaměstnaných mužů v sektorech hospodářství v roce 1995 (v %) **Graf 9 Podíl zaměstnaných žen v sektorech hospodářství v roce 1995 (v %)**

Zdroj: Vlastní zpracování, data z The World Bank

4.3.2 Vývoj genderové nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání v Irsku v letech 1995 - 2014

V příložené tabulce 6 je uvedena genderová nezaměstnanost vzhledem k dosaženému vzdělání. Během sledovaného období se prolínal vysoký podíl nezaměstnaných irských obyvatel jak se základním, tak se středoškolským vzděláním.

Na celkovém počtu nezaměstnaných mužů se v roce 1995 podílelo 70,7 % mužů se základním vzděláním, 20,7 % se středoškolským vzděláním a 8,4 % s vysokoškolským vzděláním. Během sledovaných let se podíl nezaměstnaných mužů se základním vzděláním snížil na 32,3 % v roce 2014, a to na úkor nezaměstnaných mužů se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. V roce 2014 dosáhl podíl nezaměstnaných mužů se střední školou 45,4 % a s vysokou školou 19,7 % z celkového počtu nezaměstnaných mužů. Podíl nezaměstnaných mužů se základním vzděláním se tak od roku 1995 snížil o 54 %, naopak podíl nezaměstnaných mužů se střední školou se zvýšil o 119 % a s vysokou školou o 134 %.

Podíl nezaměstnaných irských žen se základním vzděláním na celkovém počtu nezaměstnaných žen nebyl v roce 1995 tak vysoký, jako u mužů. Zato v tomto roce bylo

více nezaměstnaných žen se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Podíl nezaměstnaných žen se základní školou byl 55,8 %, se střední školou 31,5 % a s vysokou školou 12,5 % vzhledem k celkovému počtu nezaměstnaných žen v roce 1995. Během sledovaného období došlo s rokem 2014 ke snížení podílu nezaměstnaných žen se základním vzděláním na 17,7 %, na úkor nárůstu podílu nezaměstnaných žen se střední a vysokou školou. V roce 2014 bylo nezaměstnáno 47,8 % žen se střední školou a 31,9 % žen s vysokou školou. Podíl nezaměstnaných žen se základním vzděláním se tak snížil o 68 % oproti roku 1995, kdežto podíl nezaměstnaných žen se střední školou se zvýšil o 51 % a s vysokou školou o 155 %.

Tabulka 6 Vývoj nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání v Irsku v letech 1995 – 2014 (v %)

Rok	Podíl nezaměstnaných se základním vzděláním (v %)		Podíl nezaměstnaných se středoškolským vzděláním (v %)		Podíl nezaměstnaných s vysokoškolským vzděláním (v %)	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
1995	70,7	55,8	20,7	31,5	8,4	12,5
1998	71,7	52,5	18,9	32,0	8,5	15,1
2001	61,1	41,5	27,0	41,1	9,0	15,1
2004	55,1	36,2	30,1	39,5	12,3	22,3
2006	45,9	29,9	32,7	41,3	16,2	24,0
2008	42,2	24,4	37,9	41,3	15,7	29,6
2010	34,3	18,9	44,3	45,5	17,4	32,2
2012	35,2	19,6	45,5	47,0	16,6	31,0
2014	32,3	17,7	45,4	47,8	19,7	31,9

Zdroj: Vlastní zpracování, data z The World Bank

4.3.3 Vývoj genderové míry nezaměstnanosti podle dosaženého věku v Irsku v letech 1995 – 2015

Od roku 1995 se díky růstu Keltského tygra míra nezaměstnanosti mladých irských obyvatel do 25 let průměrně pohybovala okolo 8 %. Po vypuknutí finanční krize došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti na 33,7 % u mladých mužů a 22 % u mladých žen. Ač se míra nezaměstnanosti meziročně snižuje, tak stále zůstává velmi vysoká i v roce 2015. Nezaměstnanost mladých Irů je tak daleko vyšší než v předchozích generacích. Mladým lidem klesly i příjmy v poměru více, než starší generaci. Mladí lidé tak nevidí v Irsku perspektivu a ani nová pracovní místa vytvořená vládou zatím nedokázala tento trend zastavit. Odcházejí do zahraničí a hledají své uplatnění v jiných evropských zemích.

U irských obyvatel ve věku 25 – 74 let byla míra nezaměstnanosti relativně stabilní a nereagovala tolik na výkyvy hospodářského cyklu jako míra nezaměstnanosti mladých obyvatel. V roce 1995 se míra nezaměstnanosti mužů i žen ještě pohybovala okolo 10 %. S růstem irské ekonomiky se snížila a byla nízká až do roku 2008. Nejnižší míry nezaměstnanosti u mužů – 3,2 % bylo dosaženo v roce 2001 a u žen v roce 2004 – 2,9 %. Po krizi se míra nezaměstnanosti mužů průměrně zvýšila na 14 % a u žen na 8,5 %. S rokem 2015 míra nezaměstnanosti klesla u obou pohlaví. Podkladová data jsou uvedena v příložené tabulce 7.

Tabulka 7 Vývoj míry nezaměstnanosti podle věku (v %) v Irsku v letech 1995 – 2015

Rok	Míra nezaměstnanosti do 25 let (v %)		Míra nezaměstnanosti ve věku 25 - 74 let (v %)	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
1995	20,8	17,9	10,4	10,6
1998	10,5	11,0	6,8	6,3
2001	7,6	6,7	3,2	3,1
2004	9,9	8,2	4,2	2,9
2006	9,0	8,3	3,8	3,4
2008	16,1	10,2	5,5	4,1
2010	33,7	22,0	15,0	8,3
2012	34,6	23,9	15,5	9,3
2014	26,6	20,9	11,7	8,0
2015	24,2	17,6	9,5	6,9

Zdroj: vlastní zpracování, data z Eurostatu

4.3.4 Vývoj imigrace a emigrace v Irsku v letech 2002 - 2013

Pokud mladí Irové po roce 2008 v zemi zůstávali, tak pouze proto, že museli splácet vysoké hypotéky na nemovitosti, které v té době měly velmi nízkou hodnotu. V níže přiložené tabulce 8 je uveden počet irských emigrantů a imigrantů v letech 2002 – 2013. Počet emigrantů se začátkem 21. století pohyboval okolo 30 000 osob ročně, v roce 2008 se tento počet zvýšil na více než dvojnásobek osob a až do roku 2012 se stále navyšoval. V roce 2013 došlo k meziročnímu poklesu o 6,3 % počtu emigrantů na 83 791 osob.

Během let 2006 – 2008 se průměrný roční počet imigrantů pohyboval okolo 90 000 osob a Irsko mělo ze všech zemí Evropské unie nejvyšší imigraci. V roce 2006 došlo k meziročnímu nárůstu o 259,3 %. Mnohé sektory irského hospodářství bez imigrantů nemohly fungovat a díky jejich práci také došlo ke zvýšení hrubého domácího produktu. Po pádu irského bankovního sektoru a problémech, se kterými se Irsko muselo následně vypořádat, se počet imigrantů rapidně snížil, v roce 2010 došlo k poklesu o 73,4 % oproti roku 2008. Od roku 2012 imigrace opět stoupá, v roce 2012 se zvýšila o 34,3 % a v roce 2013 o 25,2 %.

Tabulka 8 Počet imigrantů a emigrantů Irska v letech 2002 – 2013

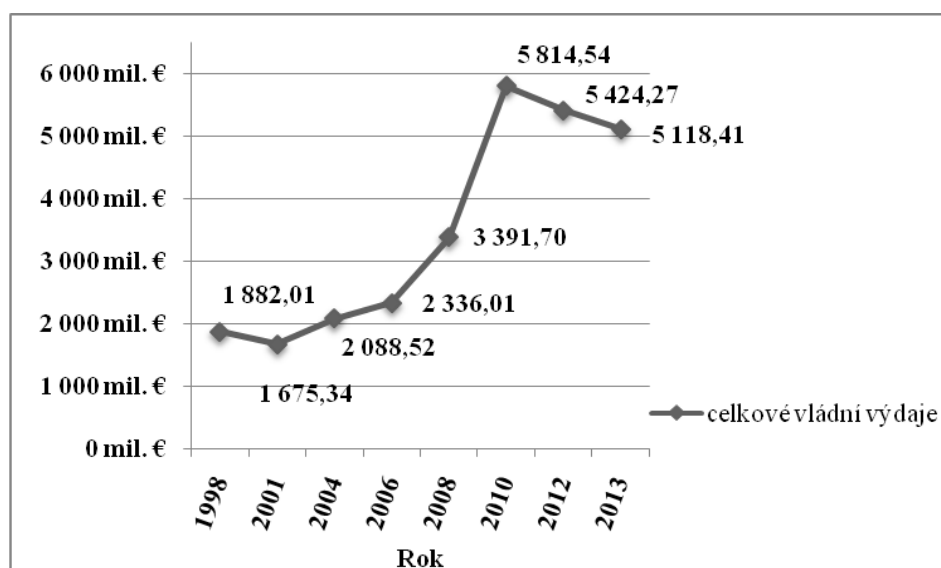
Rok	Imigrace (počet osob)	Změna oproti předchozímu roku (v %)	Emigrace (počet osob)	Změna oproti předchozímu roku (v %)
2002	43 510	-	28 375	-
2004	24 741	-43,1	28 675	1,0
2006	88 900	259,3	44 409	54,9
2008	89 700	0,9	65 934	48,5
2010	23 900	-73,4	78 099	18,5
2012	32 100	34,3	89 436	14,5
2013	40 200	25,2	83 791	-6,3

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostatu a OECD

4.3.5 Vývoj vládních výdajů do programů aktivní politiky zaměstnanosti Irska v letech 1998 – 2013

Aktivní politika zaměstnanosti se v Irsku rozvinula v důsledku strukturálních reforem, které byly provedeny EU a MMF, v souvislosti s poskytnutým záchranným balíčkem. Z příloženého grafu 10 je tento nárůst patrný. Od roku 1998 celkové vládní výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti stále rostly, ale k nejvyššímu nárůstu došlo v letech 2008 – 2010. Od roku 2010 celkové vládní výdaje klesají, ale stále se v průměru pohybují okolo 5 400 mil. € ročně, což je výše, než v době Keltského tygra.

Graf 10 Vývoj celkových vládních výdajů (v mil. €) do APZ* Irska v letech 1998 - 2013

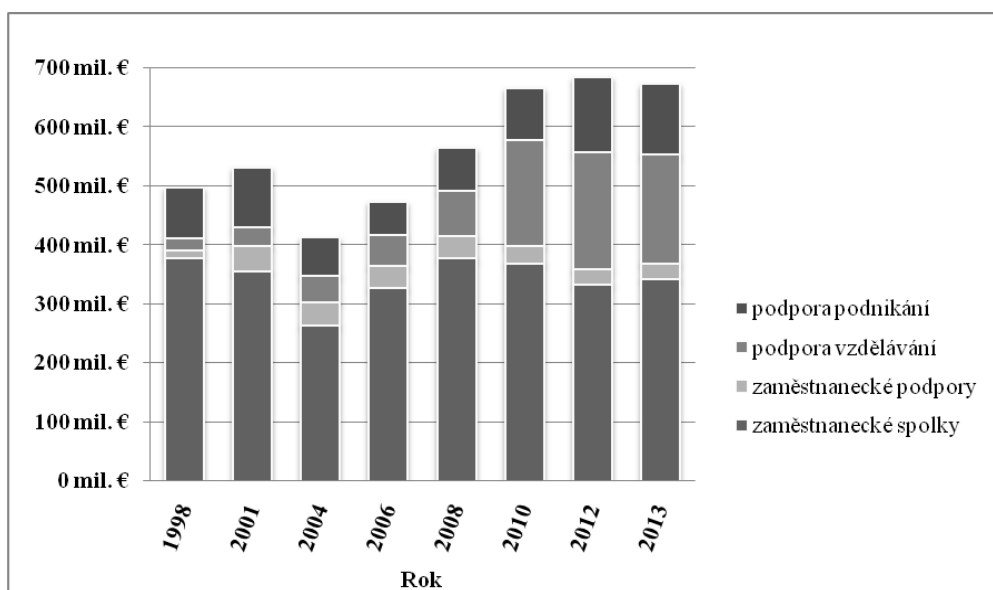

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostatu
*Aktivní politiky zaměstnanosti

V rámci aktivní politiky zaměstnanosti jsou v Irsku prováděny 4 typy programů – pracovní programy, stáže, vzdělávání & trénink a podpora podnikání. V grafu 11 jsou, vzhledem k dostupnosti dat, uvedeny vládní výdaje do 4 vybraných programů. Potřebné údaje jsou čerpány z přílohy č. 7. Zaměstnanecké spolky a zaměstnanecké podpory spadají do pracovních programů, podpora vzdělávání do vzdělávání & tréninku a zpátky do práce do programu podpory podnikání. Irská vláda nejvíce investuje do pracovních programů, do kterých průměrně ročně vkládá 350 mil. €. Do zaměstnaneckých spolků irská vláda nejvíce investovala – 377, 51 mil. € v roce 2008 a do zaměstnaneckých podpor v roce 2001 – 43,95 mil. €. Vládní výdaje na podporu vzdělávání od roku 1998 rapidně stouply. Ještě

v roce 1998 byla výše ročních vládních výdajů do vzdělávacích programů 20,78 mil. €. Do roku 2013 se hodnota vládních výdajů zvýšila téměř 8mi násobně na 186,88 mil. €. Vládní výdaje do podnikání se také zvýšily, ale ne v takové míře, jako výdaje do vzdělávání. U vládních výdajů do podnikání navíc v letech 2004 – 2008 došlo k propadu hodnoty oproti výchozímu roku 1998.

Graf 11 Vývoj vládních výdajů (v mil. €) do vybraných programů APZ Irska v letech 1998 – 2013

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostatu

4.4 Vývoj irské obchodní bilance

4.4.1 Vývoj irského vývozu a dovozu zboží v letech 1995 - 2015

Irsko je značně proexportně orientovanou zemí, zejména v důsledku investic velkého počtu nadnárodních firem, jejichž produkce je zaměřena především na vývoz. Export zboží během sledovaných let převyšoval jeho import. Obchodní bilance zboží tak byla po sledované období aktivní a exponenciálně rostoucí.

Hlavním irským vývozním partnerem jsou Spojené státy, Velká Británie a Belgie. Irsko své zboží dále vyváží do Německa, Švýcarska, Francie a Nizozemska. Zásadní a největší podíl na irském exportu mají firmy chemického a farmaceutického průmyslu, dále výrobci dopravních prostředků, strojů a průmyslového spotřebního zboží.

Hlavním irským dovozním partnerem je Velká Británie a Spojené státy. Zboží se do Irska dováží také z Německa, Nizozemska a Číny. Do Irska se dováží především zařízení a stroje pro zpracování dat, dopravní prostředky, ropa a ropné produkty, textilie a oblečení. Stále narůstá i dovoz chemikálií a průmyslového spotřebního zboží.

Z níže přiložené tabulky 9 je patrné, že nejvíce vývoz narostl v roce 1998, a to o 62,2 %, k poklesu v růstu došlo v roce 2004 a 2014. Růst vývozu i dovozu byl během let velmi rapidní. Velikost vývozu se od roku 1995 zvýšila o 214 % na 111 038 mil. €. Dovoz rostl také, ale ne v takové míře jako vývoz, jeho hodnota se do roku 2015 zvýšila o 156 % na 67 023 mil. €. K největšímu meziročnímu nárůstu dovozu došlo v roce 1998 – o 51,7 %, nejvíce dovoz poklesl v roce 2010 – o 17,9 %.

Tabulka 9 Vývoj irského vývozu a dovozu zboží v letech 1995 - 2015 (v mil. €)

Rok	Vývoz zboží (v mil. €)	Změna oproti předchozímu roku (v %)	Index bazický	Dovoz zboží (v mil. €)	Změna oproti předchozímu roku (v %)	Index bazický
1995	35 330	-	1,00	26 181	-	1,00
1998	57 322	62,2	0,62	39 715	51,7	0,52
2001	92 730	61,8	1,62	56 455	42,2	1,16
2004	84 949	-8,4	1,40	51 557	-8,7	0,97
2006	87 497	3,0	1,48	63 833	23,8	1,44
2008	88 503	1,1	1,51	59 336	-7,0	1,27
2010	90 924	2,7	1,87	48 695	-17,9	0,86
2012	93 507	2,8	1,65	55 061	13,1	1,10
2014	92 616	-1,0	1,62	60 866	10,5	1,32
2015	111 038	19,9	2,14	67 023	10,11	1,56

Zdroj: Vlastní zpracování, data z CSO

4.4.2 Vývoj irského vývozu a dovozu služeb v letech 1995 - 2014

Z níže uvedené tabulky 10 je patrná převaha dovozu služeb nad jejich vývozem, což je pravým opakem zahraničního obchodu se zbožím. Vývoz i dovoz během sledovaného období exponenciálně vzrostl, vývoz služeb skoro 20-ti násobně a dovoz skoro 13-ti násobně od roku 1995. K poklesu v růstu u dovozu, ani vývozu nedošlo. Nejvíce narostl meziroční vývoz služeb v roce 1998, a to o 163,4 %, dovoz také nejvíce narostl v tomto roce, a to velmi podobně jako vývoz, o 163,1 %. Nejméně rostl vývoz i dovoz v roce 2010.

Tabulka 10 Vývoj irského vývozu a dovozu služeb v letech 1995 – 2014 (v mil. €)

Rok	Vývoz služeb (v mil. €)	Změna oproti předchozím u roku (v %)	Index bazický	Dovoz služeb (v mil. €)	Změna oproti předchozím u roku (v %)	Index bazický
1995	4 880,8	-	1,00	8 212,0	-	1,00
1998	12 855,0	163,4	1,63	21 609,6	163,1	1,63
2001	29 524,0	129,7	5,05	41 935,0	94,1	4,10
2004	41 056,0	39,1	7,41	53 196,0	26,9	5,48
2006	52 795,0	28,6	9,81	65 106,0	22,4	6,93
2008	61 776,0	17,0	11,66	78 242,0	20,2	8,53
2010	68 070	10,2	12,95	82 781	5,8	9,08
2012	85 533	25,7	16,52	93 143	12,5	10,34
2014	101 754	19,0	19,85	109 377	17,4	12,32

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostatu

4.4.3 Vývoj irské obchodní bilance zboží a služeb v letech 1995 - 2014

V grafu 12 je zobrazena bilance zboží a služeb ve sledovaném období. Pasivní bilance služeb byla způsobena vyšším dovozem služeb, oproti jejich vývozu. Během let 1995 až 2000 obchodní bilance, v důsledku skoro dvojnásobného dovozu služeb nad jejich vývozem, rychle klesala. Poté se až do roku 2007 průměrně pohybovala okolo -12 000 mil. €. V roce 2008 dosáhla obchodní bilance služeb svého maxima – 16 466 mil. €. Po zásahu EU a MMF v roce 2010 začala obchodní bilance služeb růst. Od tohoto roku poté došlo k jejímu opětovnému růstu až do roku 2013. S rokem 2013, kdy Irsko opustilo záchranný balíček, ovšem došlo k jejímu poklesu.

Obchodní bilance zboží byla po celé sledované období aktivní, což svědčilo o převažujícím vývozu nad dovozem zboží. Bilance zboží velmi rychle narůstala během let 1995 až 2003, po roce 2003 došlo ke snížení vývozu zboží, což zapříčinilo pokles

obchodní bilance. Tento pokles byl zlomen až snížením dovozu zboží v roce 2007. V období let 2007 až 2010 obchodní bilance zboží rostla, ale od roku 2010 zapříčinil nižší vývoz její pokles.

Graf 12 Vývoj irské obchodní bilance zboží a služeb v letech 1995 – 2014 (v mil. €)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z CSO a Eurostatu

4.5 Vývoj irského veřejného dluhu

Během 80. a 90. let, kdy se Irsko stalo vyspělou ekonomikou, dosáhlo malého zázraku i při snižování veřejného dluhu. V roce 1986 činil veřejný dluh 122 % HDP, v roce 2001 již 33,2 % HDP a v roce 2006 pouhých 23,6 % HDP. Příčinou snížení byla vládní podpora podnikání a trend hi-tech technologií, pro které se Irsko stalo evropskou centrálou. Koncem roku 2009 však dluh kvůli bankovní krizi opět vzrostl na 69 % HDP a v roce 2010 meziročně stoupl o 190,7 %, což byla také maximální míra růstu ve sledovaném období.

Veřejný dluh je pro Irsko velkým problémem. Irská vláda v rámci jeho snižování zavádí různá úsporná opatření, jakými je například zavedení dosud neexistující daně z nemovitosti, zvýšení zápisného na vysokých školách či zvýšení DPH ze současných 21 % na 23 %.

Po přijetí záchranného balíčku se irská ekonomika velmi zadlužila a hodnota veřejného dluhu se vyšplhala na 120,2 % HDP, což představovalo 210,2 bil. €. Po opuštění záchranného programu v roce 2013 se dluh postupně snižuje. Půjčky, které Irsku poskytl MMF, země splatila v předstihu a své další dluhy země dokázala refinancovat za výhodných podmínek, neboť se jí na úroveň z období před příchodem krize vrátily ratingové známky. V roce 2014 se podíl na HDP snížil na 107,5 %, což činilo 203,2 bil. €, za tímto poklesem stála především přísnější kontrola výdajů a silnější růst ekonomiky. Vývoj veřejného dluhu je zobrazen v níže uvedené tabulce 11.

Tabulka 11 Vývoj irského veřejného dluhu (v bil. € a v % z HDP) v letech 1995 – 2014

Rok	Veřejný dluh (v bil. €)	Změna oproti předchozímu roku (v %)	Veřejný dluh (v % z HDP)
1995	43,1	-	78,5
1998	41,4	-3,9	51,5
2001	40,5	-2,2	33,2
2004	44,1	8,9	28,2
2006	43,7	-0,9	23,6
2008	49,6	13,5	25,4
2010	144,2	190,7	86,8
2012	210,2	45,8	120,2
2014	203,2	-3,3	107,5

Zdroj: Vlastní zpracování, data z OECD a NTMA

4.6 Vývoj irského běžného účtu platební bilance

Saldo běžného účtu charakterizuje změny úspor a investičního chování podniků a jednotlivců, jedná se tedy o rozdíl mezi úsporami a investicemi. Běžný účet také popisuje zahraniční obchod země. Přebytek běžného účtu zvyšuje čisté zahraniční aktivity, kdežto nedostatek je snižuje. Běžný účet irské platební bilance během sledovaného období z počátku dosahoval přebytku, ale již v roce 1998 došlo k meziročnímu poklesu, který trval až do roku 2008 a přebytek se změnil ve schodek běžného účtu. K rekordnímu meziročnímu poklesu došlo v roce 2006, kdy se výše schodku běžného účtu zvýšila o skoro 600 %, z -1,053 bil. € na -7,369 bil. €! Podíl běžného účtu na HDP se v těchto letech stále snižoval, svého maxima dosáhl v roce 2008, kdy se běžný účet platební bilance podílel na HDP z -5,7 %. Od roku 2010 je běžný účet opět v přebytku, až do roku 2014 jeho výše meziročně rostla, k poklesu o 24,9 % došlo v roce 2014.

Tabulka 12 Vývoj irského běžného účtu platební bilance (v bil. € a v % z HDP) v letech 1995 – 2015

Rok	Běžný účet platební bilance (v bil. €)	Změna oproti předchozímu roku (v %)	Běžný účet platební bilance (v % z HDP)
1995	2,026	-	3,3
1998	0,633	-68,8	0,7
2001	-0,608	-196,1	-0,6
2004	-1,053	-73,2	-0,6
2006	-7,369	-599,8	-3,5
2008	-14,148	-92,0	-5,7
2010	1,128	108,0	0,6
2012	3,124	177,0	1,6
2014	7,287	133,3	3,3
2015	5,475	-24,9	2,4

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Economy watch

5 Zhodnocení výsledků

První obyvatelé se na irském ostrově objevili přibližně na přelomu 7. a 6. tisíciletí před naším letopočtem. Významný dopad na ostrov měl příchod Keltů v období 5. a 4. století před n. l., po nichž se ve změněné podobě dochoval jazyk a hudba. V roce 432 n. l. přinesl do Irska křesťanskou víru svatý Patrik, který se od té doby stal patronem země. S mnohem méně mírumilovnými úmysly se do historie ostrova zapsali Vikingové, kteří začali v průběhu 8. století opakovaně pobřeží napadat. Po jejich nájezdech nakonec kromě mnoha útoků na místní obyvatele vznikla i nová města Dublin, Cork, Waterford a Limerick a koncept peněžního hospodářství. Na přelomu prvního a druhého tisíciletí se v Irsku začali prosazovat Angličané. Stupňující se anglický tlak nakonec vyvrcholil ve vítězné bitvě v roce 1603, celé Irsko následně připadlo Anglii. Celé 17. století bylo ve znamení mnoha bojů mezi anglickými protestanty a irskými katolíky, což v 18. století přerostlo v organizovanou snahu Angličanů katolickou víru zcela potlačit. Na konci 18. století byla hlavním cílem Irů samostanost, ale výsledkem byly jen další války. Obrovskou katastrofou se pro Irsko stal Velký hladomor v první polovině 19. století. Hladomor zdecimoval irské obyvatelstvo a stal se příčinou dlouholeté vlny emigrace, která se zmírnila až ve druhé polovině 20. století. Důsledkem hladomoru byla opět zesílená snaha o dosažení samostatnosti. Po dalších letech plných bojů byl ostrov v roce 1921 rozdělen na severní a jižní, prozatím pouze autonomní, část. K naprostému osamostatnění jižní části Irska a vzniku Irské republiky došlo až v roce 1949.

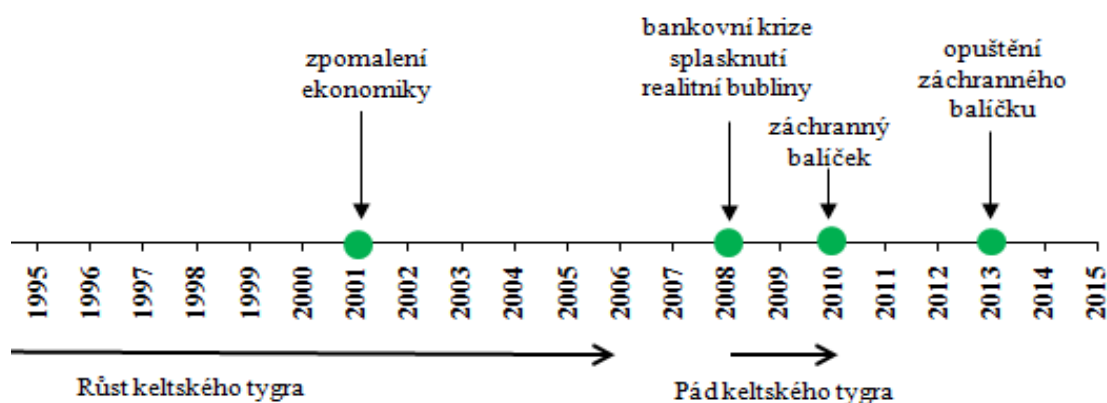
S modernizací irské ekonomiky od počátku 60. let souvisela celková společenská transformace, v jejímž důsledku Irsko přestalo být pouze zaostalou agrární zemí. Během 90. let 20. století došlo k prudkému hospodářskému obratu a Irská republika začala být díky rychlému ekonomickému vzestupu nazývána Keltským tygrem. Dopad světové ekonomické krize na Irsko patřil v EU k těm nejtvrdějším. Po strmém ekonomickém růstu začala ve druhé polovině roku 2007 irská ekonomika ztrácet na síle, zejména v důsledku přeinvestování stavebního sektoru a poskytování nerozvážných hypoték a úvěrů. Nástup světové finanční krize v roce 2008 tyto problémy prohloubil a přinesl negativní důsledky pro celou ekonomiku.

Po dlouhých měsících spekulací, zda Irsko potřebuje či nepotřebuje zahraniční finanční pomoc, požádala koncem listopadu 2010 irská vláda EU a MMF o poskytnutí

záchranného balíčku ve výši 85 mld. EUR za účelem konsolidace irského hospodářství a zejména stabilizace bankovního sektoru. Irsko z programu oficiálně vystoupilo v prosinci 2013. Ekonomická politika Irska byla od roku 2010 nastavena ve formátu krizového řízení. V rozpočtech v letech 2011 - 2014 se proto ve veřejném sektoru významně škrtalo a byla zvyšována daňová zátěž. Rozpočet na rok 2015 je v tomto ohledu prvním rozpočtem s přívlastkem "výdajově pozitivní".

Na následujícím grafu 13 jsou znázorněny významné události, které ovlivnily irskou ekonomiku během posledních 20-ti let a promítly se tak do výsledků analytické části práce.

Graf 13 Významné události ovlivňující irskou ekonomiku během posledních 20-ti let

Zdroj: vlastní zpracování

Nominální **HDP** během sledovaného období vzrostl o 121 %. Nejvíce od roku 1995 HDP vzrostl v roce 2008 – o 126 %. Růst reálného HDP se až do roku 2008 průměrně pohyboval kolem 7,02 %, v některých letech dosahoval až 10 %. V roce 2008 došlo k poklesu o 2,2 %. Následně v letech 2010 a 2012 byla míra růstu velmi nízká a dosahovala 0,25 %. Změna přišla v roce 2014, který se stal pro irskou ekonomiku převratným a byl nejúspěšnějším rokem od doby krize. Hospodářský růst činil 5,2 %, což umožnilo Irsku stát se nejrychleji rostoucí ekonomikou Evropy. V roce 2015 míra růstu reálného HDP pokračovala a dosahovala 5,6 %. Na pozitivním růstu HDP se podílí především vyšší výběr daní, rostoucí soukromá spotřeba a stále se zvyšující zahraniční poptávka.

Při porovnání složek HDP z let 1995 a 2014 byla patrná převaha domácí spotřeby. V roce 1995 činila domácí spotřeba 53 % HDP, s rokem 2014 se její podíl na HDP snížil na 44,2 %. Hrubý fixní kapitál se na HDP v roce 1995 podílel z 18,9 %, s rokem 2014 se jeho podíl zvýšil na 20,3 % HDP. Vládní výdaje v roce 1995 dosahovaly 17,2 % HDP a tento podíl si udržely i v roce 2014. Poslední složka HDP – čistý export, narostl od roku 1995, kdy se podílel na HDP 7,4 % na 18,3 % v roce 2014.

Podíl zemědělství na HDP byl neustále na ústupu. Ještě v roce 1995 se zemědělství na HDP podílelo z 6,4 %, v roce 2014 pouze z 1,6 %. Od roku 1995 tak došlo k poklesu podílu zemědělství na irském HDP o 75 %. Podíl průmyslu se na irském HDP také snížil. V roce 1995 se na HDP podílel z 32,1 %, s rokem 2014 pouze z 25,6 %. Od roku 1995 tak došlo ke snížení o necelých 26 %. Podíl zemědělství a průmyslu na irském HDP se snížil ve prospěch služeb. Podíl služeb na HDP v roce 1995 byl 61,5 %, v roce 2014 se podíl zvýšil na 72,8 %, což byl nárůst o 18,4 %.

Míra inflace se až do roku 2008 průměrně pohybovala okolo 3,3 %. V následujících letech došlo k poklesu a deflaci. Nejvyšších hodnot, kdy se míra inflace pohybovala okolo 5 %, dosahovala v letech 2000 – 2003. Nejvíce míra inflace poklesla v roce 2010, o 8,5 % a došlo tak k deflaci - 4,5 %. K nejvyššímu nárůstu míry inflace došlo v roce 2012 – o 6,2 %, kdy se z deflace stala 1,7 % inflace.

Reálná úroková míra se během sledovaného období průměrně pohybovala okolo 4,57 %. Nejvyšší úrovně 8,2 % bylo dosaženo v roce 1995 a nejnižší v letech 2014 a 2015, kdy míra dosahovala 2,3 % a 1,1 %.

Počet poskytnutých půjček i jejich hodnota průměrně meziročně rostla o více než 50 % až do roku 2006. V roce 1995 činila průměrná hodnota roční půjčky 54 094,3 eur. V roce 2006 již průměrná hodnota stoupla na 273 857,9 eur, což překonalo původní hodnotu o 410 %. Během roku 2008 byla průměrná hodnota roční půjčky stále velmi vysoká, ale počet poskytnutých půjček se od roku 2006 snížil na polovinu. Po opuštění záchranného balíčku počet poskytnutých půjček opět narůstá, v roce 2014 dosahovala průměrná hodnota půjčky 193 974,4 eur, což bylo o 259 % více než v roce 1995.

Cílování míry inflace Irské centrální banky dříve nebylo tak úspěšné, jako cílování ostatních centrálních bank zemí eurozóny. Od roku 2010, vlivem zásahu EU a MMF, se

irská míra inflace vyvíjí vzhledem ke světové ekonomice a kopíruje míry inflace zemí eurozóny.

Během růstu Keltského tygra došlo k ohromnému nárůstu cen nemovitostí. K nejvyššímu nárůstu došlo v roce 1998, kdy se cena zvýšila o 60,7 % oproti roku 1995, kdy průměrná cena nemovitosti dosahovala 77 994 eur. V letech 2006 a 2008 vzrostla průměrná cen o skoro 300 % vzhledem k ceně v roce 1995. Po poklesu cen nemovitostí od roku 2007 dochází s rokem 2014 k opětovnému růstu průměrné ceny nemovitosti, která je o 200 % vyšší než v roce 1995. S vývojem na trhu s nemovitostmi souvisel i počet dokončených nemovitostí, který až do roku 2006 stoupal, po roce 2008 došlo k poklesu ve výstavbě o 55 %.

Míra nezaměstnanosti se od roku 1995 snižovala a v průměru se pohybovala okolo 5 %. Začala opět růst od roku 2008 a během let následujících, kdy vláda zavedla úsporná opatření. S nezaměstnaností se během sledovaného období potýkali spíše muži než ženy.

Nejvíce osob bylo zaměstnáno ve službách, následně v průmyslu a nejméně zaměstnaných bylo v zemědělství. V roce 1995 bylo ve službách zaměstnáno 78,8 % žen a 47,8 % mužů z celkového počtu zaměstnaných. V průmyslu převažovali zaměstnaní muži – 34,9 % nad ženami 18,6 %. V zemědělství podíl zaměstnaných mužů – 16,9 % také převyšoval podíl zaměstnaných žen – 3,2 %. V roce 2014 bylo ve službách zaměstnáno 89,4 % žen a 63,2 % mužů, v průmyslu 26,5 % mužů a 8,7 % žen a v zemědělství pracovalo 9,9 % mužů a 1,6 % žen z celkového počtu zaměstnaných osob.

Nezaměstnanost vzhledem k dosaženému vzdělání dosahovala vyšších hodnot u osob se základním a středoškolským vzděláním. Na celkovém počtu nezaměstnaných mužů v roce 1995 se podílelo 70,7 % mužů se základním vzděláním, 20,7 % se středoškolským vzděláním a 8,4 % s vysokoškolským vzděláním. V roce 2014 se podíl nezaměstnaných mužů se základním vzděláním snížil na 32,3 %, ale na úkol nezaměstnaných se středoškolským vzděláním – 45,4 % a vysokoškolským vzděláním – 19,7 %. Podíl nezaměstnaných žen se základní školou byl v roce 1995 - 55,8 %, se střední školou 31,5 % a s vysokou školou 12,5 %. V roce 2014 došlo ke snížení podílu nezaměstnaných žen se základní školou na 17,7 %, opět na úkor nezaměstnaných se střední školou – 47,8 % a vysokou školou - 31,9 %.

Míra nezaměstnanosti mladých lidí je v Irsku velmi vysoká. V období Keltského tygra se míra nezaměstnanosti průměrně pohybovala okolo 8 %, po jeho pádu se stále pohybuje okolo 20 %. Míra nezaměstnanosti u irských obyvatel ve věku 25 – 74 let byla v roce 2015 – 9,5 % u mužů a 6,9 % u žen.

Počet emigrantů se začátkem 21. století pohyboval okolo 30 000 osob ročně, v roce 2008 se tento počet zvýšil na více než dvojnásobek osob a až do roku 2012 se stále navyšoval. V roce 2013 došlo k meziročnímu poklesu o 6,3 % počtu emigrantů na 83 791 osob. Do roku 2008 se průměrný roční počet imigrantů pohyboval okolo 90 000 osob ročně. Po tomto roce se počet imigrantů snížil, ale od roku 2012 opět stoupá v průměru o 30 % ročně.

Celkové vládní výdaje do aktivní politiky zaměstnanosti od roku 1998 stále rostly. Od roku 2010 ale začaly klesat, stále se ovšem průměrně pohybují na 5 400 mil. eur ročně. Irská vláda nejvíce investuje do pracovních programů, poté do vzdělávání. Do vzdělávacích programů se výdaje od roku 1998 zvýšily téměř 8mi násobně. Výdaje do podnikání se také zvýšily, ale ne v takové míře.

Obchodní bilance zboží byla po celé sledované období aktivní. Velikost vývozu se od roku 1995 zvýšila o 214 % na 111 038 mil. eur. Dovoz zboží rostl také, ale ne o tolik, jeho hodnota se do roku 2015 zvýšila o 156 % na 67 023 mil. eur. Vývoz nejvíce meziročně narostl v roce 1998 o 62,2 %. K největšímu meziročnímu nárůstu dovozu došlo v roce 1998 o 51,7 %. Obchodní bilance velmi rychle narůstala během let 1995 – 2003, po roce 2003 došlo ke snížení vývozu zboží, což zapříčinilo její pokles. K opětovnému růstu došlo v roce 2007. V důsledku nižšího vývozu v roce 2010 obchodní bilance zboží opět poklesla.

Obchodní bilance služeb byla naopak po celé období pasivní. Vývoz i dovoz velmi rychle rostl – vývoz služeb se zvýšil skoro 20-ti násobně a dovoz skoro 13-ti násobně od roku 1995. Nejvíce meziročně vývoz služeb narostl v roce 1998 o 163,4 %, dovoz také nejvíce vzrost v tomto roce – o 163,1 %. Během let 1995 – 2000 obchodní bilance velmi rychle rostla, poté se až do roku 2007 průměrně pohybovala okolo -12 000 mil. eur. Po roce 2008 začala růst, ale po opuštění záchranného programu v roce 2013 došlo opět k jejímu poklesu.

V roce 1986 činil **veřejný dluh** 122 % HDP, v roce 2001 již 33,2 % HDP a v roce 2006 pouhých 23,6 % HDP. Koncem roku 2009 však dluh kvůli bankovní krizi opět vzrostl na 69 % HDP a v roce 2010 meziročně stoupl o 190,7 %, což byla také maximální míra růstu ve sledovaném období. Po přijetí záchranného balíčku se irská ekonomika velmi zadlužila a hodnota veřejného dluhu se vyšplhala na 120,2 % HDP, což představovalo 210,2 bil. €. Po opuštění záchranného programu v roce 2013 se dluh postupně snižuje. V roce 2014 se podíl na HDP snížil na 107,5 %, což činilo 203,2 bil. €, za tímto poklesem stála především přísnější kontrola výdajů a silnější růst ekonomiky.

Běžný účet platební bilance během sledovaného období z počátku dosahoval přebytku, ale již v roce 1998 došlo k meziročnímu poklesu, který trval až do roku 2008 a došlo tak ke schodku běžného účtu. K rekordnímu meziročnímu poklesu došlo v roce 2006, kdy se výše schodku běžného účtu zvýšila o skoro 600 %, z -1,053 bil. € na -7,369 bil. €! Podíl běžného účtu na HDP se v těchto letech stále snižoval, svého maxima dosáhl v roce 2008, kdy se běžný účet platební bilance podílel na HDP z -5,7 %. Od roku 2010 je běžný účet opět v přebytku, až do roku 2014 jeho výše meziročně rostla, k poklesu o 24,9 % došlo v roce 2014.

6 Závěr

Irsko bylo po dlouhou dobu považováno za jednu z nejslabších evropských ekonomik. Pro rozvíjející se Anglii bylo zemědělskou základnou a pouhým dodavatelem potravin. Situace se změnila v průběhu 90. let 20. století, kdy se ze země stala prosperující výrobní a obchodní základna. Příčinou nastalé prosperity byla nová hospodářská politika vlády, která Irsku pomohla zapojit se do světové ekonomiky prostřednictvím domácího exportu a přílivu zahraničních investic. Pracovní síla zde byla kvalifikovaná, ovládající moderní IT technologie a disponující velmi dobrou znalostí angličtiny. Prosperitu země ovšem tlačila kupředu obří úvěrová expanze, což irské banky a stát, který se za ně zaručil, nebyly schopny ustát. Po boomu, který byl nastartován již v 80. letech a doprovázený inflací, přišel pád irské ekonomiky spojený s růstem nezaměstnanosti a deflací.

Irsko prožilo čtyři vzájemně propojené krize - krizi na trhu nemovitostí, bankovní krizi, fiskální krizi a krizi finanční. Hlavní odpovědnost za tyto krize nesla nevhodná měnová politika s nízkými úrokovými sazbami určené ECB. Příliš mnoho obyvatel těžilo z uměle vytvořeného bohatství, především zaměstnanci veřejného sektoru a zaměstnanci ve finančnictví a stavebnictví, jejichž platy v té době nepřetržitě stoupaly. Irové si naštěstí brzy uvědomili, že jejich životní úroveň byla v minulosti silně nad poměry. S úspornou politikou vlády, i když neradi, souhlasili, byť museli silně zatínat zuby. S čím ovšem Irové nesouhlasili, byly velmi přísné podmínky mezinárodní pomoci, z které se chtěli co nejdříve vymanit, což se nakonec podařilo.

Obecně lze konstatovat, že je Irsko z nejhoršího venku. Ekonomika země zaznamenává mnohem rychlejší růst, než v předchozích letech, irské dluhopisy se opět úspěšně prodávají s historicky nízkou úvěrovou sazbou. Do budoucna zůstává pro Irsko klíčová nejen zodpovědná rozpočtová politika, ale také upevnění znovuzískané pozice na mezinárodních trzích a opětovné přilákání zahraničních investic. Hlavním úkolem irské vlády zůstává snížení deficitu HDP, snížení nezaměstnanosti a vyřešení problematických hypotečních úvěrů, z nichž je stále až 20 % označováno za nevymahatelné.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

- BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ, 2008. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Překlad Stanislav Šaroch. Praha: Grada, 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
- BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA, 2010. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
- CIHELKOVÁ, Eva a Jaroslav JAKŠ, 2004. *Evropská integrace - Evropská unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica, 396 s. ISBN 80-245-0854-0.
- CONNOLLY, Mark, 2002. *Irsko: [turistický průvodce]*. 1. vyd. Brno: Jota, 823 s., [18] s. obr. příl. Livingstone - průvodci. ISBN 80-721-7055-4.
- ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ, 2011. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.
- DVOŘÁČEK, Jiří a Peter SLUNČÍK, 2012. *Podnik a jeho okolí: jak přežít v konkurenčním prostředí*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck. 173 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-224-3.
- DVOŘÁK, Pavel, 2008. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 343 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.
- EUROPEAN COMMUNITIES, 1996. *Labour market studies: Ireland*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. ISBN 9282787486.
- FRANK, Jan, 2006. *Irsko*. 1. vyd. Praha: Libri, 138 s. Stručná historie států. ISBN 80-727-7294-5.
- HELÍSEK, Mojmír, 2002. *Makroekonomie: základní kurs*. 2. přeprac. vyd. (dotisk). Slaný: Melandrium. ISBN 80-86175-25-1.
- HOLLIS, Daniel Webster, 2001. *The history of Ireland: The Greenwood Histories Of The Modern Nations*. Westport, Conn.: Greenwood Press. ISBN 0313312818.
- HOLMAN, Robert, 2002. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 714 s. ISBN 80-717-9681-6
- HOLMAN, Robert, 2010. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 424 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.
- JACKSON, Thomas Alfred, 1951. *Dějiny Irska*, 1. vyd. Praha: Svoboda, 339 s.
- JUREČKA Václav, 2010. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada. Expert (Grada), 336 s. ISBN 978-80-247-3258-9.
- KADEŘÁBKOVÁ, Anna a Václav ŽDÁREK, 2006. *Makroekonomická analýza*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 293 s. ISBN 80-86730-05-0.
- KOHOUT, Pavel, 2011. *Finance po krizi: Evropa na cestě do neznáma*. 3., rozš. vyd. Praha: Grada, 328 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-4019-5.
- KOHOUT, Pavel, 2013. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*. 7., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Grada. 272 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5064-4.

- KOKAISL, Petr, 2009. *Geografie náboženství: Úvod do problematiky studia světových náboženských systémů*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 265 s. ISBN 978-80-213-1935-6.
- LEVY, Patricia, 2004. *Ireland: Cultures of the Word*. 2. vyd. New York: Benchmark Books. ISBN 9780761417842.
- LITTON, Helen, 2003. *The Irish famine: an illustrated history*. 2nd ed. Dublin: Wolfhound Press. ISBN 08-632-7912-0.
- LUKÁŠ, Zdeněk, 1999. Členské státy EU: Irsko. *Ekonom*, č. 26, s. 13-17.
- MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA a Jan PAVEL, 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd.. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada), 208 s. ISBN 978-80-247-5561-8.
- MANKIW, Nicholas, 1999. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada. Profesionál. ISBN 80-7169-891-1.
- MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ, 2014. *Bankovníctví v teorii a praxi: Banking in theory and practice*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2870-7.
- MOODY, Theodore a Francis MARTIN, 1996. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 419 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-151-4.
- MOODY, Theodore a Francis MARTIN, 2012. *Dějiny Irska*. Překlad Milena Pellarová a Miloslav Korbělík. 3. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 499 s. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-179-8.
- MUSIL, Petr, 2009. *Globální energetický problém a hospodářská politika: se zaměřením na obnovitelné zdroje*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck. 210 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-112-3.
- O HEITHIR, Breandan, 1995. *Kapesní dějiny Irska*. 1. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 101 s. Kynwal Kanhwch. ISBN 80-854-3644-2.
- OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK, 2010. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada. Expert (Grada), 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.
- PAVELKA, Tomáš, 2007. *Makroekonomie: základní kurz*. 2. vyd. Praha: Melandrium. ISBN 978-80-86175-52-2.
- POLOUČEK, Stanislav, 2006. *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck. 716 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-462-7.
- POLOUČEK, Stanislav, 2009. *Peníze, banky, finanční trhy*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 415 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.
- RADOVÁ, Jarmila, Petr DVORÁK a Jiří MÁLEK, 2013. *Finanční matematika pro každého*. 8. rozš. vyd. Praha: Grada. Finance (Grada), 304 s. ISBN 978-80-247-4831-3.
- REJNUŠ, Oldřich, 2014. *Finanční trhy*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. Partners, s. 760. ISBN 978-80-247-3671-6.
- SEXTON, J.J. a P.J. O CONNELL, 1996. *Labour market studies: Ireland*. Luxembourg: Office for Official Publ. of the Europ. Communities. ISBN 9282787486.
- SHARRY, Mac Ray, Pádraic A WHITE a Joseph J O'MALLEY, 2000. *The making of the Celtic tiger: the inside story of Ireland's boom economy*. 1. vyd. Cork: Mercier Press, 409 s. ISBN 1-85635-231-5.

SOMERVILLE, Christopher, 2006. *Irsko*. Brno: Computer Press, 399 s. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 80-251-1170-9.

SWEENEY, Paul, 2008. *Ireland's economic success: reasons and lessons*. Edinburgh, Scotland: Dunedin, 1. vyd., 233 s. ISBN 978-1-903765-98-2.

ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. 1. vyd. Praha: Slon, 270 s. Politické systémy. ISBN 978-80-86429-61-8.

ŽÁK, Milan, 2006. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 210 s. ISBN 80-86730-04-2.

7.2 Elektronické zdroje

Webové stránky

Aktuálně.cz, 2010. Britové vyšetřili masakr Krvavé neděle 1972: Jsme vinni. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., 15. 6. 2010 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/britove-vysetrili-masakr-krvave-nedele-1972-jsme-vinni/r~i:article:670845/>

CBI, 2010a. Monetary Policy. *Central Bank of Ireland: Eurosystem* [online]. Dublin: © Central Bank of Ireland [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.centralbank.ie/mpolbo/mpolicy/Pages/introduction.aspx>

CBI, 2010b. Financial Stability. *Central Bank of Ireland: Eurosystem* [online]. Dublin: © Central Bank of Ireland [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.centralbank.ie/stability/Pages/Introduction.aspx>

CBI, 2010c. About Us. *Central Bank of Ireland: Eurosystem* [online]. Dublin: © Central Bank of Ireland [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.centralbank.ie/about-us/Pages/default.aspx>

CBI, 2010d. Monetary Policy Operation. *Central Bank of Ireland: Eurosystem* [online]. Dublin: © Central Bank of Ireland [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.centralbank.ie/mpolbo/mpo/Pages/introduction.aspx>

CBI, 2010e. Monetary Policy & Operation. *Central Bank of Ireland: Eurosystem* [online]. Dublin: © Central Bank of Ireland [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.centralbank.ie/mpolbo/Pages/introduction.aspx>

CIA, 2016. The world factbook: Ireland. *Central Intelligence Agency: The work of a nation. The centre of intelligence* [online]. Washington: Central Intelligence Agency. 6. 1. 2016 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ei.html>

CSO, [2014a]. Population 1841 – 2011. Population by sex and Census year. *Central Statistics Office* [online]. Cork: CSO [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.cso.ie/multiquicktables/quickTables.aspx?id=cna13>

CSO, [2014b]. Annual External Trade €m. Goods Exports and Imports €m. *Central Statistics Office* [online]. Cork: CSO [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.cso.ie/multiquicktables/quickTables.aspx?id=tsa01>

Česká televize, 2009. Zelený ostrov evropský. *Česká televize* [online]. Praha: © Česká televize 1996 – 2016, 5. 5. 2009 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1409875-zeleny-ostrov-evropsky>

Česká televize, 2012. „Krvavá neděle“ – fanatické střelení vojáků do mladých lidí. *Česká televize* [online]. Praha: © Česká televize 1996 – 2016, 30. 1. 2012 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1194383-krvava-nedele-fanaticke-strileni-vojaku-do-mladych-lidi>

DECLG, [2016]. House price statistics. *Department of the Environment, Community and Local Government* [online]. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.environ.ie/housing/statistics/house-prices-loans-and-profile-borrowers/house-price-statistics>

DFAT, [2015a]. The Peace Process. *Department of Foreign Affairs and Trade* [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.dfa.ie/our-role-policies/northern-ireland/the-peace-process/>

DFAT, [2015b]. About Ireland. *Department of Foreign Affairs and Trade* [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.dfa.ie/irish-embassy/czech-republic/our-role/about-ireland/>

E15.cz, 2014. Irský úsporný režim se po sedmi letech chýlí ke konci. *E15.cz: Zprávy* [online]. Praha: Mladá fronta a.s. 15. 9. 2014 9:15 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/ekonomika/irsky-usporny-rezim-se-po-sedmi-letech-chyli-ke-konci-1118566>

ECB, 2016. Inflation dashboard. *European Central Bank. Eurosystem* [online]. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/home/contacts/html/index.en.html>

Economy watch, 2016a. GDP (Constant Prices, National Currency) Economy watch. Follow the money [online]. Economy watch, 14. 3. 2016 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: http://www.economywatch.com/economic-statistics/economic-indicators/GDP_Constant_Prices_National_Currency/2015/

Economy watch, 2016b. Current Account Balance. Economy watch. Follow the money [online]. Economy watch, 14. 3. 2016 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: http://www.economywatch.com/economic-statistics/economic-indicators/Current_Account_Balance_US_Dollars/2015/

Embassy of Ireland, [2015]. About Ireland. *Embassy of Ireland: Czech Republic* [online]. Praha: Department of Foreign Affairs and Trade [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <https://www.dfa.ie/irish-embassy/czech-republic/our-role/about-ireland/>

Encyclopaedia Britannica, 2016a. Ireland. *Encyclopædia Britannica: School And Library Subscribers* [online]. Encyclopaedia Britannica, Inc. 29. 1. 2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Ireland#toc23009>

Encyclopaedia Britannica, 2016b. Ireland: Land: Relief. *Encyclopædia Britannica: School And Library Subscribers* [online]. Encyclopaedia Britannica, Inc. 29. 1. 2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Ireland#toc23010>

Encyclopaedia Britannica, 2016c. Ireland: Economy: Agriculture, forestry and fishing. *Encyclopædia Britannica: School And Library Subscribers* [online]. Encyclopaedia Britannica, Inc. 29. 1. 2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Ireland/Economy#toc23019>

Encyclopaedia Britannica, 2016d. Ireland: Economy: Services. *Encyclopædia Britannica: School And Library Subscribers* [online]. Encyclopaedia Britannica, Inc. 29. 1. 2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Ireland/Economy#toc234223>

Encyclopaedia Britannica, 2016e. Ireland: History: Developments since 1959. *Encyclopædia Britannica: School And Library Subscribers* [online]. Encyclopaedia Britannica, Inc. 29. 1. 2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Ireland/The-Republic-of-Ireland#toc23000>

Encyclopaedia Britannica, 2016f. Ireland: History: The Debt Crisis. *Encyclopædia Britannica: School And Library Subscribers* [online]. Encyclopaedia Britannica, Inc. 29. 1. 2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Ireland/The-debt-crisis>

Encyclopaedia Britannica, 2016g. Ireland: Finance. *Encyclopædia Britannica: School and Library Subscribers* [online]. Encyclopaedia Britannica, Inc., 29. 1. 2016 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Ireland/Economy#toc23022>

Encyclopaedia Britannica, 2016h. Ireland: Labour and taxation. *Encyclopaedia Britannica: School And Library Subscribers* [online]. Encyclopædia Britannica, Inc., 29. 1. 2016 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Ireland/Economy#toc234224>

Euro.E15.cz, 2010. Raději bankrot než tohle, říkají Irové o záchraně od MMF. *Euro.E15.cz* [online]. Praha: Mladá fronta a.s. 7. 12. 2010 9:32 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/hyde-park/reportaze/radeji-bankrot-nez-tohle-rikaji-irove-o-zachrane-od-mmf-365616>

European Commission, 2012. Ireland's economic crisis: how did it happen and what is being done about it? *European Commission: Representation in Ireland* [online]. Dublin: European Commission, 6. 12. 2012 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ireland/key-eu-policy-areas/economy/irelands-economic-crisis/index_en.htm#2

Eurostat, 2015a. Expenditure by LMP intervention – Ireland. *Eurostat. Your key to European statistics* [online]. European Commission, 11. 8. 2015 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Eurostat, 2015b. Emigration. *Eurostat. Your key to European statistics* [online]. European Commission, 28. 9. 2015 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00177&plugin=1>

Eurostat, 2016a. GDP and main components (output, expenditure and income). *Eurostat. Your key to European statistics* [online]. European Commission, 11. 3. 2016 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Eurostat, 2016b. Unemployment rate by sex and age – monthly average, %. Eurostat [online]. 22. 3. 2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Finance.cz, 2015. Co je to inflace? *Finance.cz* [online]. Praha: Finance media a.s. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/inflace/informace/>

Finanční noviny.cz, 2015. Irská vláda díky růstu ekonomiky uvolňuje rozpočtovou politiku. *Finanční noviny.cz: Ekonomický server ČTK* [online]. Praha: ČTK, 13. 10. 2015 17:25 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/irska-vlada-diky-rustu-ekonomiky-uvolnuje-rozpoctovou-politiku/1269273>

Finanční noviny.cz, 2016. Státní dluh Irska se vrátil pod 100 procent HDP. *Finanční noviny.cz* [online]. 19. 1. 2016 14:36 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/statni-dluh-irska-se-vratil-pod-100-procent-hdp/1304806>

IDA Ireland, 2016. Information Communications Technology. *IDA Ireland* [online]. Dublin: IDA IRELAND [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.idaireland.com/business-in-ireland/industry-sectors/ict/>

IPHA, [2016]. Contribution to the Irish Economy. *IPHA: Irish pharmaceutical healthcare association* [online]. Dublin: IPHA [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.ipha.ie/alist/contribution-to-the-irish-economy.aspx>

MZV, [2016]. Irsko. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/irsko/

NTMA, [2016]. Historical Debt. *National Treasury Management Agency* [online]. Dublin: NTMA [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.ntma.ie/business-areas/funding-and-debt-management/debt-profile/historical-debt/>

OECD, 2016. Migration. *OECD. Better policies for better lives* [online]. Paris: OECD [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/migration/permanent-immigrant-inflows.htm>

OECD, [2016]. Central Government Debt. *OECD.Stat* [online]. Paris: OECD [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=8089#>

OECD, [2016a]. Domestic product. Real GDP forecast. *OECD. Better policies for better lives* [online]. Paris: OECD [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gdp/real-gdp-forecast.htm#indicator-chart>

OECD, [2016b]. Prices. Inflation (CPI). *OECD. Better policies for better lives* [online]. Paris: OECD [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>

OECD, [2016c]. Interest rates. *OECD. Better policies for better lives* [online]. Paris: OECD [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/interest/short-term-interest-rates.htm#indicator-chart>

Peníze.cz, 2010. Zadlužené Irsko na horské dráze. *Peníze.cz* [online]. Praha: Partners media, s.r.o., 25. 2. 2010 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/svetova-ekonomika/80939-zadluzene-irsko-na-horske-draze>

Peníze.cz, [2016]. Irská libra, IEP. *Peníze.cz* [online]. Praha: Partners media, s.r.o. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/kurzy-men/35596-irska-libra>

The Economist, 2015. Celtic phoenix: Ireland shows there is economic life after death. *The Economist* [online]. Dublin: The Economist Newspaper Limited 2016, 21. 11. 2015 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21678830-ireland-shows-there-economic-life-after-death-celtic-phoenix?zid=310&ah=4326ea44f22236ea534e2010ccce1932>

The World Bank, [2016a]. Gender Statistics. *The World Bank. Working for a World Free of Poverty* [online]. Washington: The World Bank [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=gender-statistics&Type=TABLE&preview=on>

The World Bank, [2016b]. Development Indicators. *The World Bank. Working for a World Free of Poverty* [online]. Washington: The World Bank [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=world-development-indicators&Type=TABLE&preview=on>

Velvyslanectví České republiky v Dublinu, 2014a. Geologický vývoj. *Velvyslanectví České republiky v Dublinu* [online]. Dublin: **Velvyslanectví České republiky v Irsku. 21. 2. 2014 11:30** [cit. 2016-01-26]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/dublin/cz/o_irsku/geologicky_vyvoj.html

Velvyslanectví České republiky v Dublinu, 2014b. Irština. *Velvyslanectví České republiky v Dublinu* [online]. Dublin: **Velvyslanectví České republiky v Irsku. 21. 2. 2014 11:30** [cit. 2016-01-26]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/dublin/cz/o_irsku/zakladni_informace_o_zemi/irsky_jazyk.html

Velvyslanectví České republiky v Dublinu, [2016]. Dějiny. *Velvyslanectví České republiky v Dublinu* [online]. Dublin: **Velvyslanectví České republiky v Irsku** [cit. 2016-01-26]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/dublin/cz/o_irsku/zakladni_informace_o_zemi/dejiny/index.html

Příspěvky na webu

BURKE-KENNEDY, Eoin, 2014. Inventor of ‘Celtic Tiger’ phrase bails out of bank job. In: *The Irish Times* [online]. Dublin: The Irish Times. 21. 3. 2014 15:35 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.irishtimes.com/business/economy/inventor-of-celtic-tiger-phrase-bails-out-of-bank-job-1.1733719>

GWYNN, Rolleston Denis, 2016. Eamon de Valera: President of Ireland. In: *Encyclopaedia Britannica: School And Library Subscribers* [online]. Encyclopædia Britannica, Inc. [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/biography/Eamon-de-Valera>

KOHOUT, Pavel, 2010a. Irsko na kolenou. In: *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda ČR, 22. 11. 2010 10:57 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/ekonomicka-rada/clanky/pavel-kohout-irsko-na-kolenou-78327/>

KOHOUT, Pavel, 2010b. Co se stalo s Irskem? In: *Virtually.cz: pravicově zaměřený názorový server* [online]. Virtually.cz, 24. 5. 2010 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://virtually.cz/journal/?q=node/1024>

KYNĚRA, Jan, 2015. Čeká Irsko další nemovitostní bublina? In: *Roklen24* [online]. Praha: Roklen Fin a.s., 31. 10. 2015 10:17 2010 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://roklen24.cz/a/wjxfE/ceka-irsko-dalsi-nemovitostni-bublina>

LANG, Václav, [2016]. Irsko. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, a.s. [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://tema.novinky.cz/irsko>

MÁNERT, Oldřich, 2015. Svěží Irsko, smutný Balkán. Nová mapa ukazuje růst i smrt Evropy. In: *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, a. s. 2. 7. 2015 19:43 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/demograficke-zmeny-v-evrope-dp8-/zahranicni.aspx?c=A150701_150450_zahranicni_ert

Ó GIOBÚIN, Ryan, 2015. After the Tiger: Active Labour Market Policies in Modern Ireland. In: *SOCIETY* [online]. 1. 5. 2015 10.40 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://society.ie/2015/05/after-the-tiger-active-labour-market-policies-in-modern-ireland/>

PLACÁK, Petr, 2011. Byla jednou jedna královna: Završení severoirského mírového procesu. In: *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. Praha: Vláda České republiky, 23. 5. 2011 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/19001/clanek/byla-jednou-jedna-kralovna>

ZENKNER, Petr, [2016]. Irsko. In: *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. Vláda České republiky [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/538/sekce/irsko/>

Elektronické publikace

DFAT, 2013. *Irsko do kapsy: Základní přehled informací o irské politice, ekonomice a kultuře.* [online]. Department of Foreign Affairs and Trade, leden 2013 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.dfa.ie/media/dfa/alldfawebsitemedia/newspress/publications/2013-ireland-in-brief-Czech.pdf>

DSP, 2012. *High Level Issues Paper emanating from a Review of Department of Social Protection Employment.* [online]. Department of Social Protection, November 2012, 35, Support Schemes [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.welfare.ie/en/pressoffice/pdf/High%20Level%20Issues%20Paper%20-%20Employment%20Support%20Schemes.pdf>

ERBENOVÁ, Michaela, 1998. *Irský „ekonomický zázrak“ – poučení pro jiné?* [online]. Dokument pro potřeby Úřadu vlády České republiky z roku 1998. 30 s. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: http://www.lipa.cz/case_lipa_V_Irskocase.doc

KIRBY, Peadar, [2016]. *The Irish 'Miracle' And Its Collapse: Learnign The Lessons.* [online]. Ireland: University of Limerick, Department of Politics and Public Administration [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.rcenter.intercol.edu/Newsletter/In%20Depth/volume%207%20issue%203/article08.pdf>

KELLY, John, 2003. *The Irish Pound: From Origins to EMU* [online]. (PDF). Čtvrtletní věstník. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://www.centralbank.ie/paycurr/notescoin/history/Documents/spring8.pdf>

OECD Economic Surveys: Ireland overview, 2015. [online]. © OECD, **September 2015** [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/eco/surveys/Ireland-2015-overview.pdf>

8 Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 Rozdělení irského ostrova

Příloha č. 2 Počet obyvatel Irska v letech 1841 - 2011

Příloha č. 3 Prezidenti a ministerští předsedové Irské republiky

Příloha č. 4 Počty úmrtí v letech 1843 - 1852

Příloha č. 5 Programy aktivní politiky zaměstnanosti DSP

Příloha č. 6 Fáze hospodářského cyklu

Příloha č. 7 Vývoj výdajů (v mil. €) do programů aktivní politiky zaměstnanosti Irska v letech 1998 - 2013

Příloha č. 1 Rozdělení irského ostrova

Zdroj: (Frank, 2006, s. 2)

Příloha č. 2 Počet obyvatel Irska v letech 1841 - 2011

Rok	Muži	Ženy	Celkem
1841	3 222 485	3 306 314	6 528 799
1861	2 169 042	2 233 069	4 402 111
1881	1 912 438	1 957 582	3 870 020
1901	1 610 085	1 611 738	3 221 823
1926	1 506 889	1 465 103	2 971 992
1946	1 494 877	1 460 230	2 955 107
1961	1 416 549	1 401 792	2 818 341
1971	1 495 760	1 482 488	2 978 248
1981	1 729 354	1 714 051	3 443 405
1991	1 753 418	1 772 301	3 525 719
2002	1 946 164	1 971 039	3 917 203
2011	2 272 699	2 315 553	4 588 252

Zdroj: Vlastní zpracování, data z CSO

Příloha č. 3 Prezidenti a ministerští předsedové Irské republiky

Prezidenti Irské republiky	
1938 – 1945	Douglas Hyde
1945- 1959	Seán T. O'Kelly
1959 – 1973	Éamon de Valéra
1973 – 1974	Erskine H. Childers
1974 – 1976	Cearbhall Ó Dálaigh
1976 – 1990	Patrick Hillery
1990 – 1997	Mary Robinsovnová
1997 – 2011	May McAleeseová
2011 -	Michael D. Higgins
Ministerští předsedové Irské republiky	
1937 – 1948	Éamon de Valéra
1948 – 1951	John A. Costello
1951 – 1954	Éamon de Valéra
1954 – 1957	John A. Costello
1957 – 1959	Éamon de Valéra
1959 – 1966	Seán Lemass
1966 – 1973	Jack Lynch
1973 - 1977	Liam Cosgrave
1977 – 1979	Jack Lynch
1979 -1981 (březen)	Charles Haughey
1981 – 1982 (březen)	Garret FitzGerald
1982 (březen – prosinec)	Charles Haughey
1982 (prosinec)	Garret FitzGerald
1987 – 1992	Charles Haughey
1992 – 1994	Albert Reynolds
1995 – 1997	John Bruton
1997 - 2008	Bertie Ahern
2008 - 2011 (březen)	Brian Cowen
2011 -	Enda Kenny

Zdroj: (Moody a Martin, 2012, s. 399)

Příloha č. 4 Počty úmrtí v letech 1843 - 1852

Rok	Počet úmrtí
1843	70 499
1844	74 055
1845	86 900
1846	122 899
1847	249 335
1848	208 252
1849	240 797
1850	164 093
1851	96 798
1852	80 112

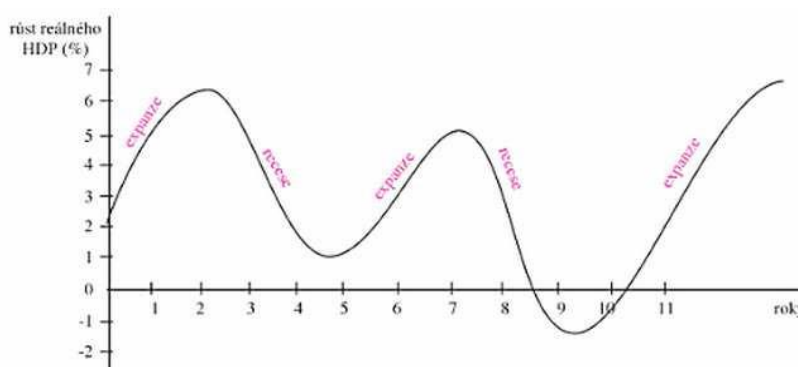
Zdroj: (Litton, 2003, s. 8)

Příloha č. 5 Programy aktivní politiky zaměstnanosti DSP

Work Programmes (Pracovní programy)	Community Employment	Zaměstnanecké spolky
	Rural Social Scheme	Sociální režim pro venkov
	Tús – Community Work Placement Scheme	Tús – Práce ve skupině Pracovní stáže
	Job Initiative	Zaměstnanecké podpory
	Part-time Job Initiative	Zaměstnanecké podpory při částečném úvazku
Internships (Stáže)	National Internship Scheme JobBridge	Národní stáže Zprostředkování stáže
	Work placement Programme	Stáže
Education & Training (Vzdělávání & trénink)	Back to Education Allowance	Podpora vzdělávání
	Part Time Education Option	Podpora vzdělávání při částečném úvazku
	Education Training and Development	Vzdělávání a osobní rozvoj
	Activation Family Support Programme	Program podporující aktivitu rodiny
	Technical Assistance and Training Scheme	Technická podpora a školení
	Technical Employment Support Grant	Technická podpora zaměstnanosti Grant
Self-Employment Support (Podpora podnikání)	Back To Work Enterprise Allowance	Podpora podnikání – Zpátky do práce
	Short Term Enterprise Allowance	Podpora podnikání – krátkodobé programy
	Credit Union Loan Guarantee Scheme	Úvěrové záruky od Credit Union

Zdroj: Vlastní zpracování, data z (DSP, 2012, s. 13)

Příloha č. 6 Fáze hospodářského cyklu

Zdroj: (Holman, 2002, s. 496)

Příloha č. 7 Vývoj výdajů (v mil. €) do programů aktivní politiky zaměstnanosti Irska v letech 1998 - 2013

Rok	Celkové vládní výdaje (v mil. €)	Pracovní programy		Vzdělání & trénink	Podpora podnikání
		Zaměstnanecké spolky (v mil. €)	Zaměstnanecké podpory (v mil. €)	Podpora vzdělávání (v mil. €)	Podpora podnikání – Zpátky do práce (v mil. €)
1998	1 882,01	377,39	14,13	20,78	86,17
2001	1 675,34	355,03	43,95	30,55	102,69
2004	2 088,52	263,95	39,04	44,16	65,71
2006	2 336,01	326,48	37,94	52,07	56,49
2008	3 391,70	377,51	37,73	77,14	73,17
2010	5 814,54	368,28	30,22	179,85	87,99
2012	5 424,27	331,98	26,24	199,57	127,20
2013	5 118,41	342,69	24,92	186,88	119,51

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostatu